

1041 Budapest, Lőrinc utca 40-42.
OM azonosító 200667

2025

A TŰSKEVÁR ÁLTALÁNOS ISKOLA
ÉS GIMNÁZIUM
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Tartalomjegyzék

Küldetés és alapértékek	4
Az iskola létrejöttének körülményei.....	4
Helyzetelemzés	7
Nevelési program	8
Pedagógiai alapelveink	8
Az iskolában folyó nevelő-oktató munka céljai, feladatai	11
A nevelő - oktató munka pedagógiai eszközei, eljárásai.....	22
Képességfejlesztő, kompetencia alapú oktatás és nevelés.....	30
Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai elvek.....	30
Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat.....	32
A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokat.....	33
Hagyományok, ünnepek	37
A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztálykísérői munka tartalma, az osztálykísérő feladatai.....	38
A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje	42
Különleges bánásmódot igénylő tanulók.....	42
A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei	42
Beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítésének formái	47
Kiemelten tehetséges tanuló	50
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló	52
Gyermekvédelmi feladatok ellátása az iskolában	52
A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló ellátása.....	53
A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvétel jogai gyakorlásának rendje.....	53
A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái	54
A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei, valamint középiskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményei.....	58
Az érdemjegyek a tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje	60
Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különböző vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltléssel	61
A középiskolai felvétel ,átvétel rendje	61
Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervet	62
HELYI TANTERV	64
Iskolánk helyi tantervi óraszámai.....	66
A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát.....	72
Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit, figyelembe véve a tankönyv térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettségét. 73	
A Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: NAT) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	73
Mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja	77
A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai	78
A választható érettségi tantárgyak megnevezése, amelyekből az iskola közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja ,	78
Az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témakörei	78

Az érettségi vizsga részei és tantárgyai	78
A 11–12. évfolyamon az emelt szintű érettségire történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatokat és követelményeket a Nat alapján	79
A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei	79
A magatartás és szorgalom minősítésének elvei	86
Magasabb évfolyamba lépés feltételei	87
Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	88
Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve, programok és tevékenységek	89
Környezeti nevelési program	90
A sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékoságának típusához és fokához igazodó fejlesztő program	91
Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló	91
Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása	101
A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	117
A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	118
Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje	119
Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait	122
Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást is	122
A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	137
A tantárgy tanulása az előrehozott érettségi vizsga letétele után	137
Közlekedési nevelés	137
Az iskolában folyó munka ellenőrzési, mérési, értékelési, minőségbiztosítási rendszere	137
A pedagógiai program érvényességével, módosításával kapcsolatos egyéb intézkedések	139
ZÁRADÉKOK	140
MELLÉKLETEK	140
Tanulmányok alatti vizsga szabályzata	141
A pedagógiai program megvalósításának feltételrendszere	147
Tantárgyi kerettantervek, követelmények	151

Küldetés és alapértékek

Célunk, hogy olyan személyközpontú iskolát és demokratikusan működő közösséget hozzunk létre, amely az ismeretszerzés mellett a szabadság és kööttség megfelelő arányát kialakítva biztonságot nyújtó, bizalomra épülő és tevékenységre ösztönző légkört biztosít az iskola polgárai számára, beleértve a kiemelt figyelmet igénylő gyerekeket is.

Ebben a légkörben lehetőség nyílik arra, hogy a számunkra lényeges humanisztikus értékeket – felelősség, nyitottság, együttműködés, a személyes kapcsolatok hitelessége – a mindennapjainkban megéljük. Így törekszünk rá, hogy az egyéni utak keresése közben a gyerekek önmaguk lehessenek, fejlődjön önismeretük és társas kapcsolatrendszerük, és önálló, kreatív, együttműködő, szabadon gondolkodó személyiséggé váljanak. Egyetértve a 90-es évek elején lezárt vizsgálatokkal, összegzésként elmondhatjuk, hogy az életben való beválás nem egyezik meg az iskolában elért eredményekkel, mert a boldogulás és eredményesség másfajta képességeket is követel, mint az iskola.

Hisszük, hogy a szabad játéktevékenység, a drámajáték, a művészeti tevékenységek, a kirándulások, az általában nem „iskolai” programjaink, illetve kapcsolatközpontú pedagógiánk tanítványaink hosszú távú boldogulását szolgálják.

Az iskola létrejöttének körülményei

20 év tapasztalatával újítjuk meg a Tüskevár Iskola Pedagógiai programját.

Céljaink azok, melyeket az induláskor is megfogalmaztunk, de folyamatosan gondolkodnunk kell, miként tudunk a változásokra emberileg és szakmailag is a legtisztességesebb válaszokat adni. Befogadunk és elfogadunk, de kereteket és elvárásokat is szabunk, azaz nevelünk.

Érthető és tiszta értékekre, alapos szakmai felkészültségre támaszkodva igyekszünk diákjainknak - családjaikkal együttműködve – kellő felkészültséget adni az önálló életre.

Problémafelvetés

A mindenkori oktatási és köznevelési törvény hosszú ideje **biztosít jogokat** a sajátos nevelési igényű tanulók és családjaik számára, és egyben kötelezi az iskolákat, a pedagógiai szakszolgálatokat, ill. ezek fenntartóit a teljes körű ellátásra.

Az oktatási kormányzat, összhangban az Európai Unió irányelveivel, fontosnak tartja az esélyegyenlőség megteremtését. Szülői és szakmai csoportok komoly civil szerveződések hoztak létre az elmúlt évtizedekben, melyek a szűkös anyagiak ellenére is jelen vannak a közoktatásban. Léteznek kiváló módszerek, fejlesztőpedagógiai eszközök, működnek speciális osztályok, iskolák.

Ennek ellenére, **még mindig egyre nagyobb számban** vannak azok a gyerekek, akiket nem szeret az iskola, és akik nem szeretik az iskolát. Az esetek egy részében ők a Köznevelési törvény meghatározása szerint a „kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló;
- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló”

Optimális esetben még időben szakszerű diagnózis készül „másságuk” okáról, fejlesztésük menetéről. Sokszor a családi és iskolai környezet is támogató, anyagiak sem befolyásolják a szakszerű munkát, mégsem működik minden esetben a jelenlegi ellátórendszer.

Ennek egyik oka lehet, hogy még nem telt el annyi idő, ami alatt kialakulhatott volna egy valós igényeket kiszolgáló, sokszínű, de ugyanakkor együttműködő szervezetekből álló rendszer a magyar közoktatásban, amely minden „nehezen kezelhető” gyereket kezelni tud.

A mindenkori oktatási törvény korábban is kötelezte, a jelenlegi köznevelési törvény pedig hangsúlyossá tette az iskolák azon kötelezettségét, hogy saját pedagógiai programjaikba építsék be a:

- beilleszkedési, magatartási problémákkal összefüggő pedagógiai tevékenységeket,
- a tanulási kudarcnak kitétt tanulók felzárkóztatását segítő programot.

Csakhogya ezek kidolgozásához nincs a "többségi" iskoláknak elegendő számú képzett szakemberük, a pedagógusoknak nincs speciális tudásuk a differenciált oktatásra, a fenntartóknak nincs pontos rálátása a problémára.

Van viszont – egyre növekvő számban – közel 100–150 ezer "zavaró gyerek" akikkel az oktatási rendszer képtelen megbirkózni. (KSH-adat: SNI-tanuló 93800 fő a 2019/2020.-as tanévben).

A probléma továbbra is összetett, szerepe van benne többek között:

- az ellátórendszer túlterheltségének, rugalmatlanságának,
- a pedagógusok ismerethiányának, rossz anyagi és mentális helyzetének,
- a családi kötelek megglazulásának,
- a társadalom válságjelenségeinek (anómia, depriváció, deviancia).

Az eddig leírtak összegzéseként elmondhatjuk, hogy komoly létjogosultságát érezzük olyan **közösségi kisiskolák** működésének, amelyek:

- **választási lehetőséget** nyújtanak az iskolai problémákat önerőből megoldani nem képes családok számára,
- **valódi és tartós megoldást** kínálnak az érintett gyerekek tanulási és beilleszkedési problémáira,
- hosszútávon megteremtik a **sikerese integráció feltételeit**,
- **örömtelivé** teszik a „más” gyerekek számára a közoktatásban eltöltött iskolai éveket.

Előzmények

1999-ben a Hiperaktív Alapítvány iskolaalapítási törekvését egy sajátos fejlődési folyamat megfigyelése adta. A rendszerváltást követően egyre markánsabban fogalmazódtak meg a társadalom különböző csoportjainak igényei, szükségletei.

Lehetőségük volt önszerveződő civil kezdeményezésekre céljaik megvalósítása érdekében, és ehhez készek voltak anyagi és emberi erőforrások megteremtésére is. A demokratikus társadalom egyik alapja az érdekérvényesítés, jogaink melletti kiállítás.

A pozitív szemléletváltozás kialakulása akkor és napjainkban is még megelőzi az anyagi lehetőségek meglétét, de csak idő kérdése, hogy a közgondolkodás és az állami illetve szponzori szerepvállalás összhangba kerüljön. Programunk abból indult ki, hogy létezik egy igen erős igény – nem kevés család részéről – **gyermekeik képesség szerinti iskoláztatására**, és vannak felkészült, vállalkozni merő szakemberek.

A sok jó megoldás egyike volt, hogy a **szülői közösség** a gyerekcsoport „köré” szervezi a személyi, tárgyi feltételeket, azaz **iskolát alapít**, vagyis **az intézmény alkalmazkodik** tanulói sajátosságaihoz, lehetőséget ad az egyéniségük kibontakoztatására.

Programunk kialakítása során törekedtünk addigi ismereteink rendszerezésére, tapasztalataink összegzésére. Bizalommal fordultunk szakemberekhez, elfogadtuk és felhasználtuk tanácsaikat.

Iskolánk pedagógiája, működése nem új nevelési filozófián, módszereken alapult, mivel úgy gondoltuk, hogy bőségesen állnak rendelkezésünkre az addig felhalmozódott elméleti és gyakorlati tapasztalatok.

A program részei egymástól függetlenül a gyógypedagógia, pedagógia területén **már működő**, kipróbált eljárások. Összedolgozásuk lehetőségességét és szükségességét **az eltelt 20 évben a gyakorlat igazolta**. A változó jogszabályi környezet diktálta kötelező felülvizsgálat mellett folyamatosan értékeltük saját munkánkat, így tapasztalatainkat beépítettük az iskola működését

meghatározó dokumentumokba. Ebben nagy segítséget jelentett a referenciainstítúciónyé válás során elvégzett fejlesztő munka.

Ebben az értelemben, a pedagógiai program átdolgozása az **egyes elemek minőségi kapcsolása** volt.

Iskolánk alapdokumentumának megírásakor törekedtünk arra, hogy **betöltse feladatát**, azaz **használható eszközzé** váljon minden egyes résztvevő számára.

- A **szülők** érthető és pontos **tájékoztatót** kapjanak az iskola céljairól, módszereiről, működéséről.
- A **pedagógusok** a napi **gyakorlatban** is használhassák a tantárgyi tanmeneteket, a követelmények leírását.
- **Viszonyítási pontként** működhessen az iskola minőségszabályozásának folyamatában, szellemiségének fenntartásában.

Célunk egy olyan működési forma kialakítása **és fenntartása**

- amely szakszerűen és rugalmasan **alkalmazkodik az igényekhez**,
- melyben **munkánk minőségét** a felhasználók elégedettségén **mérni lehet**,
- ahol a befektetett anyagi és szellemi erőket **hatékonyan** használjuk fel.

Iskolánk programjának megalkotásakor hatottak és hatnak a teljesség igénye nélkül felsorolva:

Gyakorlati tapasztalataink – a program megírásában résztvevő pedagógusok, gyógypedagógusok három évtizede foglalkoznak a közoktatás peremére szoruló gyerekek fejlesztésével, tanításával. Kórházak gyermekpszichiátriai osztályán, önkormányzati fejlesztő iskolában, nevelési tanácsadóknban, pedagógus-továbbképzési programunkban eltöltött évek során szembesültünk azzal, hogy saját szakmai elképzeléseink sikeres megvalósításához iskolát kell alapítanunk. **Ki-próbáltuk azt a modellt**, amelyre az iskola pedagógiai programja épül. Elég felkészültséget, kitartást és hitet éreztünk magunkban ahhoz, hogy munkánk kereteit önmagunk határozzuk meg. A Hiperaktív Alapítvány 2000 óta – a Tüskevár Iskola keretén belül 2005 óta – sikeresen működtetett oktatási programja igazolta létjogosultságát.

Neveléstörténeti ismereteink – mind a külföldi, mind a hazai pedagógia történetében bőségesen állnak rendelkezésünkre követendő példák, szinte lehetetlen újat kitalálni, de erre nincs is szükség. Igyekeztünk a jelenkor igényeinek megfelelő, az iskola által felvállalt problémákra választ adó és a saját tanári habitusunkkal összecsengő pedagógiai gondolkodók, iskolateremtők elképzeléseit szervesen beépíteni programunkba.

A következő felsorolásban nem véletlen a magyar példára való hivatkozás nagy aránya, ugyanis valljuk, hogy a hazai reformpedagógia európai szintű hagyományokkal rendelkezik. Az alábbi hivatkozás célja egyfajta szellemiség körvonalazása.

- *Schneller István* "...a fejlődő egyén a közösséggel való kapcsolatában válik személyiséggé....A nevelő feladata a helyes ösztönzés, vágy ébresztése a munka iránt, a tanuló önállóvá fejlesztése....Az eredményes nevelés nélkülözhetetlen feltétele a gyermek megismerése, a személyiségben való elmélyedés."
- *Nagy László*: "...a tanulók személyiségének fejlődése szempontjából hatékonyabb az érdeklődésből táplálkozó ismeretszerzés."
- *Nemesné Müller Márta* Családi Iskola kísérlete.
- *Karácsony Sándor* "életes iskolája".
- *Freinet* a "kereső tapasztaláson" nyugvó iskolaalapító munkássága.
- *Piaget* az "irányított felfedezésen alapuló életközösség pedagógiája".
- *Rudolf Steiner* antropozófiai tudása, illetve waldorf-pedagógiai rendszere és több mint nyolcvan éve működő iskolaszervezési/fenntartási modellje.
- Carl Rogers és Thomas Gordon személyiségközpontú pedagógiai filozófiája.

Irodalmi élmények – természetesen szubjektív, és így neveléstudományi szempontból kevésbé helytálló egy iskolai pedagógiai programjában irodalmi vagy filmművészeti alkotásokra hivat-

kozni. Mégis **értékközvetítőnek** tartjuk az alábbi felsorolásban szereplő műveket, alkotókat, hatásuk bizonyára tetten érhető elképzeléseinkben is:
Valahol Európában, Tüskevár, Iskola a határon, Holt költők társasága, Szabadságra nevelés, Fekete István, Vekerdy Tamás írásai.

A pedagógiai programunk tartalmát a következő jogszabályok és dokumentumok határozzák meg:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- a módosított 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve

Helyzetelemzés

Iskolánk életében komoly változás volt, hogy 2021-ben új helyre költöttünk. Az 1901-ben épült, 1900 nm²-es gyönyörű épületet felújítottuk és átalakítottuk az igényeinknek megfelelően. 13 osztályterem, szaktantermek, fejlesztő szobák, tágas iskolaudvar áll a rendelkezésünkre. A bérleti szerződésünk hosszú távra biztosítja a kiszámítható működésünket. A 2023/24-es tanévben 44 munkavállaló látta el a 200 diákunkat, akik közül több, mint százan sajátos nevelési igényű státuszuak. Az alsó tagozatban 8-9, az 5-8. osztályokban 15-18, a gimnáziumban 25 fős osztálylétszámok vannak.

Nevelési program

Pedagógiai alapelveink

Iskolánk nevelő – oktató munkája során Nemzeti alaptanterv szabályozásának megfelelően törekszik a nemzeti műveltség megismertetésére, megőrzésére tanulóink számára, az egyetemes kultúra közvetítésére, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésére, a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztésére, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzésére, a közjóra való törekvés megalapozására, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítésére.

Tanulóinkat a családdal együttműködve a jó és a szép iránti érzékenységre, a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket fejlesztésére neveljük.

Hozzájárulunk ahhoz, hogy tanulóink a

- a haza felelős polgárává váljanak;
- kifejlődjék bennük a hazafiság érzelemvilága;
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyenek szert;
- megtalálják helyüket a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában;
- törekedjenek a tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
- legyenek képesek felelős döntések meghozatalára a maguk és a gondjaikra bízottak sorsát illetően;
- váljanak képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
- ismerjék meg és értsék meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
- tartsák értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

Alapvető jelentőséget tulajdonítunk a kulcskompetenciák fejlesztésének az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumok és tanulási képességek kiművelésének;

- pedagógiánk elfogadott alapelve: a komplexitás elve, azaz annak állandó figyelembevételé, hogy a nevelés során biológiai, fiziológiai, pszichológiai és társadalmi törvényszerűségek hatásával kell számolnunk;
- a pedagógus vezető, irányító, kezdeményező szerepe érvényesüljön a pedagógiai légkör kialakításában, a tanulók aktivitásának kibontakoztatásában, tevékenységük megszervezésében, személyiségük fejlesztésében;
- a közösségek biztosítanak terepet a tanulóink önállóságának, öntevékenységének, önkormányzó képességének kibontakoztatásához;
- iskolánk a tanulóinkat felkészíti az önálló ismeretszerzésre és önművelésre, ennek feltétele a tanulási képességek és szilárd alapkészségek kialakítása;
- a tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a tevékenység-központú tanítási gyakorlatot honosítjuk meg, mely életszerű helyzetek teremtésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére;
- minden tanulónak biztosítjuk az egyéni adottságai, képessége és tehetsége szerint az önmegvalósítás lehetőségét;
- a kiemelt figyelmet igénylő tanulóink sikeres integrálásának a megvalósítása.

Sikeresnek tekintjük az integrációt, ha:

- a *gyermek személyiségének*, képességeinek, szociokulturális hátterének *megfelelő*,
- tartós, tehát *hosszú távú* megoldást biztosít,
- *kölcsönösségen* alapszik, vagyis a gyermek–család–befogadó közeg konszenzusára épül.

Iskolánk pedagógiája

- **kapcsolatközpontú**, mert önmagunkkal, családjunk tagjaival, barátainkkal, ismerős és ismeretlen embertársainkkal, az élő és élettelen környezetünkkel való kapcsolatunk minősége meghatározza egész életünket.
A betűkkel, számokkal, különböző tudományok ismeretanyagával való kapcsolatteremtés mellett legalább olyan fontosnak tartjuk az emberi *közösségi viszonyulások tanulását*.
A beilleszkedési problémákkal küzdő gyermek jóval személyfüggőbb társainál, fejlődése sokszor megtörik az iskola, mint intézmény elvárásain, mivel alapproblémáinak egyike, hogy nehezen viseli az átlagra kidolgozott szabályokat. Ezért nem képes „normál” létszámú közösségben, normális kapcsolatok kialakítására.
Emiatt értékelődik fel annak a pedagógusnak a szerepe, akivel – sokszor megmagyarázhatatlan okból, egymást „kiválasztva” – képes együttműködni, tanulni. Kettejük *kapcsolatának minősége* alapvetően meghatározza a gyerek tanulmányi előmenetelét, szocializálódásának fokát, akár egész életpályáját.
- **gyermekközpontú**, mert az iskola tanárainál „alkalmazási feltétel” a mély és tapasztalatokon nyugvó *gyermekismeret*, mivel ez a legfontosabb feltétele a sikeres pedagógiai munkának. Törekszünk a fejlesztési tervek, tantárgyi programok kidolgozásakor a lehető legteljesebb mértékben figyelembe venni az *egyéni sajátosságokat*. Ez nem jelenti viszont azt, hogy a mindenki számára elsajátítandó ismeretek, *szabályok megtanítása* háttérbe szorul. Az igazi gyermekközpontúság, azaz a gyermek érdekeit tiszteletben tartó pedagógia megkívánja a tanároktól az *alkalmazkodás* képességének kialakítását.
- **tanárközpontú**, mert lehetőséget ad arra, hogy az iskolában tanító pedagógusok teljes személyiségüket, szakmai eszköztárukat használhassák munkájuk során. Legfontosabb pedagógiai terápiás eszköznek magát a *tanári személyiséget* tartjuk. Természetesen ez kiegészül a felkészült, érett személyiséggel rendelkező munkatársakat igényel. Ebben az iskola, mint intézmény segíti a pedagógust, megteremtí a sikeres munkához szükséges feltételeket, biztosítja a jogi és egzisztenciális hátteret, azaz nem a tanár van az iskoláért, hanem fordítva.
- **szabad**, mert a szabadságot alapvető fontosságúnak tartjuk az egészséges személyiség kialakulásához. Hisszük, hogy az életkori sajátosságok figyelembevételével kialakított *szabad nevelési közeg* képes egyedül a szabadosságot elkerülő, valódi demokráciát megteremteni képes, autonóm személyiségek felnövekedéséhez. Az iskola működésében, szervezeti felépítésében, pedagógiájában a szabadság, *mint lehetőség* jelenik meg, azaz a tanárok, gyerekek, családok annyira élnek vele, amennyire arra képesek. Ez fokozott *felelősséggel* és figyelemmel jár minden egyes résztvevő számára, de úgy gondoljuk, hogy ez a tanulási folyamat legalább olyan fontos, mint a konkrét tananyag megtanítása.
- **alternatív**, mert az iskola törekszik valós választási lehetőségek kialakítására. Az iskolát kereső családok számára a már meglévő intézmények mellett a pedagógiai programban leírtak szerinti *szolgáltatást* kínálva *nyújt* alternatív megoldási lehetőséget.
- Az iskolában tanító pedagógusok lehetőséget kapnak valódi módszertani (tankönyv, értékelés, tanítási módszer, éves rend) választásra, sőt a tanulók felvételében is az osztálytanító vállalása jelenti a végső döntést.
- Iskolánk tanárai törekszenek arra, hogy a gyerekekben kialakuljon a dönteni tudás képessége, keressék saját *problémáik* önerőből történő *megoldásában az alternatívákat*. Mivel az iskola anyagi fenntartásában elfogadjuk az állami szerepvállalást, kötelesek vagyunk a

törvényi előírások betartására. Emellett elképzelhetőnek tartjuk programunk sikeres működtetése esetén, hogy modellként, azaz alternatívaként mások is választhassák és megvalósíthassák elképzeléseinket.

- kiscsoportos, mert az egyén fejlesztése mellett kiemelt szerepet kap a *tudatos közösség-építés*. A közoktatás periferiájára került gyerekeknek általában alapvető önértékelési, kapcsolati, kommunikációs problémái vannak a sorozatos iskolai kudarcok következtében. Sikeres integrációjuk elképzelhetetlen e problémák megoldása nélkül. Emellett tanulási zavarai is hatékonyabban kezelhetők egy érzelmi biztonságot nyújtó, *elfogadó közösségben*. Elképzeléseink szerint a kiscsoport 8-12 főt jelent, de lehetőséget kell teremteni a csoportszerveződés során ennél kisebb „sejtek” kialakulására is.
- családközpontú, mert csak a *család bevonásával* lehet igazi integrációt megvalósítani. Az iskolai kudarcok kialakulásának hátterében sokszor állnak megoldatlan családi problémák. Ezek gondozása nélkül szinte lehetetlen a gyerek sikeres fejlesztése. A rossz szociális helyzetű, iskolázatlan, gyenge érdekvényesítő képességgel bíró szülő is nagyobb sikerrel vonható be a gyereke iskolai életébe, ha a szokásosnál jóval nagyobb teret kap a részvételre. A közös programok, feladatok, a tudatosan formált *szülői kör* szakszerű családgondozással, terápiával gyors eredményeket hozhat. Vállalniuk kell a szülői közösségben való aktív szerepvállalást, rendszeres részvételt a közös programokon. A pedagógussal, illetve az őt támogató szakemberekkel való folyamatos együttműködés, *közös felelősségvállalás* eredményezheti gyermekeik hosszú távú fejlődését.
- komplex, mert *együttműködésre törekszik* más szakterületek képviselőivel, intézményekkel. Szükséges az iskolai tanulási és/vagy beilleszkedési problémák komplex megközelítése, megoldása. Ha csak egy szakterület nézőpontjából kínálunk megoldást, részsikereket érhetünk csak el. Ezért a csoportot tanító pedagógus munkáját gyógypedagógus, pszichológus, gyermekpszichiáter segíti. Igény szerint konkrét terápiás, tanácsadó munkával, illetve folyamatos konzultációs lehetőséggel mind a pedagógus mind a szülők számára. Ennek megszervezése az iskola feladata.
- **személyközpontú**, mert egyetértünk Carl Rogersszel, aki szerint „emberek kicsiny csoportjai tehetik a legtöbbet azért, hogy békésebben, egymást jobban megértve éljünk együtt. Amikor megtanulunk a másik emberre odafigyelni, akkor jobban megértjük annak szándékait és igényeit, ezáltal tekintettel tudunk rá lenni, amikor saját elképzeléseinket érvényesítjük. A megvalósuláshoz legfontosabb a szorongásmentes, bizalomteli és biztonságot nyújtó légkör, amelyben az ismeretszerzés és az együttlét nem kényszer, hanem örömforrás.” A személyközpontú megközelítés kimunkálása, megfogalmazása Carl Rogerstől származik. A személyközpontú megközelítés a kliens-centrikus terápiából nőtt ki és ilyen formában már nem csupán módszert, elméleti rendszert jelöl, hanem stílust, szemléletet, megközelítésmódot is. Alapvető tézisei: *empátia, feltételekhez nem kötött pozitív odafordulás minden ember felé, a hitelesség és nyílt kommunikáció, valamint a másik emberbe vetett bizalom*.
- Elfogadja a partner autonómiáját, gondolat- és érzésvilágát, hiszi, hogy a másik tudja, miért csatlakozik, vagy nem csatlakozik valamihez. Megpróbálja mélyen megérteni, átérzeni az indítékait. Bízunk az erőben, amellyel minden ember képes kiválasztani a maga számára a fontos és nem fontos dolgokat, amellyel megoldja a problémákat, kialakítja helyét a világban.

Hogyan jelenhet meg mindez az intézményes nevelésben és az oktatásban? Először és legfontosabbnak a nevelő személyiségéről kell beszélnünk. A legfontosabb, hogy a tanár ne merev maszkként hordozza tanárságát, amelynek „felvételek” személyiségének egy részét otthon hagyja. Valódivá válni – mindez *folymat*, és nem „statikus teljesítmény”. Nem csupán a tanulásra-tanításra, hanem a tanulás facilitálására kell helyeznünk a hangsúlyt: facilitáló, azaz serkentő légkört teremt a facilitáló szerepkörű tanár. Arra keresünk választ, hogy „hogyan, mikor, miért

tanul egy diák, és hogyan látszik, érződik a tanulás belülről”. A facilitáló minőségek közül Rogers a korábban elmondott alapgondolatai közül a *hitelességet* emeli ki, mint a legfontosabbat. Csak akkor várhatjuk el a gyerekektől, hogy kifejezzék érzéseiket, gondolataikat, hogy alkotó módon vegyenek részt a folyamatban, ha a tanár is így viselkedik.

Mi következik mindebből az oktatás anyagára vonatkozóan? Minden és mindenki lehet a tanulás forrása! A tanár sem a mindent tudó, tudást osztogató személy, ő is egy az értékes, elérhető források közül, de sok más forrás is rendelkezésre áll: a gyerekek, a könyvek, internet, más felnőttek, pl. a szülők!

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka céljai, feladatai

A nevelő - oktató munka céljai

Elsősorban, de nem kizárólag a „sajátos nevelési igényű” gyűjtőfogalom alá sorolt tanulási és/vagy beilleszkedési, magatartási zavarok* miatt az általános iskolai oktatásból kiszoruló, ép értelmű, képességeikhez képest alul teljesítő, illetve az iskola pedagógiáját választó tanulók

- *nevelése*, fejlesztése, oktatása,
- egyéni *képességeiknek megfelelő* visszahelyezése a közoktatás rendszerébe,
- továbbtanulásuk lehetőségének megteremtése.

Törekvésünk, hogy *segítsük* a gyerekeket, családjaikat az esetleges másságuk elfogadásában és lehetőséget adjunk számukra az *azonosságok megélésében*. *a többi tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő)/ gyermekek, tanulók.

Az alsó tagozaton folyó nevelő-oktató munka pedagógiai feladatai

Feladatunk, hogy minél nagyobb mértékben előkészítsük a felső tagozatra való integrációt, az érettségi esetleges letételét, hogy kialakítsuk a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, későbbiekben pedig az önálló életvezetés lehetőségét és a legeredményesebb társadalmi integrációt.

Ennek érdekében fő feladataink a következők:

- a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése
- társas kapcsolatok alakítása
- a gyermek adaptációját segítő viselkedésformák kialakítása
- használható tudás és kompetencia kialakítása: felkészítés az iskolán belüli felső tagozatra való integrációra
- a képességek korrekciója és fejlesztése
- önellátáshoz és önkiszolgáláshoz szükséges készségek fejlesztése
- szenzomotoros képességek fejlesztése

A gimnázium célja:

Olyan tanulási környezet kialakítása, amely lehetővé teszi

- A gimnáziumi tantervben meghatározott továbblépés feltételeire való felkészítést minden műveltség területén.
- Felkészítést az érettségi vizsgára. A kötelező közismereti tárgyak mellett a természettudományos tantárgyak, az informatika, a testnevelés választható érettségi vizsgára.
- Az elmélyülést a hagyományos közismereti, a művészeti tárgyak, és a kommunikáció területén.
- Felkészítést az emelt szintű érettségire elsősorban az informatikai, történelem, angol nyelv tantárgyakból. Egyéni tanulási szerződés keretében biztosítjuk diákjaink számára az utolsó két év stresszmentes felkészülése érdekében az időt az iskolánkban nem oktatott felvételi előkészítőknél való részvételre.

- Sok szabadon választható foglalkozást, egyéni kutatómunkát, középiskolai versenyeken való részvételt és ezzel a belső motiváltság fenntartását, a képességek és a sajátos érdeklődés kibontását.

A gimnáziumi tantervben meghatározott továbblépés feltételeire és az érettségi vizsgára való felkészítés mellett fontos az olyan tanulási környezet kialakítása, amely lehetővé teszi:

- A tanulás iránti pozitív beállítódást, amelynek következtében fokozatosan válhatnak eredménycentrikussá és sikerorientálttá a tanulók.
- A reális önértékelés kialakulását, magabiztosságuk fejlődését.
- Az önművelődés kialakítását.
- A kreativitás fejlesztését.
- Az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés fejlesztését

Célok, feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás felső tagozatos szakasza szervesen folytatja az alsó tagozatos szakasz nevelő-oktató munkáját. Ez a szakasz a készségek és képességek fejlesztésével olyan pedagógiai munkát igényel, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a középpontban, figyelembe véve, hogy az oktatás és nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a tanulók életének és tevékenységének számos más színtere, fóruma is. Az 5–6. évfolyamon – az 1–4. évfolyamhoz hasonlóan – továbbra is az alapkészségek fejlesztése kap fő hangsúlyt. Igazodva a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz figyelembe veszi, hogy a 10–12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz. Az 5–6. évfolyamokon ezért az integratív-képi gondolkodásra alapozó fejlesztés folyik, a 7–8. évfolyamon, a serdülőkor kezdetétől viszont hangsúlyossá válik az elvont fogalmi és elemző gondolkodás fejlesztése.

Az általános iskola az 1–4. évfolyamokhoz hasonlóan az 5–8. évfolyamokon is együtt neveli a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú tanulókat. Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti őket a középfokú nevelés-oktatás szakaszában történő továbbtanulásra, illetve az iskolai nevelés-oktatás szakképzés megszerzésére felkészítő szakaszára, összességében ezzel is támogatva a társadalomba való beilleszkedést.

Nevelési-oktatási tevékenységével az iskola fejleszti a nevelési célok elérését támogató érzelmi, szociális és kognitív képességeket. Kiemelt figyelmet fordít az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatására, a tanuláshoz, a feladatokban való részvételhez szükséges kompetenciaterületek és koncentrációs képességek, akarati tulajdonságok fejlesztésére. Feladatának tekinti az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztését, a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelését. Mindehhez előnyben részesíti az életszerű, valóságos problémák és feladathelyzetek teremtését az önkifejezéshez, az ismeretszerzéshez, a kísérletezéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés

A tanuló erkölcsi gondolkodásának szintje eleinte konvencionális, rendre és fegyelemre törekszik, belátja, hogy teljesíteni kell az elvállalt kötelességeket. A szabályokat minden körülmények között be kell tartani, kivéve az olyan szélsőséges eseteket, amikor azok más társadalmi kötelezettségekkel kerülnek konfliktusba. A szakasz második felében a tanuló erkölcsi gondolkodása posztkonvencionálissá válik, vagyis belátja, hogy a törvényeket a társadalom hozza és alakítja. Tudatosul benne, hogy az emberek különböző értékeket és véleményeket vallanak, és hogy az értékek és szabályok egy része viszonylagos. A tanuló megérti a normakövetés fontosságát.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló ismeri lakóhelye és környékének népi hagyományait, valamint több, az ünnepkörökhöz köthető magyar hagyományt. Egyre rendszeresebben részt vesz szűkebb közösségében nemzeti hagyományaink ápolásában, megismer ezekhez kapcsolódó műalkotásokat. Annak érdekében, hogy erősödjön benne saját népe és kultúrája értékeihez való kötődés, megismeri azok legfontosabb értékeit, kiemelkedő személyiségeit és szimbólumait. Fel tud sorolni néhány, lakókörnyezetére jellemző sajátosságot, megismeri a hungarikum fogalmát. Ismeri nemzeti ünnepeinket, ezekhez kötődő hagyományainkat, és ezeket tantárgyi ismereteihez is kapcsolja. Kialakul benne a szülőföld, a haza és a nemzet fogalma, az ezekhez való kötődés igénye. Egyre nyitottabb más népek kultúrája iránt, ismeri, hogy Magyarországon milyen nemzetiségek és kisebbségek élnek. Ismerkedik egy-egy magyarországi nemzetiség, kisebbség kultúrájával. Ismeri az általa tanult idegen nyelvet beszélő népek kultúrájának egy-egy jelentős vonását. A tanulóban kialakul egy kép az európai kultúra értékeiről, és ismer ennek megőrzéséért munkálkodó intézményeket, programokat.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló törekszik a konfliktusok feloldására, alkalmazza a konfliktuskezelés demokratikus technikáit. Nyitottá válik a társadalmi jelenségek iránt, szert téve az együttműködés képességére. Ismeri a közösségi élet sajátosságaiból fakadó korlátokat, és ennek tudatában alakítja tevékenységét. Megismerkedik az alapvető emberi, szabadság- és állampolgári jogokkal, kötelezettségekkel és az őt megillető jogok érvényesítési lehetőségeivel. Alkalmazza a méltányosságot és az erőszakmentességet biztosító technikákat a közösségben való tevékeny részvétele során. Részt vesz olyan tevékenységekben, amelyek a közösség jobbítását szolgálják.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A tanuló megfelelő szókincsel rendelkezik érzelmi árnyalatok kifejezésére, képes dicsérni, és egyre több tulajdonságot meg tud nevezni. Megismeri az önmegfigyelés jelentőségét, vagyis cselekedetei, reakciói, viselkedése alapján véleményt tud mondani önmagáról, ismeri a stressz és stresszkezelés lényegét. Képes különbséget tenni a valódi és virtuális társas kapcsolatok természete között, be tud kapcsolódni különböző kisközösségekbe. Kialakul benne a személyiségének megfelelő humánus magatartás az önkritika és a környezeti visszajelzések egységében, képes elemezni, feltárni a jóra ösztönző, illetve a destruktív csoportok eltérő jellemzőit. Több szempontból is rálát egy vitás helyzetre, konfliktusra, képes vitatkozni. Felismeri társadalmi szerepeit (férfi-nő, gyerek-szülő, diák-tanár). Képes felismerni bizonyos előítéletes magatartásformákat és a sztereotípiák megnyilvánulásait.

A családi életre nevelés

A tanuló képes felismerni és megfogalmazni családban betöltött szerepeket, feladatokat, megtalálja és elvégzi a rá háruló feladatokat. Tisztában van a nemi szerepek biológiai funkcióival, társadalmi hagyományaival. Felismeri a családi élet és a párkapcsolatok során előforduló súlyos problémahelyzeteket, és ezek megoldásához megfelelő segítséget tud kérni. A szakasz végére a tanuló értéknek tekinti a gondosan kiválasztott, mély társas kapcsolatot. Tisztában van azzal, hogy a szexualitás a párkapcsolatok fontos eleme, és érti az ezzel kapcsolatos felelősséget is. Tud a pozitív és negatív családtervezés különböző lehetőségeiről, ismeri a művi terhességmegszakítás lelki és fizikai veszélyeit. A tanuló alkalmazás szinten ismeri a csecsemőgondozás néhány alapvető lépését.

A testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló fel tudja sorolni az egészséges táplálkozás néhány alapvető szabályát. Ismeri a tisztálkodással kapcsolatos alapvető szabályokat, a személyes higiéne ápolásának módjait, majd megtanulja tudatosan ápolni személyes higiénejét. Tudja, hogy a rendszeres testmozgás és művészeti tevékenység hozzájárul lelki egészségünk megőrzéséhez, így fokozatosan kialakul az igénye ezek iránt. A tanuló (az iskola és szülei segítségével) igyekszik olyan kikapcsolódást, hobbit találni, amely hozzásegíti lelki egészségének megőrzéséhez. Ismeri az aktív pihenés fogalmát, meg tud nevezni aktív pihenési formákat. Tisztában van a feltöltődés és kikapcsolódás jelentőségével.

Tudatosan figyel testi egészségére, képes szervezetének jelzéseit szavakkal is kifejezni. Ismer és alkalmaz stresszoldási technikákat, tisztában van a nem megfelelő stresszoldás következményeivel, ennek kockázataival (különösen az alkohol, a dohányzás és a drogok használatának veszélyeivel), és tudatosan kerüli ezeket. Ismeri a stressz okozta ártalmakat, a civilizációs betegségeket és ezek megelőzésének módját.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A tanulóban fokozatosan tudatosul, hogy társaival kölcsönösen egymásra vannak utalva. Bizonyos helyzetekben kérésre képes felelősséget vállalni másokért (társaiért, a környezetében élő rászorultakért), és vállalásaiért helyt is áll. Felismeri, hogy a beteg, sérült, fogyatékkal élő emberekben egyes helyzetekben ő is képes segíteni. Az iskola lehetőséget biztosít arra, hogy a tanuló tapasztalatot szerezzen a fogyatékkal élőkkel való együttéléstről, amelynek során felismeri a segítő tevékenység fontosságát és szükségességét alkalmanként és a mindennapokban is.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulóban kifejlődnek a környezetharmonikus, környezetkímélő életvezetéshez szükséges szokások, mozgósítható a környezet védelmét célzó együttes cselekvésre. Érti a mennyiségi és minőségi változás, fejlődés fogalmát, valamint, hogy a fogyasztás önmagában sem nem cél, sem nem érték. Egyre érzékenyebbé válik környezete állapota iránt, képes annak változását elemi szinten értékelni. Felismeri a mindennapi életben előforduló, a környezetet szennyező anyagokat, a környezetre káros tevékenységeket és kerüli ezeket. Képes társaival együttműködésben tudatosan, a környezeti szempontokat is figyelembe véve alakítani az iskola belső és külső környezetét. Nem hagyja figyelmen kívül személyes élettereinek kialakításában a környezetbarát módokat, előnyben részesítve a természetes, újrahasznosítható, illetve újrahasznosított anyagokat. Érzékenyebbé válik az anyag- és energiatakarékos életvitelre és ismeri ezek gyakorlati technikáit. Érti a fenntarthatóság fogalmát.

Pályaorientáció

A tanuló képes megfogalmazni, hogy mi érdekli őt leginkább, és felismeri, hogy érdeklődési körét, motivációját, saját adottságait mely szakmákban tudná hasznosítani. Megfelelő ismeretekkel rendelkezik a továbbtanulással, a választható iskolákkal, életutakkal kapcsolatban. Ismeri az élethosszig tartó tanulás fogalmát. Tud célokat kitűzni és jövőképet felállítani. Van önkritikája, képes különbséget tenni a társas befolyásolás és saját elképzelése között. Érti a tanulás és a karrier cél elérésének összefüggéseit.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tanuló történelmi ismeretei alapján felismeri a gazdasági rendszerek változását, viszonylagosságát, hibáit és fejlődését. Ismeri az unió közös fizetési eszközét, belátja, hogy az egyes országok eltérő mértékben és szerepben kapcsolódnak be a világgazdaság folyamatiba. Érzékeli az anyagi és kapcsolati tőke szerepét és értékét saját életében. Érzékeli, hogy mi a fenntartható gazdaság és hogyan valósítható ez meg globális és lokális szinten. Matematikai ismereteit alkalmazza pénzügyekkel kapcsolatos feladatokban. Képes összehasonlítani, hogy különböző országokban milyen életszínvonalon élnek az emberek, és felismer néhány összefüggést az életszínvonal, a globális problémák és a fenntarthatóság kérdései között.

Médiatudatosságra nevelés

A tanuló hatékonyan tud keresni a világhálón, kulcsszavak segítségével, majd képessé válik elektronikus gyűjtőmunkát végezni. Tisztában van a videojátékok használatának helyes mértékével. Egyre inkább tisztában van a közösségi oldalak, valamint a médiatartalmak megosztásának esetleges veszélyeivel. A közösségi oldalakon megjelenő verbális agresszió elhárítására megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik. Odafigyel arra, hogy magánszférájába ne engedjen be nem kívánatos médiatartalmakat. Kialakulóban van kritikai érzéke a médiatartalmak hitelességét illetően.

A tanulás tanítása

A tanuló megismer olyan alapvető, tanulást segítő technikákat, amelyek segítségével hatékonyabbá teszi az önálló felkészülését, pl. a tanuláshoz szükséges külső (rend, fény, csend) és belső (munkakedv, jutalom, kíváncsiság, elérendő cél) feltételeket. Tud a tanult témák kapcsán tájékozódni a könyvtárban (a gyermekirodalomban, egyszerűbb kézikönyvekben) és a világhálón. Ismer tudásmegosztó és tudásépítő platformokat. Képes gondolatait, megállapításait kifejezni, nyelviileg szabatosan indokolni. A tanuló megismeri saját tanulási stílusát, ezzel hatékonyabb információfeldolgozásra képes, tudatában van, mely területeket kell fejlesztenie. Elegendő önismerettel, önértékeléssel, önbizalommal rendelkezik ahhoz, hogy megfelelő teljesítményt nyújtson, de tisztában van vele, hogy ehhez megfelelő fizikai állapotban kell lennie. Ismer olyan módszereket, amelyekkel ezt megteremtheti.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

A tanuló képes érzéseinek, gondolatainak, véleményének kifejezésére, adott szempont szerint újrafogalmazására, mások véleményének tömör reprodukálására. Képes ismert tartalmú szövegeket biztonságosan elolvasni, értelmező hangos olvasással. Képes hallott és olvasott szöveg lényegének felidézésére, megértésére, értelmezésére. Önállóan olvas nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegeket. Képes a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazására, különböző műfajú és rendeltetésű szóbeli és írásbeli szövegek szerkezetének, jelentésrétégeinek feltárására, értelmezésére és értékelésére. Korosztályának megfelelő módon részt vesz az infokommunikációs társadalom műfajainak megfelelő információszerezésben és információátadásban. Törekszik az olvasható és pontosan értelmezhető írásbeli kommunikációra. Elsajátítja a jegyzetelés alapjait. Képes rövidebb szövegek alkotására különböző szövegtípusokban és műfajokban. Képes rövidebb szövegek összegyűjtésére, rendezésére. Gyakorlott a helyesírás kézikönyvek használatában, törekszik a normakövető helyesírásra. Képes művek önálló befogadására és ennek szöveges interpretálására. Képes egyes nem verbális természetű információk adekvát verbális leírására.

Idégen nyelvi kommunikáció

A tanuló felfedezi, megérti és alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat, ami tudatosabbá és gyorsabbá teszi a nyelvtanulást. A beszédkézség és a hallott szöveg értése mellett törekszik a célnyelvi olvasásra és írásra is. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát. Próbálkozik önálló nyelvtanulási stratégiák alkalmazásával, és elindul a tudatos nyelvtanulás és az önálló nyelvhasználat útján. Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Matematikai kompetencia

A tanuló képes matematikai problémák megoldása során és mindennapi helyzetekben egyszerű modellek alkotására, illetve használatára. A tanuló felismer egyszerű ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, és törekszik ezek pontos megfogalmazására. Gyakorlott a mindennapi életben is használt mennyiségek becslésében, a mennyiségek összehasonlításában. A tanuló képes következtetésre épülő problémamegoldás során egyszerű algoritmusok kialakítására, követésére. A tanuló képessé válik konkrét tapasztalatok alapján az általánosításra, matematikai problémák megvitatása esetén is érvek, cáfolatok megfogalmazására, egyes állításainak bizonyítására.

Természettudományos és technikai kompetencia

A tanuló már képes felismerni a természet működési alapelveit, illetve az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait. Egyre önállóan használja, illetve alkalmazza az alapvető tudományos fogalmakat és módszereket problémák megoldása során. Tudása és megfigyelési képességei fejlődésének köszönhetően tanári irányítás mellett, de mind önállóan hajt végre kísérleteket, megfigyeléseket, amelynek eredményeit értelmezni is tudja. Technikai ismereteit és

kompetenciáit kezdetben még irányítással, majd egyre önállóbban alkalmazza az iskolai és iskolán kívüli környezetben. Felismeri az emberi tevékenység környezetre gyakorolt káros hatásait, belátja, hogy erőforrásaink döntően végesek, és ezeket körültekintően, takarékosan kell hasznosítanunk. Nyitottá válik a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránt, képes környezettudatos döntések meghozatalára.

Digitális kompetencia

A tanuló mind motiváltabbá válik az IKT-eszközök használata iránt. Képes alapvető számítógépes alkalmazásokat (szövegszerkesztés, adatkezelés) felhasználni a tanórai és a tanórán kívüli tanulási tevékenységek során, illetve a hétköznapi életben. Egyre nagyobb biztonsággal és mind önállóbban képes felhasználni a számítógép és az internet által biztosított információkat, akár megadott szempontok szerinti gyűjtőmunkában is. A megszerzett információkból irányítással, majd egyre önállóbban képes összeállítani prezentációkat, beszámolókat. Ismeri az elektronikus kommunikáció (e-mail, közösségi portálok) nyújtotta lehetőségeket és használja is ezeket. Felismeri az elektronikus kommunikációban rejlő veszélyeket és törekszik ezek elkerülésére. Látja a valós és a virtuális kapcsolatok közötti különbségeket, kellő óvatossággal kezeli a világhálóról származó tartalmakat és maga is felelősséggel viszonyul a világháló használóihoz.

Szociális és állampolgári kompetencia

A tanuló nyitott más kultúrák, más népek hagyományainak, szokásainak megismerésére, megérti és elfogadja a kulturális sokszínűséget. Ismeri és helyesen használja az állampolgársághoz kapcsolódó alapvető fogalmakat. Képes együttműködni társaival az iskolai és az iskolán kívüli életben egyaránt, önként vállal feladatokat különböző, általa választott közösségekben. Képes társai számára segítséget nyújtani ismert élethelyzetekhez kapcsolódó problémák megoldásában. Megérti és elfogadja, hogy a közösség tagjai felelősek egymásért, ennek figyelmen kívül hagyása pedig akár súlyos következményekkel is járhat. Képes megfogalmazni véleményét a közösséget érintő kérdésekben, meghallgatja és képes elfogadni mások érvelését. A magyar és az európai kultúra, illetve hagyományok megismerésével kialakul a tanulóban az országhoz, a nemzethez, az EU-hoz és általában az Európához való tartozás tudata.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Ismert élethelyzetekben a tanuló képes mérlegelni, döntéseket hozni és felmérni döntései következményeit. Képes a korának megfelelő élethelyzetekben felismerni a számára kedvező lehetőségeket és élni azokkal. Terveket készít céljai megvalósításához, és – esetenként segítséggel – meg tudja ítélni ezek realitását. Csoportos feladathelyzetekben részt tud venni a végrehajtás megszervezésében, a feladatok megosztásában. Céljai elérésében motivált és kitartó.

Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanuló képes korának megfelelő, különböző művészeti (zenei, irodalmi, dramatikus, képzőművészeti, fotó- és film-) élmények több szempontú befogadására, élvezetére. Képes szabad asszociációs játékokra, gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezésére különböző művészeti területeken alkalmazott kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával. Képes történetek, érzések, élmények feldolgozására különböző dramatikus, zenei, tánc- és mozgástechnikai, továbbá képzőművészeti elemek alkalmazásával. Alakulóban van önálló ízlése, és ez megnyilvánul közvetlen környezetében, használati tárgyai kiválasztásában, alakításában is.

A hatékony, önálló tanulás

A tanuló rendelkezik a hatékony tanuláshoz szükséges alapvető készségekkel, azaz tud írni, olvasni, számolni, továbbá nem idegenek számára az IKT-eszközök. A tanuló képes kitartóan tanulni, a figyelmét összpontosítani, törekszik arra, hogy saját tanulását megszervezze. Képes a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartására, elég magabiztos az önálló tanuláshoz. A tanulás iránti attitűdje pozitív. A tanuló egyre tudatosabban kezeli a saját tanulási stratégiáit, egyre gyakorlottabb abban, hogy felismerje készségeinek erős és gyenge pontjait, és hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje. Képes arra, hogy szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen.

Középfokú nevelés-oktatás szakasza, gimnázium, 9–12. évfolyam kerettanterv bevezető Célok, feladatok

A középiskola általános célja, hogy érvényesítse a humánus értékeket, közvetítse az egyetemes és nemzeti kultúra alapértékeit, testi és lelki egészségre törekvő, az emberi kapcsolatokban igényes felnőtteket, demokratikus elveket követő állampolgárokat neveljen, akik képesek a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére és az ezekhez alkalmazkodó cselekvésre.

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így átfogó céljaival összhangban kialakítja a tanulóknak az élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Az életfeltételek kialakítása és a társadalomba való beilleszkedés sokoldalú tájékozdási képességet és tájékozottságot kívánó feladatát a középiskola azzal támogatja, hogy felkészíti tanulóit a társadalmi jelenségek, kapcsolatrendszerek megértésére, alakítására, az alkalmazni képes tudás megszerzéséhez nélkülözhetetlen munka felvállalására. Mindehhez elengedhetetlen a tanulók tudatos, önkéntes, aktív, segítőkész együttműködése az iskolával.

A középiskola feladata, hogy előmozdítsa a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését; a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók előzetes ismereteinek, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon módot tudásuk átrendezésére, továbbépítésére, integrálására.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés

A tanulóban kialakul a kötelességtudat, érti egyéni és közösségi (társadalmi) felelősségének jelentőségét. Felismeri, hogy az egyes törvények és társadalmi egyezségek általában azért érvényesek, mert saját magunk által választott etikai elvek követésén alapszanak. Megérti és belátja a normakövetés társadalmi jelentőségét és a normaszegés következményeit. Ismer közösségi egyezségeket és normákat, képes egy-egy közösség etikai elveinek felismerésére és a különböző kultúrák etikai elveinek összevetésére. Érti az etikai elvek, a normák és a törvények kapcsolódását. Képes értékkonfliktusok felismerésére, ismer eseteket, példákat értékkonfliktusok kezelésére.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló képes elhelyezni a magyarság kultúráját európai kontextusban. Megnevez és felismer magyar történelmi személyiségeket, feltalálókat, tudósokat, művészeket, sportolókat, tudatosan benne munkásságuk (egyetemes) jelentősége. Ismeri a magyar, illetve magyar származású Nobel-díjasokat, munkásságuk legkiemelkedőbb eredményeit. Tisztában van nemzeti ünnepeink jelentőségével, kontextusával, hagyományaival. Részt vesz a nemzettel, a hazával való érzelmi azonosulást erősítő tevékenységekben. Ismeri a népi hagyományokon és vallási gyökereken alapuló éves ünnepkört, van tapasztalata ezekhez kötődő szokásokról, ismer ilyen témájú folklór- és műalkotásokat. Képes felidézni népi kultúránk néhány jelentős elemét, jellemzőjét. Értékeli a helytörténeti ismeretek fontosságát, ismeri lakóhelye és iskolája helytörténetének, kulturális és természeti örökségének főbb értékeit. Ismeri a nemzeti kultúrák jelentőségét, tiszteli a különböző népek és kultúrák hagyományait. Tájegységekhez kötve is ismer hungarikumokat. A hagyományos (népi) életmód, szokások megismerésén keresztül értékeli ezek fenntarthatósággal kapcsolatos szerepét. Felismeri az egyetemes emberi örökség és az európai kultúra kiemelkedő eredményeit, az ennek megőrzésén munkálkodó szervezeteket, a nemzetközi összefogás jelentőségét.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben. Ismeri alapvető állampolgári jogait és kötelességeit. Ismeri a normaszegések társadalmi jelentőségét, képes az antidemokratikus eljárások, a korrupció és a hatalmi visszaélések veszélyével kapcsol-

latban érvelni. Ismer a demokratikus jogok fenntartásáért küzdő szervezeteket, és tud példát hozni az ENSZ és az Európai Unió ezzel kapcsolatos tevékenységére. Gyakorolja jogait és kötelességeit szűkebb környezetében, ismeri és tiszteli szűkebb közösségei tagjait, törekszik a jó együttműködésre az együttélésben. Képes a helyi közösségekkel való együttműködésre, ismeri a civil szervezetek működési formáit és lehetőségeit. Érzékennyé válik a helyi közösségek problémái iránt, és ismeri beavatkozási lehetőségeit ezek megoldáskeresési folyamataiba. Tisztában van a civil társadalmi aktivitás értékével, jelentőségével.

Önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

A tanuló képes különbséget tenni az ideális és a reális énkép között és tisztában van azzal, hogyan befolyásolhatja a társas környezet az önmagáról alkotott képet. Tudatosítja, hogy az önismeret természetes szükségleteink közé tartozik, és próbál ismeretet szerezni arról, milyen eszközök állnak rendelkezésünkre, hogy megismerjük, megmagyarázzuk önmagunkat. A tanuló tisztában van azzal, hogyan aknázhajta ki saját erőforrásait a mindennapi életben, és hogyan létesíthet, tarthat fenn kiegyensúlyozott társas kapcsolatokat. Rendelkezik a harmonikus (társas) kapcsolatok kialakításához megfelelő ismeretekkel, készségekkel, empátiával; ez jellemzi a tőle különböző embertársaival való kapcsolatát is. Érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben.

A családi életre nevelés

A tanuló tisztában van azzal, hogy az ember magatartását szocializációja, társas környezete hogyan befolyásolja. Tudatosan készül az örömteli, felelősségteljes párkapcsolatra, a családi életre. Jártas a munkaeszközök célszerű, gazdaságos használatában, kialakítja egyéni, eredményes munkamódszereit. Megismeri a háztartásban, közvetlen környezetében alkalmazott, felhasznált anyagokat (különös tekintettel az egészségkárosító anyagokra). Képes önálló életvitelét, önmaga ellátását megszervezni. Képes szükségletei tudatos rendszerezésére, rangsorolására, megismeri a takarékoság-takarékoskodás alapvető technikáit. Ismeri a családtervezési módszerek alkalmazásának módját, ezek előnyeit és kockázatait, tud ezzel kapcsolatban információkat keresni és azokat döntéseiben felhasználni. Tud információkat szerezni a szexuális problémákkal kapcsolatban, ugyanakkor képes felismerni egyes információforrások veszélyeit. Tudja, hová fordulhat krízishelyzetekben. Képes tájékozódni a gyermekszülést és az örökbefogadást érintő kérdésekről. Érti a családnak a társadalomban betöltött szerepét. Érti a családtagok felelősségét a család egységének megtartásában, belátja a szerepek és feladatok megosztásának módjait, jelentőségét. A tanuló értelmezi a szülői és gyermeki felelősség fogalmát, tiszteli a különböző generációk tagjait.

A testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló tudja, hogy környezetünk is hatással van testi és lelki egészségünkre, ezért igényévé válik környezetének tisztán tartása, szépítése és a személyes higiéné. Képes egészséges étrend összeállítására, ismeri a mennyiségi és minőségi éhezés, valamint az elhízás kockázatait. Tájékozott az e témakörben meglévő elemi lakossági szolgáltatásokról, azok használatáról. Ismeri a kultúra szerepét a lelki egészség megőrzésében. Képes stresszoldó módszereket alkalmazni, választani. Tudatában van annak, hogy életvitelét számos minta alapján, saját döntéseinek sorozataként alakítja ki, és hogy ez a folyamat hatással van testi és lelki egészségére. Ismeri az egészségre káros, szenvedélybetegségek kialakulásához vezető élvezeti szerek használatának kockázatait, tudatosan tartózkodik ezektől. Ismeri a rizikófaktor fogalmát, képes értelmezni erre vonatkozó információkat. Tudja, milyen szakemberek segítenek testi és lelki egészségünk megőrzésében és helyreállításában. Tud a gyász szakaszairól és az ilyenkor alkalmazható segítő technikákról, ismeri a hospice-szolgáltatás fogalmát. Képes értelmezni a gyógyszerekhez tartozó beteg tájékoztatót. Ismeri az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés módját, képes tájékozódni a betegjogokról és az orvosválasztás lehetőségeiről. Tisztában van a védőoltások szerepével, ismeri ezek alapvető hatásmechanizmusát, tud példákat sorolni védőoltásokra.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A tanuló felismeri, ha környezetében, szűkebb vagy tágabb környezetében egyes emberek vagy csoportok segítségre szorulnak. Az adott helyzethez és lehetőségeihez mért kötelességének érzi a segítségnyújtást és próbálja ebbe társait is bevonni. Egyes helyzetekben képes felelősséget vállalni másokért (társaiért, a környezetében élő rászorultakért), és vállalásaiért helyt is áll. Felismeri, hogy a beteg, sérült, fogyatékkal élő embereken egyes helyzetekben kötelessége segíteni. Tisztában van az önkéntesség értékével, jelentőségével, formáival.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanuló érti a fenntarthatóság, illetve a fenntartható fejlődés különbözőségeit, képes az ezzel kapcsolatos különböző szakpolitikák, törekvések és folyamatok egyes hatásainak megértésére. Konkrét példákon keresztül érti, hogyan függ össze a fenntarthatóság három vetülete (a gazdasági, a környezeti és a szociális fenntarthatóság) globális problémákkal. Érti, hogyan vezetett az emberiség tevékenysége környezeti problémák kialakulásához, érti ezek kockázatát, és látja ezzel kapcsolatos felelősségét. Képes fokozatosan megérteni és értelmezni egyes globális problémák és a lokális cselekvések, valamint az egyéni életvitel közötti összefüggéseket. A tanulóban felelősség ébred abban, hogy saját életvitelével legyen tekintettel a fenntarthatóság kritériumaira. Érti a hagyományok szerepét a harmonikus és fenntartható életvitel megalapozásában. Képes a fenntarthatósággal kapcsolatban információkat keresni és értelmezni. Ismeri egyes hazai és nemzetközi szervezetek, intézmények fenntarthatósággal kapcsolatos munkáját.

Pályaorientáció

Tudatosul a tanulóban, hogy élete során többször pályamódosításra kerülhet sor, ezért is van jelentősége a folyamatos tanulásnak, önképzésnek. Reális ismeretekkel rendelkezik saját képességeiről, adottságairól tervezett szakmájával, hivatásával összefüggésben, továbbá munkaerő-piaci lehetőségeiről, munkavállalói szerepéről. Tisztában van azzal, milyen személyes tulajdonságokkal, ismeretekkel, gyakorlatokkal és képességekkel rendelkezik. Képes önéletrajzot készíteni, vagyis képes írásban összegezni céljait, képességeit, végzettségét, felkészültségét és mindazt, amit az alkalmazónak egy konkrét állással kapcsolatban nyújtani tud.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tanuló rendelkezik ismeretekkel az euroövezetről, a valutaforgalomról, a tőzsdeindexről, a GDP-ről és ezek hatásairól az ő személyes életében. Törekszik arra, hogy a fejlődési, megélhetési, biztonsági, önérvényesítési, társas szükségleteit minél magasabb szinten, tartalmasabb életvitelben elégítse ki. Felismeri, hogy az egyén életútját a külső tényezők, hatások is nagymértékben befolyásolják, alakítják, melyek végig jelen vannak az emberi élet során. Érti a gazdasági folyamatok összefüggéseit különböző globális problémákkal is. Képes információkat keresni és értelmezni különböző egyéni pénzügyi döntésekkel (pl. befektetések, hitelek) kapcsolatban. Kellő ismerettel rendelkezik ahhoz, hogy számlát nyisson, és azt használja.

Médiatudatosságra nevelés

A tanuló tudatosan választ a tanulását, művelődését és szórakozását segítő médiumok között. Képes a média által alkalmazott figyelemfelkeltő eszközöket, képi és hangzó kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására.

A tanulás tanítása

A tanuló megtanul jegyzetelni, rendszeresen használja az önálló, áttekinthető, lényegkiemelő jegyzetelési technikát hallott vagy olvasott szöveg alapján. Tisztában van azzal, hogy a jegyzetelés alkotás, hogy a gondolkodás által a meglévő ismeretekből egy új gondolatot hozhat létre. Képes saját tanulási stílusának, erősségeinek és gyengeségeinek megfelelő tanulási stratégiák kialakításával önálló tanulásra. A tanuló ismeri az időmenedzsment jelentőségét, alkalmaz ezt segítő technikákat. Képes a különböző információkat különböző formában feldolgozni és rendszerezni, használni tudásmegosztó és tudásépítő platformokat. A tanulás folyamatában gyakorolja a szóbeli, az írásbeli és a képi kifejezés különböző formáit. A tanuló tud különböző természeti és

társadalmi jelenségeket megkülönböztetni, összehasonlítani; alkalmazza a különböző tantárgyakban szerzett ismereteit ezek értelmezésében.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

A tanuló hétköznapi kommunikációs helyzetekben alkalmazza a különféle beszédműfajok kommunikációs technikáit. Beszélgetés, vita során képes mások álláspontjának értelmezésére, saját véleménye megvédésére vagy korrekciójára. Önállóan olvas és megért nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegeket. Képes különböző műfajú és rendeltetésű szóbeli és írásbeli szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárására, értelmezésére és értékelésére. Kritikus és kreatív módon vesz részt az infokommunikációs társadalom műfajainak megfelelő információszerezésben és információátadásban. Felismeri és tudja értelmezni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített üzenetrétegeket. Képes szövegalkotásra a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papíralapú és az elektronikus műfajokban. Törekszik a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő szövegek alkotására. Képes a normakövető helyesírásra, képes az önálló kézikönyvhasználatra. Képes az anyanyelvhez és az idegen nyelvhez kötődő sajátosságok összevetésére az általános nyelvészeti ismereteinek felhasználásával. Képes nem verbális természetű információk adekvát verbális leírására, értelmezésére.

Idegen nyelvi kommunikáció

A tanuló képes tudatos nyelvtanulóként tanulni a nyelvet, és törekszik a célnyelvi kultúra megismerésére. Képes nyelvtudását önállóan fenntartani és fejleszteni, képes az idegen nyelvet saját céljaira is felhasználni utazásai, tanulmányai során. Törekszik arra, hogy egy második idegen nyelven is képes legyen az alapszintű kommunikációra, így teljesíti a többnyelvűség igényét. Valós élethelyzetekben is tudja használni a nyelvet a produktív készségek (írás és beszéd) alkalmazásával is. Megérti a fontosabb információkat a világos, mindennapi szövegekben. Önállóan elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, az érzéseit, reményeit és törekvéseit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Matematikai kompetencia

A tanuló követni és értékelni tudja az érvek láncolatát, matematikai úton képes indokolni az eredményeket. Kialakul az absztrakciós, analízáló és szintetizáló képessége. Megérti a matematikai bizonyítást, képes a matematikai szakkifejezéseket szabatosan használni, biztonsággal alkalmazza a megfelelő segédeszközöket. Képes megérteni egyes természeti és társadalmi-gazdasági folyamatokra alkalmazott matematikai modelleket, és ezt tudja alkalmazni a jelenségek megértésében, a problémák megoldásában a mindennapi élet különböző területein is. Felismeri a matematikai műveltség szerepét és fontosságát a valós tények feltárásában, más tudományokban és a mindennapi gyakorlatban is.

Természettudományos és technikai kompetencia

A tanuló ismeretei birtokában megérti a természettudományos-technikai eredmények alkalmazásának szerepét a társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek formálódásában. A technikai fejlődés fontosságának felismerése mellett belátja az alkalmazott technikák és technológiák előnyeit, korlátait és kockázatait. Bővülő ismeretei segítségével, illetve a megfelelő módszerek, algoritmusok kiválasztásával és alkalmazásával képes leírni és magyarázni a természet jelenségeit és folyamatait, felismeri a folyamatok közötti összefüggéseket. Természettudományos tanulmányai végére a tanuló képessé válik arra is, hogy bizonyos feltételek mellett megfogalmazza a természeti-környezeti folyamatok várható kimenetelét. Képes meghatározott szempontoknak megfelelően megtervezni és végrehajtani megfigyeléseket, kísérleteket, és azok eredményeiből reális és helyes következtetéseket levonni. Képes mozgósítani és alkalmazni természettudományos és műszaki műveltségét a tanulásban és a hétköznapi életben felmerülő prob-

lémák megoldása során. Belátja a fenntarthatóságot középpontba állító környezeti szemlélet fontosságát, képes és akar is cselekedni ennek megvalósulása érdekében. Egyre jobban megérti a lokális folyamatok és döntések egyes regionális és globális következményeit.

Digitális kompetencia

A gimnáziumban a tanuló képes a számítógép nyújtotta lehetőségek (pl. szövegszerkesztés, táblázatkezelés, prezentációkészítés) igényes, esztétikus, önálló alkalmazására a tanulásban és a mindennapi életben. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Gyakorlatban kapcsolódik be az információmegosztásba, képes részt venni az érdeklődési körének megfelelő együttműködő hálózatokban a tanulás, a művészetek és a kutatás terén. Felismeri és ki is használja az IKT nyújtotta lehetőségeket a kreativitást és innovációt igénylő feladatok, problémák megoldásában. Kialakul a tanulóban az IKT alkalmazásához kapcsolódó helyes magatartás, elfogadja és betartja a kommunikáció és az információfelhasználás etikai elveit. Felismeri az IKT interaktív használatához kapcsolódó veszélyeket, tudatosan törekszik ezek mérséklésére. Ismeri a szerzői jogból és a szoftvertulajdonjogból a felhasználókra vonatkozó jogi elveket, figyelembe veszi ezeket a digitális tartalmak felhasználása során.

Szociális és állampolgári kompetencia

A tanuló nyitott a személyek és kultúrák közötti párbeszédre. Él a véleménynyilvánítás lehetőségével a közösséget, a társadalmat érintő kérdésekben. Képes érveit megfogalmazni és vitahelyzetben is kulturáltan kifejezni, meghallgatni és elfogadni mások véleményét. Figyelembe veszi és megérti a különböző nézőpontokat, tárgyalópartnereiben bizalmat kelt, és empátiával fordul feléjük. Képes helyes döntéseket hozni, illetve segítséget elfogadni konfliktushelyzetekben. Képes a stressz és a frusztráció megfelelő kezelésére. Tudatosan készül a munka világához kapcsolódó döntéshelyzetek megismerésére. Igyekszik a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva aktívan részt venni az őt érintő közügyekben. Nyitott és érdeklődő a helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránt, képes a különböző szinteken hozott döntések kritikus és kreatív elemzésére. Pozitív attitűdje alakul ki az emberi jogok teljes körű tisztelete, ideértve az egyenlőség, a demokrácia, a vallási és etnikai sokszínűség tiszteletben tartása iránt, törekszik a személyes előítéletek leküzdésére, képes a kompromisszumra. Kialakul a reális alapokon és ismereteken nyugvó nemzeti identitástudata, a hazához, illetve az Európához való kötődése.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Innen folyt.

A tanuló képes csoportos munkavégzésben részt venni, a közös feladatok, az iskolai élethez kapcsolódó problémák megoldása során képes a munka megtervezésére és irányítására, társai vezetésére. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Vannak elképzelései az egyén társadalmi-gazdasági feladataival, boldogulásával kapcsolatban. Nyitott a gazdaság működéséhez, az egyén gazdasági szerepéhez (pl. vállalkozás) kapcsolódó témák iránt, egyre reálisabb elképzelései vannak saját jövőjét illetően. A pénz, a gazdaság, a vállalkozások világához kapcsolódó témákról szóló vitákban képes ismereteit felhasználva érvelni. Nyitott és érdeklődő a mindennapi életét érintő pénzügyi és jogi kérdések iránt. Mind reálisabban méri fel tevékenysége kockázatait, adott esetben képes ezek vállalására. Probléma-megoldó tevékenységét egyre inkább a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

A tanuló felismeri, hogy a művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Tudatosan benne a helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség jelentősége. Megérti az európai országok, nemzetek és a kisebbségek kulturális sokféleségét, valamint az esztétikum mindennapokban betöltött szerepét. Nyitott műalkotások befogadására, képes a koncertélmények, színházi előadások, filmek és képzőművészeti események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítani, többféle értelmezési kontextusban elhelyezni. A tanuló képes képi, plasztikai,

zenei és dramatikus megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal.

A hatékony, önálló tanulás

A tanuló rendelkezik a hatékony tanuláshoz szükséges alapvető készségekkel, azaz eszközhasználat szintjén tud írni, olvasni, számolni, továbbá a tanulási folyamatban sokoldalúan tudja használni az IKT-eszközöket. Képes kitartóan tanulni, a figyelmét összpontosítani, képes saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Képes a figyelem és a motiváció folyamatos fenntartására, elég magabiztos az önálló tanuláshoz. A tanulás iránti attitűdje pozitív, ismeri és érti saját tanulási stratégiáit, felismeri szükségleteit és lehetőségeit, készségeinek erős és gyenge pontjait, valamint képes megtalálni a számára elérhető oktatási és képzési lehetőségeket, útmutatásokat, támogatásokat. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén tanácsot, információt, támogatást kérjen.

A nevelő - oktató munka pedagógiai eszközei, eljárásai

Eszközök, eljárások (1–12. évfolyam)

- fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- **mintákat adunk** az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- **a mozgásigény kielégítésével**, a mindennapos testnevelés, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével; a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával;
- **az önismeret alakításával**, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- **a kreativitás fejlesztése**; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; **helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával**;
- **a kortárs kapcsolatok megerősítésével**; elemi állampolgári és a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus ismeretek nyújtásával;
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az **önművelés alapozásával**;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő **kooperatív-interaktív tanulási** technikákat és a tanulásszervezési módokat;
- növeljük a tanulók aktív részvételét igénylő ismeretszerzési módok arányát, **az iskola épít** a tanulók kíváncsiságára és a rendszerezett ismeretek iránti igényük-re;
- **az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával**; az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével; az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával a szocializációs folyamatokat segíti elő;
- a tanulók megszerzett tudásukat valóságos feladatok, problémák megoldásában, **konfliktusok kezelésében** is alkalmazzák, döntésképességüket szervezett gyakorlatokban és spontán élethelyzetekben is érvényesítik;
- alkalmazzuk a tanuló-megismerési technikákat, módszereket és eszközöket;

- minden gyermek számára biztosítsunk képességeinek, érdeklődésének illetve távolabbi céljainak megfelelő **programokat, tevékenységi formákat**;
- a tanulási stratégiák megválasztásában és a taneszközök használatában kitüntetett szempont az **életkori jellemzők, lehetőségek** figyelembe vétele;
- **személyes példamutatással** neveljük gyermekeinket toleranciára, a másság elfogadására, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartására;
- a diagnosztikus és formatív mérések mérőeszközeit iskolai szinten készítjük el, illetve választjuk ki, a szummatív tesztek elkészítéséhez **megyei illetve országos standardizált mérőeszközöket** alkalmazunk;
- a nevelési-oktatási eljárások pedagógiai eszközeit a **kooperatív technikákkal** ötvözzük.

Az iskola feladata a **befogadó/inkluzív környezet** kialakítása, fenntartása a személyi és tárgyi feltételek terén egyaránt.

- a gyermek tanulási és/vagy beilleszkedési zavarainak pontos diagnosztizálása,
- **egyéni fejlesztési terv** készítése, a rész-képességzavarok terápiája,
- **mentális gondozás**, a személyiségfejlődés segítése,
- **intenzív fejlesztés és oktatás** az egyéni haladási ütem figyelembevételével,
- folyamatos és célirányos **együttműködés** a családdal,
- **nyomon követés** és segítség a visszahelyezett tanulók számára,
- folyamatos **kapcsolattartás** szakmai szervezetekkel.

A másság iskolai kezelésének régi dilemmája az, hogy az átlagosan fejlődőkkel együtt vagy elkülönítetten kezeljük-e a valamilyen okból eltérően fejlődő tanulókat. E vita eldöntése sok év gyakorlata után sem feladatunk.

- A hozzánk kerülő gyerekek többsége egytől egyig kudarcot vallott eddigi iskolai életük egyik, vagy akár több területén is. Helyzetük tarthatatlanná vált. Távozniuk kellett előző iskolájukból, többnyire végérvényesen.
- Feladatunk az, hogy **normál iskolai körülmények** között biztosítsuk e – korábban sikertelen – gyerekek sokoldalú fejlesztését, lehetőséget nyújtsunk nekik iskolai tanulmányaik képességeik szerinti sikeres befejezéséhez és a boldog iskolai élet megéléséhez.
- Ebből a szempontból a szegregáció nem cél, csupán eszköz.
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók személyiségfejlődését, felnőtté válását, közösségbe való beilleszkedését jobban elősegíti a többi tanulóval történő integrált nevelés/oktatásuk. A fejlesztéshez szükséges speciális feltételeket viszont általában a részlegesen szegregált oktatásban lehet könnyebben létrehozni. Ezért az integrált vagy a szegregált nevelés közül a tanulók számára az a legmegfelelőbb, amely fejlesztésükhöz a legoptimálisabb feltételeket biztosítja. (A fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve).

Az iskolában folyó pedagógiai munka során feladatunk még:

Feladat az alapkészségek fejlesztése, az addigi kudarcokból eredő problémák oldása, kompenzálása, a tanuláshoz, közösséghez való pozitív viszonyulás kialakítása, az egyéni képességek minél hatékonyabb kibontakoztatása, a továbbtanulás lehetőségének megteremtése, a kamaszkor – sok esetben a túlkorosságból adódó – egyéni mentális problémák gondozása.

A tanulmányok szervezésének szakaszai

Az iskolánkba alsó tagozatra járó tanulók 2 tanulmányi szakaszban vesznek részt.

1. szakasz

A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján iskolánk lehetőséget biztosít egy rehabilitációs év elvégzésére, mely szerint a korai fejlesztés gyakran átnyúlhat az óvodai éveken túl az alsó tagozat időszakába is.

Az erre az évre történő beiratkozás minden esetben a szülő előzetes beleegyezésével történik. A rehabilitációs év elvégzése után a szülőt a tanuló fejlődéséről részletesen tájékoztatjuk és együtt döntünk a továbblépés lehetőségeiről.

Ennek a tanévnek fő célja a rehabilitáció. A gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva, egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célunk a tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében kiemelt fejlesztési célok közé tartozik:

- a szociális/kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése,
- az autizmusból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása,
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése,
- fogyatékoság-specifikus vizuális információhordozókkal segített ún. protetikusan, segédeszközökkel felszerelt augmentatív környezet, eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Főbb fejlesztési területek:

- autizmus specifikus fejlesztések
- babzsák program
- kódos munka folyamatok
- vizuális támogatás
- protetikusan környezet
- kommunikáció/szociális viselkedés fejlesztése:
- szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás
- alapvető készségek megerősítése (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).
- szenzomotoros fejlesztés, mozgás fejlesztés
- kognitív fejlesztés
- elemi ismeretek, fogalmak
- elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása
- szociális kognitív készségek fejlesztése
- egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata)
- általánosítás képességének fejlesztése
- az elsajátított képességek önálló használatának tanítása
- az elsajátított képességek más összefüggésben való használata
- képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb
- viselkedésproblémák kezelése
 - viselkedésproblémák megelőzése
 - alternatív viselkedések kialakítása

2. szakasz

Az alapfokú nevelés időszaka, az alsó tagozat 1.-4. osztálya.

Ebben a tanulmányi szakaszban iskolánk helyi tantervében szereplő előírások és célkitűzések szerint szervezzük oktató-nevelő munkánkat.

A tanulmányi eredmények értékelése

A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján a sajátos nevelési igényű tanulók számára lehetőség van egyéni értékelés kialakítására.

Az iskolánkban alsó tagozatra járó tanulóink számára az Irányelv adta lehetőségek létfontosságúak, hiszen tanulóink, képességeik folytán nem vizsgáztathatók a hagyományos számonkérési eljárásokkal. Nálunk az értékelés mindig egyénre szabottan, autizmus- specifikus elveket követve történik.

Napi gyakorissággal történik a visszajelzés, speciális jutalmazási rendszer alkalmazásával.

Az Irányelv alapján a tanulóink fejlődésének legfontosabb dokumentuma az egyéni fejlesztési terv, amely alapján a tanuló állapotában elért változás mértéke észlelhető, értékelhető. Az egyéni fejlesztési tervet a tanuló osztálytanítója és az alsó tagozaton dolgozó gyógypedagógusok teamje készíti el fél éves időintervallumra. Az egyéni fejlesztési tervben azokra a területekre koncentrálnunk, amelyek a leginkább sérültek a tanulóinknál, és amelyekben változást szeretnénk elérni. A fejlesztési terv megvalósulásának értékelésével tüzzük ki a következő félévre vonatkozó tartalmakat.

Az egyéni fejlesztés keretében, illetve a tanuló összteljesítményében mutatott fejlődés félévkor és év végén szöveges értékelés formájában jelenik meg.

Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek

Cél: a személyiségfejlesztő tanítás.

A pedagógiai munka középpontjában:

- a tanulók tudásának, képességeinek fejlesztése,
- a készségek elsajátíttatása, kibontakoztatása,
- a személyiség fejlődéséhez szükséges megfelelő feltételek biztosítása áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és a nevelés színtere nem csak az iskola, hanem az élet számos egyéb fóruma is.

A differenciált tanítás-tanulás megvalósulásának szempontjai:

- A tanulónak a tanulási tevékenységekben történő hangsúlyos részvétele;
- Olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását;
- A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítsék a tanulót az ismeretek megszerzésében, a kompetenciák fejlesztésében
- Ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket.
- Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást.
- A minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés.
- Az egyéni rétegmunka, az adaptált szövegváltozatok felhasználása, amelyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

Mindezek megvalósításához a pedagógus feladata:

- A pedagógus a problémamegoldási és a jelenségértelmezési közvetett és közvetlen eszközökkel segítse, a tanuló igényeit, szükségleteit figyelembe véve.
- A pedagógus tegye lehetővé az iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert).
- A pedagógus működjön együtt más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

- A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését.
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében az egyéni haladási ütemet biztosítsa, a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazza.
- Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történjen.

Képzési specialitások

Kommunikáció, szociális érzékenység

A hiteles önérvényesítés és az empátia kettősségének mindennapi gyakorlására, valamint az elfogadó magatartás érvényesülésére törekszünk mindennapjainkban. Az ön- és társismeret, csoportlét, alkalmazkodás, szabályok témák mellett magában foglalja például a művészeteket és a nyelvi készségeket, mint az önkifejezés eszközeit is. Óratervünk tükrözi ez irányú erőfeszítéseinket. Tanáraink állandó önképzése mintát nyújt, és segíti a bizalomteljes légkör kialakítását.

A közös szabályalkotással, illetve a szabályszegés közösségi kontrolljában való részvétel lehetőségével, az erőszakmentes konstruktív konfliktuskezelés technikáinak elsajátításával a felelősségteljes közösségi lét alapelemeit észrevétlenül, nap, mint nap adódó gyakorlással tanulják meg, gyakorolják az iskola résztvevői. A témahetek, az erdei iskola, a sportversenyek, a hat-, nyolc hetente rendezett ünnepeink mind az együttélés, a közösségteremtés pillanatainak adnak teret. Hiszünk abban, hogy a szociális készségekkel való foglalkozás segíti az ismeretszerzés képességét, vagyis a hatékony tanulást. Így a középiskolás évek után piacképes, magát képviselni tudó ugyanakkor másokra is figyelő emberré válhatnak diákjaink.

Ökológiai szemlélet

Erdei iskolában, kirándulásokon, az iskolai kiskertben, a szelektív hulladékgyűjtéssel, elmenős programokkal és pl. jeles napok ünneplésével ötvözzük az önmagunkkal, társainkkal és a természettel, környezettel való békés, harmonikus együttélés gondolatának főbb irányait. Környezeti nevelési programunkat részben órakeretben – évi 37 óra erdei iskolában, részben az életünket átható hagyományokkal valósítjuk meg. Az iskola környezete, Csillebérc lehetővé teszi céljaink megvalósítását.

Művészetek

A művészeti foglalkozások az önkifejezés képességét hivatott elősegíteni. Iskolánkban nagy hangsúlyt kapnak a szavak – konfliktuskezelésünknek legfontosabb eszköze a megbeszélés. A dráma órákkal indirekt módon segítjük diákjainkat a verbális és non – verbális kommunikáció hatékony formáinak gyakorlásához. A vizuális kultúra oktatásával erősítjük a kreatív, új szempontokat is megtaláló gondolkodást. A zene, a kórus fontos eleme az önkifejezés bátorításának.

Iskolánk szemléletéből és abból fakadó alapelveiből következik, hogy minden gyereknek igyekszünk megadni a fejlődéséhez szükséges feladatokat, engedjük – a csoport lehetőségein belül – a saját tempó szerinti haladást. A differenciálás, az egyéni bánásmód módszertani alapjainkat jelenti. Az első években a tanórák nagy részén készég – és képességfejlesztés folyik, hiszen az ismeretanyag minden tárgyban csak a hatékony szövegértési – és feldolgozási készségekkel kiegészülve jelenthet tudást. Az érettségire felkészítő évfolyamokon – az új típusú érettségi készégmérő feladatai mellett – megnő az ismeretközlés szerepe.

Egyéni felelősség és motiváltság

Másik alaptörekvésünk az, hogy a gyerekek az életkorukhoz, az egyéniségükhöz és a feladathoz illő lehető legnagyobb felelősséggel és érintettséggel vegyenek részt a tanulási folyamatban, saját érdeklődésük bekerülhessen a napi foglalkozások körébe, ezáltal motiváltak legyenek a valódi részvételre. Hogyan igyekszünk mindezt megvalósítani?

Szabadság

A gyakorlatban: „az én szabadságom addig tart, amíg a tied el nem kezdődik” gondolat gyakorlati megvalósítása az egyik legnehezebb feladat. Figyelmet, alázatot és kongruenciát igényel. Az igényes szabadság nem könnyű. Hogy diákjainkat e terhek elviselésére képessé tegyük a következő eszközöket használjuk:

- valódi döntési helyzeteket kínálunk fel.

Dönthet

- céljainak megválasztásában. (érettségi, továbbtanulás, érettségi nélküli önképződés)
- a tananyag súlyozásában. A különbözőzeti vizsgát tenni kívánó tanulók az év elején a megkapja a követelményeket, majd a szülőkkel történő egyeztetés után együtt állítjuk össze a tantervi elvárásokhoz igazodó egyéni tanulási tervét,
- a mentortanár megválasztásában,
- az egyéni munkarend kialakításában - szabad óralátogatás, egyéni szerződés, szóbeli egyeztetések, felsőbb évfolyamok óráin való részvétel, elővizsgák,
- a beszámolási formáiban (dolgozat, előadás, kutatás, dolgozat, tabló, vizsga, esszé, verseny, tárgykészítés)
- a diákönkormányzatban való részvételben,
- kérhet, választhat, tarthat délutáni foglalkozásokat.

A részvételi lehetőségekben

- Külső foglalkozások (előkészítő, sport, zene, érdeklődés szerinti egyéb) beszámítása a diák napi munkaidejébe, csökkentve ezáltal a túlterheltséget.
- Lehetőség a valódi döntéshozatalra, választásra, azaz saját órákat választhat, egyéni szerződéseket köthetünk a tanórán belüli vagy kívüli munka szabályozására, részvétel az iskola életét érintő döntésekben
- Közös problémamegoldás és szabályalkotás (osztályszabályok, diákönkormányzat).
- Tanulópárok, kooperatív technikák.

A kapcsolatokban bármely korosztálynak

- Az ön- és társismereti folyamat hangsúlyossága, lehetőségek a „találkozásra”,
- A tantestület tagjaival való sokrétű, személyes kapcsolat lehetősége,
- Szoros kapcsolattartás és közös problémamegoldás a szülőkkel.

Kötöttségek a gyakorlatban

Az alábbi eszközökkel kívánjuk a döntéshozatali és az önérvényesítési képességet fejleszteni. Ugyanakkor a másik oldal, a kötöttségek, korlátok elfogadását is napi gyakorlatként tesszük tananyagá. Minden diákunknak el kell fogadnia

- a törvényi előírásokat
- az általa is véleményezett Házi rendet, amely az együttélés szabályait rögzíti
- a közösségteremtő alkalmak prioritását – kötelező részvétel
- az évfolyamok közti átlépés feltételeit
- az iskola vizsgarendszerét.

Felelősségvállalás a gyakorlatban

A döntéseinkért való felelősségvállalás képessége az egyik legfontosabb tanulni - tanítanivalónk. Miután valódi döntéshelyzeteket teremtettünk, és miután a korlátokat is felmutattuk, a hiteles kommunikációra kell lehetőséget teremtenünk. Míg az ismeretanyag elsajátításában, a tanulási tartalmakban megoldásaink az egyéni utakat preferálják, és az önállóságot tanítják, addig a szociális együttélés terén a hatékony csoportműködés elősegítését tartjuk feladatunknak. Rengeteg időt és energiát szánunk a jól működő, serkentő csoportlégkör megteremtésére. Ez az alapja annak, hogy minden iskola polgár megtanuljon önmaga lenni. Törekszünk rá, hogy konfliktusaink során diákjaink az adekvát következményekkel és ne a büntetéssel szembesüljenek.

Hiszünk abban, hogy diákjaink könnyebben érvényesülnek majd, ha ilyen környezetben töltik iskolai éveiket. Ugyanezt a célt szolgálják az önismerettel való foglalkozás órarendbe iktatott órái, hiszen megfelelő önismerettel könnyebb pontos célokat meghatározni életünk alakításában.

Konfliktuskezelésünkben a folyamat-orientáltság a hangsúlyos. A kreatív, erőszakmentességre alapuló konfliktuskezelés alapvető értéke iskolánkban. Olyan lépcsőzetes rendszert dolgoztunk ki, amelynek elemei elsősorban az emberi méltóság tiszteletben tartása mellett igyekeznek viszszaorientálni a nem kívánatos magatartásformákat. A konfliktusmegoldás legfontosabb eszköze a megbeszélés. Ha az érintetteknek (diák – diák, vagy tanár – diák) nem sikerül egymás között elrendezni gondjaikat, segítséget kaphatnak az osztálytanítótól vagy a diák által választott mentortól. A következő lépcső az osztályközösség és / vagy a szülők bevonása, amit a tanári stáb megbeszélése követ. Bár ezek már intézményes eszközök, még ekkor is a megbeszélés, a kreatív, egyénre szabott problémamegoldás van előtérben. Vannak azonban olyan helyzetek is, amikor a próbaidő intézményét kell alkalmaznunk, és az iskola elhagyására kényszerülhetnek. A döntés az iskola tanári testületének kezében van.

Képzési formák

Iskolánkban előtérbe kerülnek azok a munkaformák, amelyek fejlesztik a diákokban a csoportban dolgozás képességét, amely az egyik leglényegesebb munkavállalói készség lesz a jövőben. Összefoglalóul a kompetencia fejlesztő munkaformákra koncentrálna a következőket használjuk rendszeresen az iskolában. :

- csoportmunka (csoportképzés: kijelölés, szabad választás, sorsolás, játék)
- páros munka
- egyéni munka
- frontális munka
- egyéni tanulmányi szerződések
- kooperatív tanulás (térbeli elrendezés)
- projektmunka
- műhelymunka a témanapokon
- csapatépítő és bizalomfejlesztő játékok
- mentorálás (heterogén csoportban)
- a kötelező – kötelezően választható és választható órák rendszere
- elmenős programok rendszere
- szakkör, önképző
- egyéni korrepetálás, fejlesztés
- kis csoportos korrepetálás, fejlesztés
- tehetséggondozó egyéni órák

Módszertanilag a következőkkel segítjük diákjainkat:

- drámapedagógiai megközelítés
- szerepjáték, szituációs játékok
- tevékenységközpontú tananyagszervezés
- gondolkodtatás/probléma alapú gondolkodási komplex feladatok
- felfedezettő tanulási formák
- interjúk készítése
- esettanulmányok, filmrészletek csoportos feldolgozása
- szimulációs játékok
- tréningek
- bemutatók, kiselőadások
- egyéni kutatás, csoportos feldolgozás
- kooperatív foglalkozások
- elemzések készítése

A tanulás

A tanulás/tanítás folyamatának alapelvei

Az iskola átfogó nevelési-oktatási-felkészítési feladata, hogy a gyermekeket megtanítsa *tanulni*. Ehhez életkor-adekvát fejlettségű pszichikus funkciók (tanulási képességek) szükségesek, ame-

lyek a tanítás-tanulás folyamatában intenzíven fejlődnek. Ennek a fejlődésnek, fejlesztésnek a minősége függ: a célirányosan megválasztott tevékenységtől, műveltségi anyagtól, valamint tanítási, tanulási stratégiáktól és taktikáktól.

A tanulás ismeretszerzést, jártasságok, készségek kialakítását, képességfejlesztést jelent.

A tanulás egy megismerési folyamat, amely során változik és fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, érzelmi-akarati élete, cselekvése, magatartása, attitűdjei – tehát fejlődik az egész személyisége.

A *tanulási típusok*: (szenzoros, motoros, verbális, szociális) nem elkülönülve funkcionálnak.

A *tanulás fajtái*: (utánzásos, szenzomotoros, kondicionálásos, analógiás, operáns, belátásos, próba/szerencse, programozott, problémamegoldásos, heurisztikus, kreatív, taktikai, kritikai, stb.) életkor- és feladatfüggők.

A tanítás-tanulás folyamatában a cselekvés és a gondolkodás viszonylatában az interiorizációs fokozatok betartása szükséges (manipulációs, képi, verbális szint).

A tanulási képesség fejlődése szoros korrelációt mutat a gondolkodás és a kommunikáció fejlődésével.

Arra törekszünk, hogy a tanulás öröm legyen a gyermek számára.

A tanulásra való *motiválás* a pedagógus egyik legfontosabb feladata. Ez az általános iskolás korban főleg érzelmi, a középiskolában elsősorban intellektuális alapon történik.

A gyermek tanulási karrierjét, iskolai sikerességét nagyban meghatározza, hogy mennyire sikerül nála kialakítani egy belső indítékú motivációs bázist; folyamatos kedvet, készletet a tanulás iránt, amelyet felnőtt korában is megtart. Ehhez szükséges feltételek: az *érdeklődés felkeltése és fenntartása*, valamint a *tanulási siker* biztosítása.

Ez utóbbi csak a gyermekekre szabott *differenciált fejlesztéssel* (individuális, kvantitatív-kvalitatív feladatadással, a tanuláshoz biztosított idő egyéniesítésével, stb.) érhetjük el.

Szándékos, tudatos tanulás nincs motiváció nélkül. Fontos belső motívumok: az aktivitás, a cselekvés öröme; a cselekvés, a tanulás céljának sikeres elérése.

A tanulás – tanítás felelőssége

Iskolánkban a tanár és a diák osztja a tanulási folyamat felelősségét. A szerződéses fegyelem az egyik alaptételünk.

A tanár felelőssége:

- átlátja, keretet ad a tanulási folyamatnak
- kezdeményezi az optimális pedagógiai légkör kialakulását
- állandó nyitottsággal segíti az egyéni útkeresést.
- rendelkezik a hagyományos pedagógia eszközeivel is, diákjaival annyira osztja meg a tanulási-tanítási folyamat felelősségét, amennyire az a diák fejlődését elősegíti.

A diák felelőssége:

A tanterv és az iskola specialitásaiból adódóan, azokon túl és azon belül, a megszokottnál jóval, nagyobb szabadsággal és felelősséggel rendelkezik részvételét illetően saját tanulási folyamatában. Dönthet időhatárokból, a tanulnivalók súlyozásában, abban mit hoz ő be a tanórára.

A tanulás formáit illetően a megszokottak mellett a tanulói érintettséget, aktivitást lehetővé tevő és a választás lehetőségét és felelősségét előtérbe helyező alternatív tanulási formákat is rendszeresen alkalmazunk. Követjük a „mindenki és minden lehet a tanulás forrása” elvet.

- *Téma napok, témahetek*: a gyerekek tanári segítséggel különböző szempontok szerint foglalkoznak ugyanazzal a témával.
- *Projektek*: egy meghatározott közös produktum elkészítése, mely több csoport munkájának összegzéséből jön létre.
- Elmenős (*iskolán kívüli foglalkozások*) – egy – egy napos üzemlátogatás, múzeum, táborok, erdei iskola, stb.

Igyekszünk a tanítást nem „jó-rossz” válaszok, hanem releváns kérdések köré szervezni, mint ahogy az is állandó célkitűzésünk, hogy a tanulási folyamatba mindkét agyféltekét aktívan bevonjuk.

Képességfejlesztő, kompetencia alapú oktatás és nevelés

A kompetencia alapú oktatás célja az, hogy a gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek – nem lemondva az ismeretek elsajátításáról, - vagyis „*ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés*” megvalósítására törekszik. Kompetencia alapú fejlesztésen a készségek, képességek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást középpontba helyező oktatást értjük.

A kompetencia alapú fejlesztés egyik lényegi eleme hogy segíti az esélyegyenlőség megvalósulását, valamint a különböző fejlettségi szinten állók közötti különbségek csökkentését. Iskolánk komplex nevelési – oktatási terve első pillanattól – a kompetenciák fejlesztésére alapult, így a jogszabályi előírások után a pedagógiai programunkat a következő területeken éri módosítás a képességfejlesztő, kompetencia alapú nevelés és oktatás megszervezésekor:

- A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke kiegészül a kompetencia alapú oktatás eszközrendszerével.
- Képzési formák – munkaformák.
- A magatartás és szorgalom minősítése- kiegészül a szociális kompetencia fogalmára alapuló minősítéssel
- Helyi tanterveinkben megfogalmaztuk azokat a főbb kompetencia területeket, amelyek az adott tantárgy jellemzőivel leginkább korrelálnak, és hogy a programcsomagok közül melyet alkalmazunk felmenő rendszerben.

A tanulási területeken átvélő általános kompetenciák és azok, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai elvek

Alapelveink:

- Komplex személyiségfejlesztésre törekszünk, ezért megismerjük tanítványaink szükségleteit, motivációs bázisát.
- Elősegítjük a reális önismeretük alakítását, formáljuk az önmagukhoz és társaikhoz fűződő (szociális) viszonyukat (attitűdjüket).
- A személyes kompetencia fejlesztésével az egészséges és kulturált életmódra nevelést szolgáljuk. Kiépítjük és az egyéni életvitel részévé tesszük a pozitív tartalmú viszonyulásokat, szükségleteket, motívumokat, szokásokat.
- Segítjük a tanítványainknak megfelelő speciális - szakmai kompetenciák fejlesztését, az alkotó képesség kibontakoztatását.
- Az iskolánkban folyó pedagógiai tevékenység alapja a tanuló, nevelő, szülő együttműködése
- Tanulóink személyiségébe építjük a szociális (társas) kapcsolatokat, a konstruktív életvezetést, és az emberi-természeti- társadalmi környezet alakításának képességét.
- A különböző érdeklődésű, értelmi, érzelmi, testi fejlettségű és motivációjú gyermekeket felkészítjük a továbbtanulásra.

A pedagógia **alapfunkciója** a személyiség szervezett, tervszerű fejlesztése.

A személyiségfejlesztés a szocializáció folyamatában különböző szükségletek, motívumok kialakítása /pl. segítségnyújtás, fegyelmezett magatartás, szellemi és fizikai munka szükségleteinek kialakítása stb./

A személyiségfejlesztés **célja**: az önfejlesztő aktivitás fejlesztése, a személyiségben rejlő lehetőségek kibontakoztatása, mellyel megalapozzuk a folyamatos, az egész életen át tartó nevelés/**önnevelés** igényét.

A személyiség **komplex fejlesztése magában foglalja** tehát az **intellektuális szükségletek kiművelése** mellett a gyermek **önmagához**, a különböző **közösségekhez való viszonyának** fejlesztését is.

- Az intellektuális szükségletek kialakítása, kiművelése

Az intellektuális szükségletek alakításának középpontjában az információfeldolgozás áll. Az információfeldolgozás függ a képességektől, az értelemtől. Az értelem fejlesztésében két alapvető feladatot emelünk ki:

- a tanulási motívumrendszer fejlesztése,
- az értelmi képességek, illetve részképességek fejlesztése.

A tanulási motívumrendszer fejlesztésének területei:

- a megismerési vágy felkeltése ,
- felfedezési vágy felkeltése / a problémamegoldó tevékenység élményt nyújtó folyamata/,
- játékszeretet fejlesztése /kreativitás, szimuláció/,
- teljesítményvágy,
- tapasztalásvágy /saját tudás, saját ismeret megtapasztalása/.

Az értelmi képességek, illetve részképességek fejlesztése:

- a megismerés folyamatának megismerése,
- a gondolkodás fejlesztése,
- a tanulási képesség fejlesztése.

Az esztétikai szükségletek fejlesztése:

- az esztétikai szemlélődés kialakulásának igénye,
- az élménybefogadás szükségének fejlesztése,
- az alkotás igényének fejlesztése.

Feladataink azonosak a felső tagozatban meghatározott pedagógiai feladatokkal.

Kiemelt feladataink a asajátos nevelési igényű tanulók esetében

Szenzomotoros készségek fejlesztése.

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulóknál gyakori a szenzomotoros készségek sérülése. Ezért minél több iskolai és iskolán kívüli tevékenységben lehetőséget kell teremteni a következő területek fejlesztésére:

- testséma, testélmény fejlesztése
- a testmozgások célszerű összehangolásának tanítása különféle aktivitásokban
- szociális kontextusokban való megfelelő mozgásformák kialakítása.

Viselkedés befolyásolását szolgáló stratégiák alkalmazása

Az autizmussal élő tanulók számos olyan viselkedést, magatartásformát mutathatnak, melyeket a környezet nem kívánatosnak minősít, tilt, esetleg csupán szociálisan furcsának tart. Ezek között a viselkedések között előfordulnak veszélyes, destruktív, agresszív vagy önkárosító megnyilvánulások, sztereotip viselkedés vagy szélsőséges passzivitás.

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- erőszakmentes konfliktuskezelő technikák
- a problémás viselkedés megelőzése
- a kívánatos viselkedések pozitív megerősítése

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink nevelésében kiemelt szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperáció-

nak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk.

Testi és lelki egészségre nevelés

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink gyakran szenvednek szorongástól, evés- és alvászavaroktól. Ezért az érzelmi biztonság megteremtésén túl a problémák kezelésével kapcsolatos teendőknek prioritást kell kapniuk egész napos nevelésükben, továbbá egyéni fejlesztési terveikben. Az említett problémák miatt szükség lehet gyermekpszichiátriai konzultációra, valamint egyénre szabott megoldási stratégiák kidolgozására is.

Együttműködésre nevelés

A családdal való szoros együttműködés révén érhető el nevelési céljaink, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására, a rugalmasabb viselkedés alakítására, a gondolkodás fejlesztésére, a családi, közösségi együttélés normáinak elsajátítására.

Másokért való felelősségvállalás, önkéntesség tanítása

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink számára is cél lehet az önkéntes feladatvállalás egyéni mérlegelést követően, ha annak értékét, saját szerepüket és kompetenciájukat az önkéntes tevékenység során megértik. Szem előtt kell tartani szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával vonhatók be önkéntes feladatokba, alsó tagozatban inkább iskolán belüli helyzetekben.

Fenntarthatóságra, környezettudatosságra nevelés

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink számára a közvetlen környezet megfigyelése, a mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatszerzés, a helyes szokásrend kialakítását célozza.

Médiatudatosságra nevelés

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóink számára a különböző médiumok segíthetik az élő nyelvtől és szociális közvetítéstől független tanulást, ill. kapcsolatteremtést, valamint hozzájárulhatnak olyan multimédiás tananyagok kialakításához, amelyek hozzáférhetőbbé tehetik a szociális interakciókat. Ugyanakkor, tanulóink különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző médiumok által közvetített tartalmak meg nem értése, félreértése miatt, továbbá fokozottan fennáll a függőségek kialakulásának veszélye is.

Tanulás tanítása

A feladatoknak a tanuló szempontjából értelmesnek kell lenniük, ezért az ismereteket lehetőleg abban a kontextusban tanítjuk, melyben a gyermeknek alkalmaznia kell azokat. A tanultakat folyamatosan szinten kell tartani. A tanulási folyamatot protetikusan kialakításával támogatjuk, amely magában foglalja a tér-idő struktúrát és a vizuális segédeszközök használatát.

Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat

Az egészséges életmódra nevelésnek az a feladata, hogy az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékévé váló tiszteletére neveljen.

A teljes körű egészségfejlesztési programunk az iskola közössége életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgáló, az intézményi közösséghez tartozók közös akaratát összegző cselekvési program, melynek közvetlen és közvetett célja az életminőség, ezen keresztül az egészségi állapot javítása, olyan új közösségi problémakezelési módszer, amely az érintettek aktív részvételére épít.

Mindez az alábbi négy egészségfejlesztési alapfeladat rendszeres végzését jelenti - minden tanulóval, a nevelőtestület és a szülők bevonásával, a nevelési-oktatási intézmény partneri kapcsolati hálóban szereplő kliensek ésszerű bevonásával:

- **egészséges táplálkozás** megvalósítása (lehetőleg a helyi termelőléhselyi fogyasztás összekapcsolásával);
- **mindennapi testnevelés**/testedzés minden gyermeknek (ennek részeként sok más szakmai elvárás közt jól végzett gyógytestnevelés, relaxáció, úszásoktatás);

- a gyermekek érett személyiséggé válásának elősegítése *személyközpontú pedagógiai módszerekkel* és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával
- számos egyéb téma között környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi és családi életre nevelést is magában foglaló *egészségfejlesztési* (modulszerű) *tananyag hatékony oktatása*.

A közös követelmények egyik hangsúlyos tétele: *a testi és lelki egészség*.

A tanulási és magatartási zavarokkal küzdő sajátos nevelési szükségletű gyermekek személyiségének magatartásának fejlesztésére, szocializációs rehabilitációs és mentálhigiénés felkészítésére, azaz testi és lelki egészségük eredményes fejlesztésére szolgál a *Komplex személyiség- és magatartásfejlesztő* programunk.

A tantervi programban 4 témakör köré rendeztük a nevelés tennivalóit.

- I. Önismeret – önfejlesztés
- II. Társismeret – kapcsolatfejlesztés
- III. A lelki egészség kialakítása, karbantartása, megőrzése
- IV. Beilleszkedés – én-védelem

Valamennyi témakör úgy került megtervezésre, hogy a beilleszkedési problémákkal küzdő gyermek megkapja általa azt a nevelési-fejlesztési többletet, amely:

- habilitációjának,
- személyisége harmóniájának,
- önmagával és társaival (a „világgal”) való kiegyensúlyozott kapcsolatának feltétele.

Az I. témakör: Önismeret-önfejlesztés: arra szolgál, hogy az önfelfedezés, önkipróbálás, öntapasztalás megtervezett folyamatában a gyermek önmaga is rájöhessen arra, hogy mire képes, és – ha jó mintát kap – arra, hogy mit tehetne még önmaga fejlődéséért.

Az önismeret kialakulása, az önel fogadásra készlettség és az örirányítás lehetőségeinek meg tapasztalása terápiásan hat.

A II. témakör: Társismeret – kapcsolatfejlesztés: azt célozza, hogy a tudatosan vezetett társismerettel (emberismerettel), a társas kapcsolatok lélektani sajátosságainak meg tapasztalásával, a társas helyzetek kontextus- és jelentésüzenetének felfogásával érthetőbbé tegyék a gyermekek számára az emberi kapcsolatok világát, lehetővé tegyék saját élményeik szembesítését a társak élményével, s ezáltal gazdagabb átélésekhez, mélyebb megértéshez juttassuk el őket. Így elérhetik azt, hogy megtanulják saját társas- és jelentésértelmezési szokásaik ellenőrzését, s ezáltal szocializációjuk valós feltételei teremődnek meg.

A III. témakör: A lelki egészség kialakítása, karbantartása, megőrzése: pozitív érték- és normaközvetítésre, erkölcsi nevelésre irányul. Az erkölcsi értékek tudatosított bemutatásával, az erkölcsi tulajdonságoknak és az erkölcsös magatartásmódoknak a közvetlen cselekvés szintjéig lebontott meg tapasztalásával és gyakorlásával érzelmi involválódás érhető el, s ezáltal az interiorizálódásra optimális feltételek teremődnek meg. Így segíthető elő az erkölcsi értékrend megalapozása, az erkölcsös magatartással jellemezhető életgyakorlat előkészítése.

A IV. témakör: Beilleszkedés-énvédelem: kifejezetten mentálhigiénés indíttatású, de a szocializáció formálásában is illetékes. A mentálhigiéné a lelki egészséget jelenti és jeleníti meg, azt, ahogyan az ember gondolkodik, érez, cselekszik az élet különböző helyzeteiben, s azt, ahogyan látja önmagát, az életét, a körülötte élő embereket. Továbbá azt, ahogyan választási lehetőségeit mérlegeli, döntéseit meghozza, ahogyan másokhoz viszonyul, és ahogyan a stresszhelyzeteket, frusztrációkat kezeli.

Programunk megvalósítása több tantárgyon, foglalkozáson (pl.: Önismereti óra, Dráma, Relaxáció az 5-6-7-8. osztályokban) történik meg.

A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokat

A valahová tartozás tudatát, a közösségi eszmék és értékek megbecsülését a hagyományok közvetítik. A hagyomány közösségteremtő és megőrző erő, amely bizonyos állandóságot és folytonosságot teremt az iskola mindennapi életében.

A rendszeresen ismétlődő események, a tudatosan kialakított szokások és jelképek erősítik az iskolához való tartozást. Hagyományteremtő és hagyományápoló munka során tudatosan támaszkodunk a nevelőtestület és a tanulóközösség véleményére, javaslataira.

A közösséghez való viszonyrendszer fejlesztése:

- szociális kommunikációs képesség fejlesztése / kötődés, empátia, segítségnyújtás/
- csoportlétre, szervezeti létre való képességfejlesztés /közösségi nevelés/
- érdekérvényesítési, együttműködési, versenyzési képesség fejlesztés
- magatartás fejlesztése, melynek legmagasabb rendű eleme: a jellem

A jellem a társadalmilag értékes magatartásformák egyik lényeges elemének, az erkölcsnek az alapja. A jellem motivációs természetű személyiség komponens szükségletté kell, hogy váljon.

A jellemfejlesztés az erkölcsi nevelés területein realizálódik, mint:

- munkaszeretet,
- segítőkészség,
- morális szokások, cselekvések,
- szokásrendek,
- szükségletek kialakítása, fejlesztése.

Az erkölcsi nevelésben kiemelkedő szerepe van a személyi/személyes példának, tanári attitűdnek.

A személyiségfejlesztésben fontos a személyiség egyes részterületeinek és a teljes személyiségfejlődésnek a harmóniája. A személyes motívumok fontos szerepet játszanak az életmód szabályozásában.

Fejlesztendő személyes motívumok:

- önkiszolgálási motívumok /biológiai szükségletek, komfortszükségletek, mozgásszükségletek/
- önvédelmi motívumok /egészséges életmód, lelki egészségvédelem, konfliktuskezelés/
- szuverenitás motívuma /önálló döntésre, cselekvésre, tevékenységre való vágy/
- önbecsülés, önbizalom motívuma /önmegismerés, önfejlesztés, pályaválasztás, felnőtté válás.

A tanulói személyiségfejlesztés eredményességének feltétele a színes és sokoldalú iskolai élet, ahol a tanuláshoz, a játékhöz, a munkához egyformán tere van. E sokféle tevékenységgel járunk hozzá a gyermekek életmódjának, szokásainak, motiváltságának alakításához.

A közösségfejlesztés céljai

Pozitív értékrendet magáénak valló kisebb közösségek, pl. osztályok, és nagyobb - pl. évfolyamok, alsó-, felső- és gimnáziumi tagozat, és az egész iskola tanulóiból álló - közösségek szervezése, kialakítása, fejlesztése.

Célunk, hogy a közösségi célokért tenni akaró, aktív gyerekekből álló, demokratikus elvek alapján működő közösségeket hozzunk létre. Olyan közösségeket, amelyek tagjai ismerik és betartják az iskolai szabályokat, pl. a házirendet. Magukénak vallják az iskola értékrendjét. Óvják az iskola berendezéseit, eszközeit.

Alakítsuk ki bennük az összetartozás érzését, erősítsük a közösségi tudatukat. Olyan osztályközösségeket fejlesszünk, ahol a gyerekek tisztelik társaikat és a felnőtteket, elismerik egymás eredményeit. Elfogadják és tisztelik egymás személyiségét, toleránsak a problémával küzdő társaikkal szemben, segítik őket a nehézségek leküzdésében, az esetleges kudarcok elviselésében.

Az iskolai szervezet hatékony működése kölcsönös bizalmon, elfogadáson és tiszteleten alapuló kapcsolatot tételez fel az iskola szereplői: a pedagógusok, pedagógiai munkát segítő asszisztent-

sek, a munkát segítő szakemberek (pszichológus, pszichiáter, védőnő, családsegítő szakember) a tanulók és a szülők között. Ennek megvalósulása különös hangsúlyt nyer tagozatunkon.

Az alsó tagozat szakemberei közötti együttműködés

A közösségfejlesztés feladatai az iskola érték közvetítő tevékenységének a lényegét jelentik, így az alsó tagozaton dolgozók számára kiemelt fontossággal bír az együttműködés. Ennek megvalósulási formái:

- napi szintű személyes találkozás
- elektronikus levelezési lehetőség
- szakmai team
- esetmegbeszélés
- szükség esetén szupervízió
- kölcsönös óralátogatás
- közös szabadidős programok szervezése

Az alsó és felső tagozat szakemberei közötti együttműködés

A tanulók oktatása-nevelése során kitűzött célok elérése érdekében elengedhetetlen a felső tagozaton dolgozókkal való együttműködés. Ennek megvalósulási formái:

- napi-heti szintű személyes találkozás
- elektronikus levelezési lehetőség
- szakmai team
- esetmegbeszélés, tanácsadás
- szükség esetén szupervízió
- kölcsönös óralátogatás
- iskolai szintű megbeszélések
- közös szabadidős programok szervezése
- családi nap
- közös munka az iskola környezetének szépítése érdekében

Az alsó tagozat tanulói közötti együttműködés

Az alsó tagozaton tanulóink életkori sajátosságainak, fejlettségének és autizmusból fakadó együttműködési nehézségeinek figyelembevétele árnyalja a tanulóközösségek fejlesztésének általános módját. A szociális,- kommunikációs képességek sérülése, esetleges problémás viselkedések miatt tanulóink számára nehézséget jelentenek az olyan készségek, melyek az ilyen programokon való részvételt lehetővé teszik: pl. várakozás, csöndben maradás, a másik munkájának tiszteletben tartása, erkölcsi norma megértése. A pedagógusaink így fokozottan mérlegelik a részvétel lehetőségét, és akivel, amilyen mértékben lehet, egyénileg vesznek részt az iskola rendezvényein.

A kapcsolattartás megvalósulásának lehetőségei:

- csoportok közötti átjárás
- közös születésnap ünnepelés
- közös tevékenységek szervezése: főzés, sütés, kézművesfoglalkozás, stb.
- közös külső színterű programok: tanév indító közös főzés, kirándulás, séta, erdei iskola, stb.
- ünnepekhez kötődő közös programok: farsang, adventi kör, Szent Mihály napi kirándulás, stb.

Az alsó és a felső tagozat tanulói közötti együttműködés

Fontosnak tartjuk az együttműködést a felső tagozatra járó tanulókkal is.

A kapcsolattartás megvalósulásának lehetőségei:

- óralátogatás
- közös tevékenységek szervezése: főzés, sütés, kézművesfoglalkozás, stb.
- közös külső színterű programok: tanév indító közös főzés, kirándulás, séta, erdei iskola, stb.

- ünnepekhez kötődő közös programok: farsang, adventi kör, Szent Mihály napi kirándulás, stb.
- tanévkezdő rituális köszöntés
- kötelező közösségi szolgálat teljesítésének lehetősége tagozatunkon

A szülővel való együttműködés

A szülővel való együttműködés tagozatunkon különös hangsúlyt kap. Egyrészt tanulóink kommunikációja nem minden esetben teszi lehetővé, hogy a szülő megfelelő információt kapjon a gyermekétől az iskolában folyó tevékenységekről. A tanulóink által nem, vagy nem helyesen közvetített információk átadása ezért a pedagógusokra hárul. Ugyanígy, a pedagógus sem tud meg információt a tanulótól az otthoni szokásairól. A pedagógiai gyakorlat tehát a szülő és a pedagógus közötti elengedhetetlen rendszeres, folyamatos kapcsolattartási formákat kíván. A kapcsolattartás megvalósulásának lehetőségei:

- napi szintű, szóban történő információcsere
- elektronikus levelezési lehetőség
- telefonos kommunikáció
- üzenő füzet (mely az egyes tanulók szükségleteihez igazítva lehet motivációs füzet, pozitív élmények füzet, siker füzet, szabálykönyv stb.)
- közösségi portál zárt csoportja
- fényképes tájékoztatás (betartva a személyiségi jogok védelmét)
- heti szintű eseményfüzet (ez a tanulókkal közösen elkészítve, a tanulók által írt, rajzolt események során tájékoztatja a szülőt)
- bemutató órák, nyílt nap
- fogadó óra
- szülői est minden hónap harmadik szerdáján (sok esetben külső szakember bevonásával zajló, kötetlenebb beszélgetés)

A sokoldalúbb, különböző hangulatú és célú, hosszabb megbeszélések igénye és gyakorlata tanulóink sajátosságaiból fakadnak, hiszen az iskolai, otthoni fejlődés összevetése, közös módszerek, célok meghatározása, esetleges problémás viselkedések kezelése, az iskolában elsajátított készségek otthoni környezetbe történő átvitele, általánosításának megbeszélése több időt kíván meg. A szülővel való ilyen szoros együttműködés feltételezi, hogy tagozatunkon dolgozó pedagógusaink pozitív légkört alakítsanak ki: a szülő és a pedagógus is őszintén elmondhassa véleményét, igényeit, kéréseit, hiszen számunkra a szülővel kiépített partnerközpontú együttműködés a mindennapi munkánk záloga.

Az alsó tagozatból a felső tagozatba való átmenet segítése

A felső tagozatba lépő gyermekekről való információk megosztása az őket a későbbiekben a felső tagozaton ellátó pedagógusok és segítő szakemberek felé, valamint az új pedagógusok és szakemberek bemutatása a tanulók és családjaik számára.

A közösségfejlesztés színterei, tevékenységformái

A közösségfejlesztés színtereit a *tanórák, a tanórán kívüli foglalkozások, a diák-önkormányzati munka, az ünnepélyek, megemlékezések, és a hagyományápoláshoz* kapcsolódó programok biztosítják. A közösség-fejlesztésben fontos szerepe van a különböző versenyeknek, rendezvényeknek is.

Az *osztályközösség fejlesztése* szempontjából kiemelkedő az osztálykísérői órán végzett pedagógiai tevékenység. Itt nyílik lehetőség a tanulók erkölcsi, társadalmi tapasztalatáról való tájékozódásra, azok elemzésére, megfelelő általánosítására, a kötetlen, őszinte beszélgetésre, valamint az eltérő vélemények megvitatására.

A *napközi otthoni, tanulószobai*, könyvtári munka hatékonyságának fokozásával alakítjuk a tanulóshoz való pozitív viszonyt, az együttműködést, egymás segítségét.

A *tehetséggondozó* szakkörökön, *versenyeken*, a *felzárkóztató* foglalkozásokon arra törekszünk, hogy tanulóink érezzék a személyes törődést, ugyanakkor fejlődjön önmaguk és társaik iránti felelősségérzetük is.

A közös élmények, a *színház-, műzeumlátogatások, kiállítások megtekintése, a kirándulások* közösségerősítő hatásainak kihasználása valamennyiünk feladata.

A *diákönkormányzatok* irányító szerve a diáktanács, mely az osztályok, tanulócsoportok diák-képviselőiből áll. Tájékoztató fóruma a diákközgyűlés.

A diákönkormányzat céljai, feladatai

- A tanulók és közösségeik érdekeinek képviselője (önirányítás, beleszólási jog és kötelesség).
- A vélemények szabad, kulturált formában történő elmondására nevelés.
- A tanulók vitakészségének fejlesztése, az érvelés megtanítása, a másik ember véleményének meghallgatása, tiszteletben tartása.
- A tanórán kívüli szabadidős tevékenység megszervezése, segítése.
- Szervezőkészség fejlesztése, felelősségérzet kialakítása a közösség irányában.
- Mások munkájának megbecsülésére és értékelésére nevelés.

Hagyományok, ünnepek

A **tanévnyitó** ünnepet az első tanítási nap reggelén tartjuk. Az osztályok az első tanítási héten nem az órarend szerinti munkarendben dolgoznak, hanem témahetet vagy iskolán kívüli tematikus programokat szervezünk számukra. Az első héten osztályos és iskolai keretek között iskolán kívüli programok zajlanak (közös bográcsozás, évezés, kirándulás stb.)

- Őszi szünet az október 23-a körüli napokban, legfeljebb öt tanítási nap.
- Karácsonyi szünet a hivatalosan előírt módon és időpontban, farsangi szünet februárban. Tavasz szünet a hivatalos módon és időpontban.
- A tavaszi időszakban 1-3 napos osztályos tanulmányi kirándulások.
- Nyári szünet előtt, az utolsó tanításai napokon egy hetes erdei iskola.
- A szünetek előtt ünnepekkel, témahetekkel búcsúzzunk el egymástól pl. szüret, advent, farsang.
- Évzáró, nyolcadikos ballagás, bizonyítvány és érettségi bizonyítvány osztása az utolsó tanítási napot követő péntek.

Iskolánkban hat-nyolchetente hosszabb-rövidebb szünetet tartunk. Az előző periódust lezáró utolsó tanítási napon vagy napokon rendkívüli program, témanapok, témahét van. Ezek egy részére a szülők is hivatalosak.

Szent Mihály napján az iskola minden tagja egy közös kirándulás keretében „mérlegre teszi köveit”, majd lakomával zárja a napot. Az **őszi** szünet előtti napokban **témahetet** tartunk. November utolsó szombatja hagyományosan a **szalagavató** napja.

A téli szünet előtti hét utolsó napjain adventi hetet tartunk, ami az **adventi kerttel zárul**, melyen a szülők is részt vehetnek.

Februárban, a farsangi szünet alatt szervezzük az iskola **sítáborát**.

A **húsvéti** szünet előtt szintén **témahét** keretében minden osztály közösen tevékenykedik (pl. környezetvédelem, olimpia, városismeret, demokrácia, stb.)

A tanév végén négynapos **erdei iskolát** tartunk (pl. Balaton-felvidék, Bakony).

A tábor az iskolai élet részeként minden diák számára kötelező. Csak különleges indokkal, egyéni megállapodás keretében kötött szerződéssel tudunk eltekinteni a részvételtől.

Az erdei iskolával, évközi kirándulásokkal és a Tiszai nomád évezőstáborral céljaink a következők:

A kényelemhez szokott városi gyerekeket arra készíteni, hogy egyrészt

- *intenzív kapcsolatban legyenek a természettel*, növény- és állatismeretük gyarapodjon, a környezetvédelem fontosságát egy más aspektusból átérezzék és gyakorolják, másrészt
- *önellátó ügyességük fejlődjön*. A háztartási ismeretek oktatását minden esetben itt, sűrítve, tevékenységek között oldjuk meg. De alkalmat ad ez a tábor más tudnivalók – egészségügyi, környezetvédelmi, művészeti ismeretek stb. átadására is,
- Iskolánk egyik fő célkitűzése az, hogy a gyerekek minél inkább *tevékenységeken keresztül, saját élmények alapján tanuljanak*. E cél megvalósításának számos eszköze van, az egyik legintenzívebb természetesen a tábor.
- Iskolánk az egyéni fejlődés-önfejlesztés olyan módjait kínálja, hogy közben a társakra való figyelés, a társas alkalmazkodás is erősödjék. Ennek a folyamatnak fontos lépései azok a helyzetek, amelyek a valós élethez, valós problémahelyzetekhez kötődnek. A tábor a közösségi élet és egyéni fejlődés szempontjából is kiemelkedő esemény életünkben.

Főbb tevékenységeink a táborokban:

- Kézműves foglalkozások a természetben talált anyagokból.
- Növény- és állatmegfigyelési kutatómunka, a környék feltárása.
- Közös zenélés, éneklés, sportolás, kirándulások, barlangászás.
- Szituációs gyakorlatok, keretjáték, esetleg az ebből merítő színház az utolsó estén, ehhez próbák, díszletek és jelmezek készítése, nagy részük természeti anyagokból.
- A sátor, az egész tábor, az ebédlő stb. rendben tartása, önellátó munka, háztartási tennivalók (mosogatás, főzés stb.- a helynek megfelelően)

Egyéb külső programok

Kirándulások, városok meglátogatása – egy –egy nap. Színház, mozi, kiállítás egyéb külső kulturális programok. „Üzemlátogatás”, ismerkedés a munka világával. Kerületi sportversenyeken, bajnokságokon való részvétel.

A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztálykísérői munka tartalma, az osztálykísérő feladatai

Az osztálykísérő (osztálykísérő) általános feladatai

- A Tüskevár Iskola pedagógiai programjának egyik kulcseleme, hogy az iskola lemond a „hagyományos” jogi, intézményi fegyelmező eszközökről a gyerekek képzése, nevelése során. Ezek helyére a személyesség, a kapcsolat, az érdekeltség, az érdeklődés kerül. Mivel a pedagógus a rábízott gyerekközösség (osztályközösség) hatékony, megbízható kísérője, támogatója kíván lenni, ezért munkánk során előnyben részesítjük az osztálykísérő fogalmának használatát a sokkal inkább hatalmi struktúrát sugalló osztálykísérő kifejezéssel szemben. A hagyományos iskolai struktúra és nomenklatúra tekintetében természetesen a két fogalom egymással megfeleltethető.
- A pedagógiai funkciók megjelenítője, az iskolai értékek, feladatok első számú közvetítője az osztálykísérő. Az osztálykísérő munkáját az iskolai pedagógusközösség tagjaként, a többi osztálykísérővel, más szaktanárokkal, segítő szakemberekkel összehangolva közösen, velük egyeztetve végzi. A szülők és a tanulók számára tehát "maga az iskola".
- Az osztálykísérő feladata, hogy minél előbb (legfeljebb az első hónapban), minél alaposabban ismerje meg a rá bízott tanuló személyiségjegyeit, életét, szociális körülményeit, a család anyagi, kulturális viszonyait, a tanuló adottságait, érdeklődési körét, motivációs bázisát.
- Az osztálykísérő a közös megbeszélések, egyéni tapasztalatok alapján a szülőkkel egyeztetve személyre szóló hosszú távú fejlesztési programot alakít ki, melyet - az új információk alapján - folyamatosan korrigál. Az egyéni fejlesztési program igazodik a tanuló életkori sajátosságaihoz, adottságaihoz, körülményeihez. Figyelembe veszi a szaktanárok

véleményét, a gyerek változásait. Tartalmazza a tanuló hatékony tanulása, sikeres iskolai élete, s az élet egyéb területein való boldogulása érdekében elvégzendő feladatokat, a direkt és indirekt pedagógiai eljárásokat, teendőket.

- Az osztálykísérő kiemelt feladata közvetlen - tevékenységekben és verbálisan megjeleníthető - és közvetett érték és normaközvetítés, az életkorhoz igazodó mentálhigiénés, önismereti és kommunikációs fejlesztés egyaránt. Kiemelt feladata továbbá a tanuló pályaválasztásának kialakítása, segítése, az ehhez szükséges képességek fejlesztésének tudatosítása, a reális énkép, a racionális jövőkép megfogalmazása.
- Az osztálykísérő személyes ráhatással, egyéni és közös beszélgetésekkel, egyéni és közösségi programokkal, rendszeres kapcsolattartással - mind a szaktanárokkal, mind a szülőkkel - folyamatos ellenőrzéssel, rendszeres írásbeli és szóbeli értékeléssel, direkt és indirekt pedagógiai eszközökkel törekszik a gyerekeket a számukra leginkább megfelelő úton tartani. Élet- és munkarendjüket, szabály és normatudatukat, tanulásukat segíteni, alakítani.
- Az osztálykísérő képviseli az iskolában a tanulókat. Képviseli érdekeiket, közvetíti - ha szükséges - problémáikat. Az osztályába járó tanulók minden iskolai döntésében részt vesz. Nélküle a tanulót érintő lényeges ügyekben nem lehet dönteni.

Az osztálykísérő (osztályfőnök) feladatai

- Az osztálykísérő heti két alkalommal a ("zárórán", „önismereti”, vagy „nyitóóra”) találkozik az osztályával. A foglalkozások tematikáját, módszertani ajánlásait az iskola nevelőtestülete közösen fogalmazza meg éves munkatervének keretei között a Tüskevár pedagógiai programja alapján. Az osztálykísérő a beszélgetéseken tájékoztatja a tanulókat az iskolai élet információiról, a következő időszak feladatairól is. Az osztálykísérő folyamatosan biztosítja a lehetőséget a gyerekek számára egyéni beszélgetésre és az egész osztállyal közösen is, függően a beszélgetés témájától.
- Az iskolai házirend kiegészítéseként az osztályok, kísérőkkel közösen alakítják ki az egyes életkorokra, gyerekekre, az adott csoportra vonatkozó külön szabályokat, normákat. Ezeket a többi pedagógussal egyeztetni, szülőkkel, tanulókkal ismertetni kell.
- Az osztálykísérő egyéni fejlesztési program (nevelési célok, stratégiák) keretében kialakítja az egyéni foglalkozás módját, s ezt a tanulóval - életkorához igazodó formában megbeszéli, szüleivel, gondviselőjével egyeztetni. Az adott keretek között a szabály- és normatudat kialakulása és érvényesítése érdekében - függően a tanuló életkorától, adottságaitól, motivációjától, körülményeitől - egyéni eljárásokkal, személyes eszközöket alakít ki, és azt a tanulóval a megállapodás szerint napi együttműködés keretei között betartatja, a hétköznapok során ellenőrzi.
- Az osztálykísérő jogosult és kötelezett a tanuló minden iskolai ügyében eljárni, pl. jutalmazni, fegyelmezni stb. Rendkívüli esetekben (pl. kiemelkedő eredmények, jutalmazás, büntetés, a megállapodásoktól a tanuló érdekében való eltérés stb.) köteles az iskola vezetőjével, szükség esetén a segítő szakemberekkel, szaktanárokkal, szülőkkel, általánosan az adott ügyben érdekeltekkel egyeztetni.
- Az osztálykísérő folyamatosan tartja a kapcsolatot a szülőkkel, gondviselőkkel. Rendszeresen tájékoztatja őket a tanuló iskolai munkájáról, pedagógiai, képzési ügyekről éppúgy, mint a programokról. A rendszeres kötelezettség azt jelenti, hogy a szülőket a tanuló is-

kolai életéről, előmeneteléről, legalább havonta egyszer a szülői esten személyesen, vagy telefonon tájékoztatja.

- Az osztálykísérő tartja a kapcsolatot a szaktanárokkal, segíti őket, hogy a gyerekek adottságaiknak leginkább megfelelő terhelést kapják, tájékozódik a tanulók tantárgyi előmeneteléről, órai munkájáról.
- Az osztálykísérő félévente írásban értékeli a tanulók fejlődését, személyiségjegyeit, munkáját, s javaslatot tesz a feladatokra a további időszakra vonatkozóan. Ezt az értékelést a tanulóval egyeztetni, s megismerteti a szülőkkel, más szaktanárokkal. Az értékelésből származó feladatokat rövidebb-hosszabb távra megtervezi, s az érintettekkel egyeztetni.
- Az osztálykísérő rendszeresen tájékozódik a tanuló iskolai életéről, előmeneteléről, órai, otthoni munkájáról, dolgozat és beszámoló eredményeiről, iskolán kívüli elfoglaltságairól.
- Az osztálykísérőnek tudnia kell, hogy iskolaidőben hol tartózkodik a tanuló, ellenőrzi a hiányzásait, nyilvántartja azokat. Információ hiányában azonnal tájékoztatja a szülőket és tájékoztatást kér tőlük.
- Az osztálykísérő részt vesz a tanuló iskolai döntéseiben, ellenőrzi azok teljesülését, nyilvántartja előrehaladását, programjait, tanácsaival segíti döntéseit. Döntései a tanulóra vonatkozóan kötelező jellegűek. (Velük kapcsolatban a tanuló fellebbezéssel fordulhat az iskola nevelőközösséghez, az iskola vezetőjéhez, valamint az Iskolaszékhez.)
- Az osztálykísérő a gyerekek egyetértésével és együttműködésével tanításon kívüli programokat szervez. A gyerekek életkorának, szükségleteinek megfelelő kulturális, közösségi rendezvényeket készít elő, bonyolít le. Ezek anyagi, szervezési feltételeinek megteremtésében az iskola vezetésével és az Iskolaszékkal együttműködik. Feladata továbbá az egész iskolát érintő programok, az osztályra háruló részének előkészítése, lebonyolítása az azokon való részvétel.
- Az osztálykísérő jogosult, ill. kötelezett a tanulóra vonatkozó minden hivatalos intézményi, szakmai, pedagógiai döntésben részt venni, a velük kapcsolatos pedagógiai, szakmai, adminisztrációs feladatokat ellátni. Így pl. kiemelten a továbbtanulás, pályaválasztás, érettségi, nyelvvizsga, más külső tanfolyamok, vizsgák, OKTV, helyi tanulmányi versenyek, külföldi utak, egyéb programok.
- A osztálykísérőnek figyelemmel kell kísérnie a tanuló hivatalos nyilvántartásával, tanulói jogviszonyával kapcsolatos feladatokat (gazdasági ügyek, adminisztráció, diákigazolvány, biztosítás stb.). Az osztálynapló, a törzslap vezetése, a bizonyítvány kiállítása szintén feladata. Részt vesz a tanulók felvételi döntési folyamatában, az iskola SZMSZ-e alapján.

Szervezési, koordinációs feladatok

- Az osztálykísérő segítse diákjai beilleszkedését az iskola életébe, nem csak a belépéskor, de az iskolarendszer különböző fokain történő átmenet során (felsőtagozat, középiskola) is. Ismertesse meg diákjaival az iskola házirendjét.
- Segítse és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját, szükség esetén, vagy a szaktanár kérésére látogasson órát az osztályban;
- Tartson kapcsolatot az osztály szülői munkaközösségével, tartson szülői értekezleteket;
- Az osztálykísérő kísérje figyelemmel a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét. Minősítse a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát ter-

jessze a nevelőtestület elé. Tegyen javaslatot a tanulók jutalmazására, büntetésére, támogatására;

- A tanulók felelősségérzetének eredményes kialakítása érdekében az osztálykísérő tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskolai közösség előtt álló feladatokról, azokon való részvételre mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében;
- Az osztálykísérő együttműködik a diákönkormányzattal, segíti a tanulóközösség kialakulását;
- Az osztálykísérő kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi felelősével;
- Az iskola felsőbb évfolyamain különös hangsúlyt kap a pályaeorientáció, a tanulók pályaválasztásának előkészítése. E hosszú folyamat csak akkor lehet eredményes, ha a tanulói személyiség ismeretében és a társadalmi igényeket is tekintetbe véve történik a pályaválasztás.

Adminisztrációs teendők

- Napló vezetése, ellenőrzése;
- Ellenőrzők rendszeres figyelemmel kísérése;
- Félévi és évvégi statisztikai adatok szolgáltatása;
- Bizonyítványok megírása;
- Anyakönyvek kitöltése és vezetése;
- Továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése;
- Hiányzások igazolásának adminisztrációja;
- Segíti osztálya kötelező orvosi vizsgálatát;

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- A tanítási órákra való felkészülés, kísérletek, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása, és értékelése;
- A tanulók dolgozatainak javítása, a tanulók munkájának rendszeres értékelése szóban és írásban;
- A megtartott, elmaradó és a helyettesített tanítási órák dokumentálása;
- Ellenőrzők gondos vezetése;
- Különbözeti, felvételi, osztályozó, javító vizsgák, mérések lebonyolítása;
- A tanulmányi versenyek lebonyolítása;
- Tehetséggondozás, felzárkóztatás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok;
- Felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken;
- Iskolai kulturális és sportprogramok szervezése;
- Osztálykísérői, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása;
- Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása;
- Szülői értekezletek, fogadóórák megtartása;
- Részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken;
- Részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken;
- A tanulók felügyelete órákőzi szünetekben és ebédeléskor;
- Tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése;
- Iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel;
- Részvétel a munkaközösségi értekezleteken;
- Tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés;
- Iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés;
- Szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása;
- Osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása;

- A tanulók osztályzatainak a tanulmányi rendszerben történő rendszeres vezetése, ellenőrzése.

A pedagógusok továbbképzésének rendszere

Az iskola sajátos nevelési feladataiból adódóan követelmény a pedagógusokkal szemben a folyamatos továbbképzés és önképzés.

Ennek kiemelt területei az alábbiak:

- Egyszer egy évben – a tanév kezdetén - két napos szemléletformáló tanári tréning.
- Mentálhigiénés, önismereti, konfliktuskezelési kiképző tanfolyamok mind egyéni részvétellel, mind az egész tantestület, illetve munkavállalók számára.
- Újabb diploma, végzettség megszerzése, kiemelten az alábbi területeken: drámapedagógia, speciális segítői-fejlesztői ismeretek, számítástechnika, idegennyelv-ismeret, művészeti tevékenységek.
- Szaktárgyi, módszertani továbbképzések.
- Módszertani képzések az iskolán belül az egész tantestület számára.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje Különleges bánásmódot igénylő tanulók

A 2011. évi CXCV. törvény 4. § 25. pontja szerint:

„sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:

- az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,”

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 4.§ 13.pontja értelmében:

13. kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

a) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló,

Iskolánk az alapszabályainak alapján az alábbi kiemelt figyelmet igénylő, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű tanulókat láthatja el:

A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

Az Nkt. 4.§ 13. pontja szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, az aki :

- sajátos nevelési igényű ,
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd,
- kiemelten tehetséges
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló,

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A „sajátos nevelési igényű” gyűjtőfogalom alá soroltak csoportjában *nem határozhatók meg* egyes jellemező jegyek. Az egyes állapotok a tünetek/tünet együttesek komplexitásától függően a

funkciógyengeségtől a komplex személyiség-, illetve általános tanulási zavarig terjedhetnek. Ezek lehetnek:

- az olvasás, írás, számolás elsajátításának és *képességének deficitjei*,
- az intelligencia szintjének ellentmondó súlyos *teljesítménybeli elmaradás*,
- súlyos *figyelemzavar*, fejletlen önirányítás, *gyenge önértékelés*, hiperaktivitás,
- iskolai feladatok iránti közömbösség, érdektelenség, *elutasítás*,
- fokozott *fáradékonyság*, nyugtalanság, érzékenységek,
- a tanulási nehézség okozta súlyos *magatartási zavarok*.

Ez döntően meghatározza mind a követelmények, fejlesztési célok, az értékelés, mind a pedagógiai módszerek alapelveit.

A *részleges szegregációt* olyan *intenzív terápiás* céllal szervezett *nevelési-oktatási formának* tekintjük, *amelyben* maradéktalanul *megvalósíthatóak* a következő fejlesztési feladatok:

- a *pontos diagnózis* és a fejlesztési szempontok, módszerek megfogalmazása, dokumentálása,
- *mentális gondozás*, állandó személyes tanári jelenlét, elfogadó, támogató, de következetesen szabálykövető légkör,
- *korrekciós-kompenzáló*-terápiás módszerekkel irányított tanulási folyamat,
- az *egyéni* speciális nevelési igények szakszerű kielégítése,
- *méltányos* számonkérés, értékelés (az egyéni képességek, lehetőségek és a követelmények közötti összhang)

Ezen feladatok hatékony és eredményes megvalósítása megköveteli, hogy:

- a tanárok, fejlesztőpedagógusok, gyógypedagógusok alapos, tapasztalatokon *nyugvó gyermek-, és problémaismerettel* rendelkezzenek,
- szemléletük és pedagógiai eszköztáruk *összhangban álljon* az iskola pedagógia programjában leírtakkal,
- *vállalják* a hagyományos oktatáshoz képest több időt igénylő megbeszéléseket, szupervíziót, továbbképzést, a személyes részvételt.

Az iskolába kerülő *tanulók fejlődésének* időtartama természetesen eltérő, egyéni tényezőktől függ, de folyamatában az alábbi egymásra épülő *szakaszokra* oszthatjuk:

1. **Kapcsolatépítés** tanár és diák, iskola és család között, (megismerés, érzelmi élmény, motiváció).
2. **Pozitív viszonyulás** kialakítása az iskolával, iskolai feladatokkal, tanulással.
3. A **taníthatóság** minél magasabb fokú megvalósítása (mentális, részképesség, szokásrend, szabályok).
4. **Közösségépítés** (együttműködés).
5. Tanulmányi **teljesítmény**.

A speciális nevelési szükséglet megkívánja, hogy a pedagógusok a többségi általános iskolában szokásos diák-tanár kapcsolathoz képest mélyebb, segítő/gondozó mentor szerepet felvállaló viszonyt alakítsanak ki. Ez a **terápiás kapcsolat** teszi lehetővé a kölcsönös bizalmon alapuló együttműködés, a konstruktív magatartás, helyes problémamegoldás illetve az értékközpontú világnézet kialakítását.

Ennek a „gyógyító” kapcsolatnak a megteremtéséhez jóval nagyobb időtartamban kell a tanárnak a gyerekekkel lennie.

A felvételi folyamatban megjelenő megfontolások

Fontos, hogy már ekkor – ha kell szakember bevonásával - gondosan felmérjük a jelentkezők esetleges problémáit. Egy-egy sajátos nevelési igényű gyerek vállalásakor figyelembe vesszük részben az iskola szakember-ellátottságát, részben a formálódó osztály összetételét. Szakmai és etikai alapelvünk, hogy csak olyan gyerek és család problémáját vállaljuk fel, amelyre hosszú távú, tartós megoldást tudunk biztosítani.

A szakemberek egyeztetik eredményeiket, mely alapján egyéni fejlesztési terv készül az adott tanulóra vonatkozóan október 15-ig. Az egy osztályban tanuló diákok egyéni fejlesztési terveinek összefogása az osztálykísérő feladata. A folyamat alakításában a gyerek, a szülő, az érintett szakemberek egyaránt részt vesznek. Ha a felvétel után látunk problémákat, elindítunk egy beszélgetéssorozatot a szülővel, gyerekekkel, a belső (esetleg külső) szakértőkkel, amely során egy-egy probléma diagnosztizálható, illetve a szükséges fejlesztési út kijelölhető. A problémák a megismerő funkciók (észlelés, érzékelés, feldolgozás), a gondolkodási funkciók és a végrehajtó funkciók különböző területein is jelentkezhetnek, például:

- alak-háttér
- szerialitás
- differenciálás
- szintévesztés
- túlhallás
- ok-okozat
- absztrakció
- szókincs, szóelőhívási nehezítettség
- finommotorika, vizuomotorium
- logikai gondolkodás
- inverz gondolkodás
- impulzivitás, figyelem, gátlás
- munkamemória gyengesége
- motivációs rendszer
- alkalmazkodás
- feladattudat
- monotóniatűrés
- érzelmi-indulati világ stb.

Az iskolaorvos feladatai: a számára kötelezően előírt feladatokon túl figyelő szemmel követi a gyerekek általános fejlődését, szükség esetén konzultál a tanítóval/osztálykísérővel (osztálykísérővel), külső vizsgálatokat javasol. Megbeszélésre hívhatja a szülőket annak érdekében, hogy a gyerek problémája a lehető leggyorsabban és legjobban megoldódjon. Prevenációs javaslatokat tehet és tájékoztathatja a szülőket tudnivalókról.

A pszichológus szerepköre: A gyermek megfigyelése a csoportban mind a teljesítmény, mind társas viselkedés szempontjából a lehető legtöbb helyzetben. A gyermekkel vizsgálatok elvégzése, célzott beszélgetések lefolytatása, hosszú terápia szükségessége esetén külső szakember megtalálása, kapcsolattartás. A tanárok munkájának segítése tanácsadással.

Mentális, mozgásos és érzékszervi sérülés esetén az illetékes szakértői bizottság vizsgálata és véleménye szükséges a felvételhez. Ha ismerjük ezt a véleményt, a szülőkkel és a gyermekkel folytatott alapos előzetes megbeszélés kell, hogy tisztázza a kétoldali elvárásokat és lehetőségeket, köztük azt is, hogy vállalja az iskola a gyereket, ez milyen időtartamra szól, és mi módon döntenek a további együttműködésről. Szükséges ezen túl a megfelelő tárgyi és személyi feltételek megléte (egyéni fejlesztési rend, megfelelő képzettségű és a gyereket elvállaló pedagógusok és asszisztensek, az osztály gyerekeinek tájékoztatása és elfogadó magatartása stb.).

Minden gyermek esetében törekszünk arra, hogy számára a legmegfelelőbb ellátási módot találjuk meg. Fontos, hogy a gyerek minél kevesebb időt töltsön az osztályon, a tanórán kívül, azaz ha lehetséges, bent oldjuk meg a fejlesztését. Ennek érdekében ideiglenesen megváltozhat a gyerek órarendje, bizonyos órák alól a törvényi keretek megtartásával felmentést kaphat, hogy ez alatt saját feladatait végezhesse.

A fejlesztés általános, közös elvei, módszerei, feladatai

- a. A tanuló optimális helyének megválasztása a tanteremben a pedagógus kommunikációs jelzéseinek megfelelő érzékelésére.

[AA1] megjegyzést írt: Ez de jó lenne!!!

- b. Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- c. A tanuló viselkedésének (kommunikációjának, önbizalmának, magabiztosságának, önérvenyesítésének, cselekvéses, illetve verbális megnyilvánulásainak) megismerése siker vagy kudarc esetén. Ennek alapján a tanuló alkalmazkodásának, a kortárs csoportba való beilleszkedésének segítése.
- d. Együttműködés a családdal és más szakemberekkel.
- e. A fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosítása.

Kiemelt fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara és/vagy az ASD miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.

Kiemelt szerepet kap a drámafoglalkozás, a művészetterápia, a relaxáció, az egészségnevelés, illetve az egyéni pszichés gondozás.

A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációs, rehabilitációs célú ellátása

A sajátos nevelési igény megállapítása a megyei vagy országos szintű pedagógiai szakszolgálatok hatásköre, melyet az általuk kiadott szakvélemény rögzít.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban a pszichés fejlődési zavar és az ASD jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat jelenti iskolánkban.

Ebből a szempontból fontos a gyermekneurológiai, a fülészeti, valamint a szemészeti vizsgálat, szükség esetén az érzékszervi gyógyításba való küldése a tanulónak.

A gyógypedagógiai tanár/terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A tanulóink egyéni/kiscsoportos fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől.

Programunkban az 1-4. és az 5-6. évfolyam az intenzív fejlesztés/terápia, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának az időszaka a gyógypedagógiai korrekciós/kompenzáló/terápiás módszerek alkalmazásával.

A szükséges pedagógiai feltételek

- Speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek, speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai **eszközök** (pl. számológép, számítógép, fejlesztő eszközök).
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív at-

titúddal (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki

- a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait;
 - szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
 - a neurodiverzitást figyelembe vevő oktatási módszerek, rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoz létre, melyben érvényesül a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek (az instrukciók adása terén is) alkalmazása, beleértve az értékelést is;
 - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
 - együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
 - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
 - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez;
 - együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, aki
 - segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
 - javaslatot tesz a fogyatékos, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
 - segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
 - javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
 - figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
 - együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
 - támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvart tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztentstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-

feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –

- terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órákban –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
- alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
- segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
- segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását
- szülői támogatást, konzultációt biztosít.

Beilleszkedési, magatartási nehézségek enyhítésének formái

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről értelmében:

„beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.” Napjaink pedagógiai, pszichológiai gyakorlatában rendszeresen tapasztaljuk a tanulási zavarok és az agresszív viselkedés kapcsolatát. A súlyos tanulási problémákkal küszködő gyereke általában agresszívebben viselkednek, de meg is fordítható a kérdés, az agresszív gyerek jelentősen lemarad a tanulásban. Mindennapi gyakorlatunkban sokszor találjuk megmagyarázhatatlan a gyerek viselkedését. Ezt a megmagyarázhatatlan viselkedést, magatartást nevezhetjük magatartási zavarnak, magatartási nehézségnek.

A tanulási és/vagy magatartási problémákkal küzdő tanulók intézményi nevelésének az iskolai környezetben megjelenő sajátosságai

- az iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra
- multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve iskolai „forrásközpont” működtetése – a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyarapítja az anyagokat.
- nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- a tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulók nevelésében-oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok
- a tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógusok

A beilleszkedési problémák megjelenési formája az, hogy egy gyerek nem alkalmazkodik megfelelően az iskola és az osztály elvárásaihoz, szabályaihoz.

Az alkalmazkodás számunkra a következőket jelenti.

- Mind a magatartásában és viselkedésben, mind a tanulásban a korától elvárható és az iskola által lehetővé tett mértékben felelős részvétel.
- Az iskolai szintű szabályok megértése és azok betartása.
- Részvétel a csoportépítésben, az osztályszabályok megalkotásában és azok betartásában.

- Egyéni szinten feladattudat, monotóniatűrés, azaz az egyhangú, kötelező feladatok létének elfogadása, azok elvégzése; saját képességek és munkavégzési készségek megismerése, ezek alapján a választható feladatok esetében dönteni tudás, a vállalások (egyéni szerződések) komolyan vétele.
- Kapcsolatépítés felnőttekkel és gyerekekkel iskolai szinten.

A beilleszkedési problémák kezelője elsősorban az osztály gyerekközössége, valamint az osztály tanárai, egymással szorosan együttműködve. Az együttműködés formájáról az osztálykísérő (osztálykísérő) gondoskodik, mint ahogy a problémamegoldó folyamatot is ő tartja kézben. A folyamat tartalmát a résztvevők együtt határozzák meg, amelynek során az osztálykísérőnek (osztálykísérőnek) döntő szava van.

A problémamegoldó folyamatba bevonható más személyek:

- gyerektárs vagy gyerektársak kis csoportja az érintett osztályból vagy másik osztályból,
- szülők,
- iskolapszichológus,
- az osztályban tanító tanár,
- igazgató.

Igénybe vehető fórumok, amelyek egyben a formát is jelentik:

- A felsőbb osztályokban felajánljuk, hogy bárki válasszon a tanárok közül mentort. A feladata a gyerek problémáinak mélyebb megismerése, az osztálykísérővel (osztálykísérő-vel) való egyeztetés.
- Beszélgetés meghívott gyerek vagy felnőtt résztvevőkkel, az osztálykísérő (osztálykísérő) vagy a mentor és szükség esetén a szülők bevonásával.
- Osztálymegbeszélés.
- Konfliktusmegoldó beszélgetés (sorozat) egy másik osztály gyerek- és tanárközösségével.
- Mediációs technikák használata
- Tanári műhelyen esetmegbeszélés.

Ha az osztályban tanító tanárok kezelhetetlennek találják a problémát a mi eszközeinkkel, a fent felsorolt fórumok közül igénybevettek mindent, ami az esethez illeszthető volt, akkor elkezdhetik azt a folyamatot, amelynek során a szakellátásba (pedagógiai szakszolgálat, egészségügyi szakrendelések stb.) irányítjuk a tanulót.

A tanulók pszichés megsegítésének programja

Iskolánkban a tanulók pszichés megsegítése team-munka keretében – gyermekpszichiáter, pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, művészetterapeuta aktív együttműködésével –, szupervízió lehetősége mellett és a Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexében foglaltak betartásával folyik.

Munkánk alapja az empátia, a pozitív odafordulás, a hitelesség, a nyílt kommunikáció, a kölcsönös bizalom, az együttműködés és a gyermek mindenképp felett álló érdekének tiszteletben tartása. A szülőkkel való rendszeres és nyílt, egyértelmű kommunikáción alapuló kapcsolattartás is elengedhetetlen részét képezi a munkánknak.

Tanulóink önismeretének, önkifejezésének fejlődését művészetterápiás, relaxációs és drámafoglalkozások segítik elő.

Tevékenységi formák

a) egyéni konzultáció

A barátságos, elfogadó légkörben zajló egyéni konzultációk során a diákoknak lehetőségük nyílik

- önismeretük,
- interperszonális készségeik,
- tanulási technikáik,
- éhhatékonyaságuk,
- stresszkezelési módszereik fejlesztésére.

b) szülőkonzultáció

A szülőkonzultáció lényege a gyermek aktuális élethelyzetének, esetleges elakadásának mi-nél egyértelműbb feltérképezése és a továbblépés lehetőségeinek közös mérlegelése.

c) esethez kapcsolódó csoportos konzultáció

A közös iskolai esetmegbeszélések mellett egyes esetekben a szülők kérésére vagy a tantes-tület javaslatára, a pedagógusok és a szülők részvételével csoportos konzultációra is van le-hetőség.

d) csoportos konzultáció

A csoportok összeállítása a pedagógusok és a fejlesztő team javaslata alapján történik. A csoportos konzultáció ereje a Gestalt-elméletből ismert elv mentén igazolható: az egész több, mint a részek összege.

e) konzultáció a teljes osztállyal

A teljes osztályokkal való konzultáció jellemzően a szociometriai csoportértékelő eljárás so-rán, illetve csoportkohéziót növelő intervenciók keretében valósul meg.

Tevékenységi területek

a) Felvételi beszélgetés

Az iskolánkba jelentkező gyermekek, fiatalok felvételi beszélgetése az alábbiak szerint zaj-lik:

- a gyermek/fiatal érdeklődési körének, erősségeinek, közösségi kapcsolódásainak feltér-képezése,
- projektív tesztek felvétele,
- válaszadás a jelentkező kérdéseire.

b) Részképesség-vizsgálatok

Tanév eleji csoportos és egyéni részképesség-vizsgálatok végzése különböző osztályfokon, elsősorban a kezdő évfolyamokon, illetve a pedagógiai szakaszváltások kezdetén (első, ötö-dik, kilencedik, esetenként hetedik évfolyamon). A részképesség-vizsgálatokat az iskola-pszichológus a fejlesztőpedagógusokkal és a gyógypedagógusokkal együttműködve végzi.

c) Társas kapcsolatok feltérképezése

Az osztályokban zajló csoportfolyamatok bemeneti és kimeneti tesztelése (szociometriai csoportértékelő eljárás). A bemeneti mérés eredményeinek alapján lehetőség nyílik a tudatos közösségformálásra, a periférián lévő diákok integrálására, a z esetleges konfliktusok keze-lésére. A kimeneti mérés információt ad az intervenció eredményeiről.

d) Interperszonális készségek fejlesztése

Társas kapcsolataink alakulása visszahat az önértékelésünkre, jóllétünkre, ezért rendkívül fontos, hogy igényeinkhez mértén tudjunk kapcsolódni egymáshoz. Az önismeret és önelfo-gadás nagyban hozzájárul a sikeres beilleszkedéshez, ezért egyéni és kiscsoportos konzultá-ciók, művészeti-, relaxációs- és drámafoglalkozások keretein belül igyekszünk diákjaink számára lehetőséget teremteni arra, hogy képességeiket, erősségeiket, erőforrásaikat tudato-síthassák magunkban. A konfliktuskezelés vonatkozásában kiemelten fontosnak tartjuk az asszertív kommunikáció megtanítását, begyakoroltatását, továbbá lehetőséget biztosítunk fe-szültségcsökkentő, stresszoldó technikák elsajátítására.

Perventív mentálhigiénés feladatok

Aktuális érzelmi, hangulati állapotunk jelentősen befolyásolja mentális teljesítményünket, kom-munikációs és problémamegoldási stratégiánk megválasztását, ezért az érzelmek tudatosítása kiemelten fontos jelentőséggel bír az egyéni és a csoportos konzultációk, foglalkozások során is.

- Érzelmifókusz-gyakorlatok
Dr. Barát Katalin szavait idézve: „Az érzelmeinkről nem tehetünk, az viszont már a mi felelősségünk, hogy mihez kezdünk velük.”
- Belső erőforrások tudatosítása
Projektív módszerek segítségével a pozitív emlékek, élmények felidézése és megjeleníté

se (rajz, modellezés) nagyban hozzájárul a belső erőforrások tudatosításához.

- **Stresszkezelés**
A relaxáció, a légyógyakorlatok és különféle imaginációs technikák megtanulható módszerek. Diákjaink számára megteremtjük a lehetőséget, hogy elsajátíthassák a stresszkezelés, feszültségoldás e hatékony módjait.
- **Drogprevenció**
Az egészséges életmód fontosságának és a szerhasználat veszélyeinek tudatosításával végezzük iskolánkban a drogprevenációs munkát, külső szakértők bevonásával.
- **Pályaválasztási és pályaaorientációs tanácsadás**
Iskolánkban a pályaválasztási és -orientációs tanácsadást az osztálykísérők és a szaktanárok végzik; az iskolapszichológus az alábbiak szerint működik közre a folyamatban:
 - képességek, készségek felmérése
 - kognitív teljesítmény tesztelése
 - figyelemtesztelés
 - pályaválasztást elősegítő kérdőívek, tesztek felvétele, kiértékelése

Kapcsolattartás az intézményen belüli és kívüli szakemberekkel

Intézményen belül

Iskolánkban rendszeres esetmegbeszéléseket tartunk a pedagógusok, a gyógypedagógusok, a fejlesztőpedagógusok, a logopédus, a művészeti terapeuta, a pedagógiai asszisztensek, az iskolapszichológus és a gyermekpszichiáter részvételével. A fejlesztő team tagjai együttműködnek az egyéni fejlesztési tervek és a csoportfoglalkozások megszervezésében.

Intézményen kívül

Amennyiben diákjaink esetében pszichoterápiás vagy egyéb kezelés szükséges, felvesszük a kapcsolatot a pedagógiai szakszolgálattal, a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Családsegítő Szolgálattal, illetve egyéb szakellátást biztosító intézménnyel.

Kiemelten tehetséges tanuló

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről értelmében:

„kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.”

A tehetség gondozás célja iskolánkban az egyéni utak megtalálása, az egyéni érdeklődés támogatása. Ha mindezt képességkibontásnak nevezzük, függetlenné válik attól, hogy valaki milyen képességekkel született és bárki részesülhet benne. Törekszünk rá, hogy megtaláljuk a helyét, idejét annak, hogy a diákok beszélhessenek az őket érdeklő témákról. A személyes figyelem mellett, amit a kis osztálylétszám biztosít, a fakultáció-orientált óraterv, az egyéni tanulási szerződések és a szülőkkel történő szoros kapcsolattartás teszi lehetővé, hogy – tapasztalataink szerint – nagymértékben tudunk alkalmazkodni, és rugalmasan reagálni diákjaink egyéni igényeire. Ezek az élethossziglan tartó tanulás alapjaiként szolgálhatnak minden tanulóknak életében.

Területei:

- képességek kiaknázása, pl. a művészeti jellegű tevékenységekben, matematikában, nyelvben, sportban,
- tudásgyarapítás.

Külön figyelemben részesülnek

- olyan gyerekek, akik valamilyen területen kiemelkedő képességeket mutatnak,
- olyan gyerekek, akik valamilyen témában sokat tudnak,
- olyan gyerekek, akik előnnyel indulnak (pl. külföldön éltek, és jól tudnak egy idegen nyelvet), igyekszünk meglévő tudásukra támaszkodni az órák szervezésében. Ezt a napi szintű tanári kommunikáció biztosítja.

- és mindenki, azáltal, hogy aki kész a kötelező órai feladattal, kaphat további feladatot, vállalhat kutatást, részt vesz szakkörön és önképzőkörön, azaz sokféle módon megmutatkozhat.

A tehetség felismerése érdekében kifejtett munkánk

- Kis létszámú osztályokkal (12 - 18 fő) dolgozunk, így biztosítjuk a folyamatos szaktanári figyelem lehetőségét. Mindemellett az osztálykísérői/mentori munkakörben időt teremtünk az egyéni utak követésére.
- A 9 - 12. osztályban minden olyan diáknak egyéni órarendre van lehetősége, aki az iskolán kívüli életében valamely tevékenységében komoly eredményt ér el (pl. élsportoló). Működik az egyéni tanulási szerződés rendszere, mely biztosítja a tanulás egyéni útjainak szabályozását. Ez rögzíti a diák vállalását, a tanári segítség formáit és idejét, a vizsgák rendjét, a határidőket. Ez a forma egyben biztosítja az alternatív tanulási formák megjelenését.
- Az év elején szintfelmérőkkel állapítjuk meg az aktuális igényeket.
- Lehetőséget biztosítunk arra, hogy egy diák valamely tantárgyból magasabb évfolyam tanóráin is részt vegyen, tanulmányait a tanév megrövidítésével teljesítse.
- Az előrehozott érettségi lehetőségével több diákunk is élhet.
- A szülőkkel mindvégig folyamatos kapcsolatban állunk, jelzéseiket például az érdeklődés kibomlására, változására vonatkozóan folyamatosan figyelembe vesszük az egyéni programok szervezésénél.

A tehetséggondozás szervezeti keretei, színterei

Tanórán belül többletfeladatok elvégzése – differenciálás. Fontosnak tartjuk, hogy ne a tananyaggal fusson előre a tehetséges diák, hanem egy-egy témát mélyebben, más szempontok alapján, önállóan stb. dolgozzon fel. A választási lehetőségek biztosítását a tanórán és azon kívül is az egyik legfontosabb teendőnknek tartjuk. Ilyen lehet a kutatómunka, mely a tananyaghoz szorosabban vagy lazábban kapcsolódó témában rövidebb-hosszabb határidővel elvállalt anyaggyűjtés (otthon, iskolában, könyvtárban stb.). A munka végén valamilyen formában a többiek számára is hozzáférhetővé válik az eredmény.

Tanórán kívül szabadon választható szakkörön, önképzőkörön, tanulmányi versenyeken való részvétel - amellet, hogy a gyerekek kérhetnek, és részt vehetnek ezeken a programokon, arra is lehetőséget biztosítunk a tehetséggondozáson belül, hogy pályázat útján jelentkezzenek, és sikeres pályázat esetén ők maguk tartsanak foglalkozásokat. Ehhez tanári konzultánst biztosítunk.

A szabad óralátogatás rendszere olyan forma a középiskolában, ami nem automatikus, hanem a felmutatott tanulmányi eredmény függvényében elnyerhető. Egyéni tanulási szerződésben rögzítjük a feltételeket, beszámolási kötelezettségeket, időhatárokat, tevékenységi formákat. Volt olyan tanulónk, aki ennek keretében iskolán kívüli szakképzésben vett részt.

Egyéb színtereken a gyerekek munkái folyamatosan láthatóak az iskola épületében, pl. képzőművészeti alkotások, tárgyi produktumok, megírt versek, tárgyakból készült kompozíciók, terepasztalok, gyűjtemények stb. Nem csak a dekoráció részei ezek a munkák, hanem tanulmányi feladatok is kapcsolódnak mindezekhez.

Hat-hét hetente több napot szentelünk a témanapoknak, projekteknek. A gyerekekkel együtt kiválasztott témát többfajta tevékenységen keresztül és többféle szempontból dolgozzuk fel. A végén filmek, beszámolók, tablók, előadások bemutatása következik. Itt mindenki a saját érdeklődésének, tehetségének megfelelően választ a tevékenységek közül.

Szeretnénk bevezetni az osztályokon átívelő feladatlap készítési programot. A gyerekek egymásnak készíthetnek feladatokat, nemcsak osztályon belül, hanem más osztályok számára is. Itt elsősorban azokat a tehetséges gyerekeket célozzuk meg ilyen irányú felvetéseinkkel, akik a saját szintjükön már elsajátították a kitzűzött tananyagot, és van kedvük és idejük ilyen természetű munkára.

Ha alkalom adódik, felkérünk gyerekeket, hogy tartsanak előadást vagy akár előadás-sorozatot egy másik osztály az általuk jól ismert témához kötődő tanóráján.

Fontos módszertani újításunk az idő strukturálására az "elmenős programok" rendszere. Mivel azt gondoljuk, hogy a tanulás tevékenységeken keresztül ugyanolyan hatékony eredményeket hozhat, minden hónapban – az évfolyamtól függően időnként sűrűbben is - szervezünk a tananyaghoz kötődő iskolán kívüli programokat. Ezek helyszínéről a gyerekekkel közösen döntünk, a vizsgálandó területről egyéni megállapodást kötünk. Itt mindenki a saját érdeklődése mentén vállalhat kutatási területet, amelyről azután köteles a szóbeli vagy/és nyomtatott formában a program dokumentációjához hozzájárulni. Minden félévben legalább egyszer vidéki tanulmányi kirándulásra megyünk.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló

Az ,hogy a tanuló hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül-e az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a alapján a gyámhatóság állapítja meg.

A jogszabály értelmében: Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű a tanuló, aki esetében a fenti szabályozásban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

- a) a nevelésbe vett gyermek,
- b) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Gyermekvédelmi feladatok ellátása az iskolában

A gyermekvédelem rendszerébe tartozó és sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló. Az iskolai gyermekvédelmi tevékenység a fentieket figyelembe véve három területre terjed ki. A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére, feltárására, megszüntetésére.

Alapelve:

- a tanulók mindenek felett álló érdeke,
- hátrányos megkülönböztetés elkerülése,
- tanulókat megillető jogok érvényesítése.

Az iskolai gyermekvédelem célja és feladatai

Az iskolai gyermekvédelmi feladatok ellátásának céljai azonosak az iskola céljaival. Sajátos

eszközei:

- A veszélyeztetett, esetleg a hátrányos helyzetű, és gyermekek életkörülményeinek megismerése, szükség esetén a lehetőség szerinti javítása, a nehézségek enyhítése;
- a felnőttkori devianciák kialakulásának megelőzése érdekében felvilágosító, megelőző tevékenység folytatása;
- a pedagógus szoros kapcsolata a családokkal, mely elősegítheti a hatékony és gyors lépések megtételét;
- kapcsolatfelvétel és intézkedések kezdeményezése az illetékes gyámhatóságnál;
- a Gyámhatóság munkájának segítése véleményezés, tájékoztatás, jelentés adásával.

A gyermekvédelmi feladatot ellátó pedagógus

A gyermekvédelmi feladatot ellátó pedagógus alapvető feladata az osztálykísérők, pedagógusok gyermek- és ifjúságvédelmi munkájának segítése.

Ezen belül a feladatai közé tartozik:

- A tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak;
- családlátogatásokon való részvétel a veszélyeztető okok feltárása érdekében;
- a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapításának kezdeményezése;
- az osztálykísérők segítségével kimutatás készítése és annak évente történő felülvizsgálata a veszélyeztetett tanulók adatainak, veszélyeztetettségük okainak feltüntetésével.

Szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenységek szolgálják:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a napközi otthon;
- a diákékeztetés;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolatai;
- a szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése;
- a családlátogatások;
- a továbbtanulás irányítása, segítése;
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége;
- 16 óráig történő iskola bent tartózkodás

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló ellátása

Az a gyermek, tanuló számít , tartós gyógykezelés alattinak, akinek egészségügyi ellátása az általános járóbetegszakellátásban vagy az általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt nem tud részt a kötelező óvodai nevelésben.

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvétel jogai gyakorlásának rendje

Az iskola a tanulók a nevelés-oktatással összefüggő közös tevékenységük megszervezésére, a diákköröket hozhatnak létre, amelyek létrejöttét és működését a nevelőtestület segíti. A diákkörök döntési jogkört gyakorolnak saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban.

Diákönkormányzat:

A tanulók, a diákkörök a tanulók érdekeinek képviselőire diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az igazgató bízik meg öt éves időtartamra.

A diákönkormányzat véleményt nyilvánít:

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- a házirend elfogadása előtt.
- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
- az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
- az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben.
- az iskolai étkeztetés keretében biztosított ételek minőségéről, az iskola házirendjében szabályozott módon

A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

A diákönkormányzat a nevelőtestület véleményének kikérésével dönt:

- saját működéséről,
 - a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
 - hatáskörei gyakorlásáról,
 - egy tanítás nélküli munkanap programjáról,
 - az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről,
 - amennyiben az intézményben működik, a nevelési-oktatási intézményen belül működő tájékoztatási rendszer szerkesztősége tanulói vezetőjének, felelős szerkesztőjének, munkatársainak megbízásáról.
- A diákönkormányzat SZMSZ-ét a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá.
 - Azokban az ügyekben, amelyekben a diákönkormányzat véleményének kikérése kötelező, a diákönkormányzat képviselőjét a tárgyalásra meg kell hívni.
 - A diákönkormányzat feladatainak ellátásához térítésmentesen használhatja az iskola, a helyiségeit, berendezéseit, ha ezzel nem akadályozza az iskola, a kollégium működését.

Diákközzgyűlés:

A diákközzgyűlés összehívását az iskolai diákönkormányzat vezetője kezdeményezi.

A diákközzgyűlés napirendi pontjait a közzgyűlés megrendezése előtt tizenöt nappal nyilvánosságra kell hozni.

A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Az iskola szervezeti rendszerének alapegysége a tanulócsoporth (tagjai: tanulók osztálytanító, szülői kör.). Az osztálytanító/osztálykísérő (osztálykísérő) felel a rábízott tanulókkal végzett pedagógiai munkáért. Ebben segítik őt az iskola vezetője, a gyógypedagógusok, iskolapszichológusok,

gus, szociális munkás és szükség szerint külső konzulens. A gyerekeket érintő szakmai kérdésekben az iskola szakmai munkacsoportjai (ld. SZMSZ) törekszik a konszenzuson alapuló döntések meghozatalában.

Az iskola működését meghatározó döntések az Iskolaszék választott testületében születnek meg. Az Iskolaszék tagjai: a kuratórium elnöke, az iskola vezetője, a tantestület három tagja, öt fő szülő és a diákönkormányzat egy tagja. Részletes működési rendjét a SZMSZ, illetve saját működési szabályzata határozza meg.

Az iskola vezetésének feladatai:

A vezető egyszemélyi felelősként szervezi a működést, munkatársainak vagy azok csoportjának pontosan körülhatárolt döntési jogköröket és az azzal járó felelősséget delegál. A feladatok szétosztása, a felelősség megosztása, és így az önállóan működő munkacsoportok koordinálása a vezetés napi feladata.

A minőséget a szervezet minden tagjának aktív részvételével éri el. Az aktivitást pedig azért, hogy a vezetés arra törekszik, hogy mindenki számára szakmai és emberi megbecsülést és kielégítő munkát, munkakörülményeket biztosítson.

A sajátos nevelési igényeket kiszolgáló iskolában dolgozó pedagógusok fokozottabban igénylik munkájuk értékelését, ezért a szokványos munkáltatói ellenőrzésnél szakszerűbb és segítőbb visszajelzéseket igényelnek. A vezető szervezett konzultációs lehetőséget biztosít számukra, akár egyéni tanácsadói, akár csoportos szupervíziós formában iskolán kívüli szakember személyében.

A különböző munkacsoportok feladatai

A nevelőtestület munkacsoportokat hoz létre, amelyek feladata a döntések előkészítése, szakmai döntések meghozatala. A különböző munkacsoportok a tanév eleji Tantestületi Tanácson határozzák meg a folyamatos működés rendjét, felelősét, a feltételeket, a határidőket. A feladatok szétosztása miatt fontos a hatékony kommunikáció a résztvevők között. Ezért a heti, negyedévi, tanévi munkaterv tartalmazza a folyamatos kapcsolattartás módját, ennek felelősének megjelölésével.

Munkacsoportok:

Gyógypedagógia:

- jelentkező tanulók felvételi vizsgálata, javaslat elkészítése,
- felmérések, diagnózisok, szülői interjúk, gyerekeket, családokat érintő adatok gyűjtése, frissítése, ezek folyamatos közlése a tantestület számára,
- egyéni fejlesztési tervek összeállítása, nevelési célok, javaslatok készítése a szaktanárok számára
- fejlesztő foglalkozások koordinálása, szakmai gondozása,
- kapcsolattartás és a fejlesztő munka ismertetése a szülők számára,
- eredmények, korrekciók, változások összegzése félévente,
- gyermekvédelmi intézkedések előkészítése,
- mentor program adaptálása, koordinálása 9-12. osztályban,
- foglalkozások, intézkedések dokumentálása.

Adminisztráció:

- tantárgyi programok, tanmenetek frissítésének összehangolása, jogszabályok követése,
- epochák tartalmi és időbeni összehangolása,
- tantervi innováció,
- tanmenetek, epochaterv megvalósulásának összegzése negyedévente,
- csoport-, és haladási naplók vezetésének koordinálása, nyomon követése,

- órarend, csoportbontások gondozása, frissítése,

Programok:

- témahetek, szakkörök, kirándulások, osztályos és iskolai programok előkészítése, tanítási órákon kívüli tevékenységekhez kapcsolódó ötletek kidolgozása, a szervezés és lebonyolítás koordinálása:
- témahét – félévente min. 1 (lsd. tanév rendje),
- iskolán kívüli osztályos program – havonta min. 1,
- közös iskolai program/projekt – negyedévente min. 1,
- honlap frissítése, aktualizálása, hírek kezelése hetente,
- szülői estek előkészítése (email, termék berendezése, tea, stb.),
- iskolák közötti rendezvények, sportversenyek, tanulmányi versenyek.

Középiskola:

- a középiskolai képzéssel, az érettségi és szakmai vizsgákkal összefüggő feladatok, adat-szolgáltatások, fejlesztések koordinálása, ellátása,
- szakmai alapozó, pályorientációs, közismereti tantárgyak követelmények, tematikák összehangolása,
- tantervi fejlesztés, jogszabályok követése,
- felmentések, könnyítések összegyűjtése,
- érettségi, kis-érettségi vizsgák előkészítése, dokumentációk kezelése,
- szülők tájékoztatása,
- nyílt nap január elején,
- egyéni mentorálási rend kialakítása, működtetése.

A munkacsoportok eseti megbízás alapján működnek, egymással mellérendelő viszonyban állnak. A döntési jogkörök, határidők, felelős személyek közösen megalkotott szerződésekben kerülnek rögzítésre az iskola szervezeti és működési szabályzatában. Értelemszerűen a köznevelési törvényben, illetve a munka törvénykönyvében szabályozott munkaköröket, felelősségi viszonyokat és jogviszonyt ez nem érinti. Döntési mechanizmusainkat a Szervezeti és Működési Szabályzatunk fekteti le, mely bármely iskolapolgár számára hozzáférhető a titkárságon.

Tanári együttműködési formák

- A tantestület tagjai a mindennapi nevelő-oktató munkájuk mellett folyamatosan együttműködnek az iskola pedagógiai koncepciójának fejlesztésén és a megvalósítás aktuális problémáinak megoldásán. Ennek rendszeres szervezeti kerete a havi két értekezlet, illetve félévenkénti tréning. Ezek időpontjait, témáit a mindenkorai munkaterv részletezi.

Az iskola kapcsolatrendszere

- A fenntartó kuratórium saját szervezeti és működési szabályzata alapján ütemezve, de évente legalább négyszer ülésezik.
- Minden hónap első szerdáján szülői estet szervezünk az összes osztályban.
- A szülőknek biztosítjuk az Iskolaszék megszervezését.
- Hat – nyolchetente vannak ünnepeink, témaheteink, programjaink, amelyek a szülők, tanárok és gyerekek együttlétének adnak teret.
- Rendszeresen fogadunk iskolánkban gyakorló tanárjelölteket, érdeklődő pedagógusokat, vidéki iskolák képviselőit.
- Napi kapcsolatot tartunk fent az illetékes pedagógiai szakszolgálatokkal, szakértői bizottságokkal, szakmai szolgálatokkal, illetve a különböző alternatív és egyéb más iskolákkal.

- Fontosnak tartjuk jelenlétünket az AME – ban, a POZITÍV-egyesületben, a kerület, illetve a főváros szakmai fórumaiban.
- Referencia-intézményként szakmai szolgáltatást nyújtunk más pedagógiai közösségek számára.
- Fenntartjuk és továbbépítjük együttműködésünket felsőoktatási intézményekkel.

A szülői részvétel

A gyerek felvételekor fontos szempontunk, hogy a szülők ismerjék és elfogadják alapelveinket. Az iskolához tartozó családok többsége budapesti kerületekben él, de néhányan Budapest környéki településekből járnak hozzánk.

Már az iskola működtetése is a szülők aktív részvételével, segítségével történik. Az Iskolaszék megléte nagy segítséget jelentett a kritikus gazdasági vagy egyéb problémák megoldásában. A szülők szaktudásukat, anyagi erejüket, kapcsolataikat bármikor, kérés nélkül is felajánlották, az iskola céljait átlátták, aktívan támogatták.

Mivel a szülők támogatják az iskolát fenntartó alapítványt, a megvitatás szintjén részesei a tervezésnek, véleményezési joguk van több gyakorlati kérdésben. Természetes, hogy fizikai jelenlétük és a programokból való aktív részvállalásuk is életünkhöz tartozik. Az iskola végül is nekik „számol el”, ők jelentik a valóságos társadalmi ellenőrzést. A szakmai külső kontroll mellett ők is ügyelnek arra, hogy az elvárható és vállalt gyarapodás valóban megjelenjen a gyerekekben.

Együttműködésen szülői részről a következőket értjük:

- Az iskola pedagógiájának fokozatos megismerése és gyakorlása,
- A felelősségteljes véleményezési és javaslattevő jog gyakorlása,
- Részvétel az Iskolaszék munkájában,
- Szerződések betartása,
- Külső szakvizsgálatok, kezelések igénybevétele a gyermek számára, az iskola kellően alátámasztott javaslata alapján, ha az iskola úgy látja, hogy e nélkül a gyerek nem tud megfelelően fejlődni (és így az iskola nem tud eleget tenni alapvállalásának),
- Dologi segítségnyújtás (pl. karbantartás, takarítás, segítség a felmerülő napi problémák megoldásában).

A szülők megalakítják a szülői fórumot, onnan a Szervezeti és Működési Szabályzat értelmében tagokat delegálnak az Iskolaszékbe.. Minden újonnan belépő szülővel szakmai együttműködési szerződést írunk alá, amely az iskola minden gyereke és az adott gyereke egyénileg vonatkozó szakmai szolgáltatásait és a szülőtől várt együttműködés formáiról szól.

Fontosnak tarjuk, hogy a felmerülő problémákat mindig az adott pedagógus és a szülő tárgyalja meg először. Elvárjuk, hogy ha a szülő úgy dönt, hogy kiveszi gyermekét az iskolából, erről a gyerek pedagógusainak indoklást adjon. Ez a kötelezettség az iskolára is vonatkozik, ha gyereket bocsát el – a szülő, illetve súlyosabb esetben az Iskolaszék felé.

A szülő a különböző online felületeken folytatott iskolai kommunikációt igénybe véve folyamatosan informálódik az iskola ügyeiről. Havonta szóban, és szükség szerint írásban tájékoztatást kap a gyerek iskolai életéről, fejlődéséről. Akár a tanárok, akár a szülők oldaláról felmerülhet gyakoribb konzultáció igénye. A pedagógusok munkájához tartozik, hogy rendelkezésre álljon - a szülőktől is várjuk az együttműködő magatartást.

A szülők az osztálykísérőkkel történő egyeztetés után részt vehetnek az osztály néhány napján évente, megfigyelőként vagy aktív résztvevőként. Mindkét fél és a gyerek is kezdeményezheti a szülő látogatását. A szülők az egész iskolát vagy az osztályt érintő programokat kínálhatnak, szervezhetnek, ha ezek megfelelnek az iskola által képviselt értékeknek.

Az osztályok szülei számára – igény esetén – egyéni vagy csoportos tanácsadást, konzultációt szervezünk. Érdeklődés esetén szülői eszmegbeszélő fórum működhet az iskolában. Minden osztály szülői és tanítói gárdája havonta egyszer a **szülői esten** összegjön, hogy megbeszéljék az aktuális ügyeket és a felmerülő elvi kérdéseket, beszélgessenek az osztály életéről.

A felnőttoktatási tagozat jellegének megfelelően, hallgatóink ügyeikben önállóan, saját maguk jogosultak eljárni. A szülők lehetősége, hogy érdeklődjenek gyermekük előmenetele iránt, de nagykorú hallgatóink esetében az iskola felvilágosítással csak a hallgatónak tartozik.

Diákönkormányzat

Kezdetől fogva nagyon sok időt és energiát szánunk arra, hogy az iskola életter kialakításban vagy a közös programok megszervezésében a tanárok, gyerekek és sokszor szülők együttgondolkodása legyen a legfőbb vezérlőelv. A „demokrácia programunk” kapcsán minden diák találkozik a diákönkormányzat gondolatával.

Amikor fontossá vált számukra ez, az intézmény, örömet állt a szervezésben való segítségadás elé. Addig is fontos számunkra, hogy

- fokozatosan, az életkor növekedésével egyre több jogot kapjanak az iskola életének meghatározásában. (pl. legyenek teljes jogú résztvevői a „gyűléseknek”), beleszólhassanak pl. a tantárgyfelosztásba is (a törvényi szabályzás ismeretében pl. a kötelező és választható órák arányával kapcsolatban stb.).
- legyen egy iskolai szabályzat (Házirend) és emellett legyenek osztályszabályzatok is.
- állandóan törődjünk a szabályok értelmezésével – erre nem sajnáljuk az időt.
- egységesek legyünk a szabályok közvetítésében. A közösen hozott iskolai vagy osztályszabályokat érvényesítenünk kell.

A Diákönkormányzat működési körülményeit saját, illetve az iskola szervezeti és működési szabályzat részletesen tartalmazza.

A tanulók csoportja, osztálybizottság, osztálybizalmi

Egy osztály tanulói az osztály közösségi életének szervezésére, a hallgatók tanulmányi munkáját segítő tevékenységre, az osztályban tanulók érdekeinek képviseletére osztálybizottságot hozhatnak létre. Az osztálybizottság élén az osztálybizalmi áll. Az osztálybizalmi az osztály érdekképviseletét az osztálykísérő segítségével, illetve közvetítésével érvényesíti. Amennyiben ez sikertelen, a tagozatvezetőhöz fordulhat. A tanulók az osztálykísérői órákon adnak hangot gondjaiknak, illetve tesznek javaslatot a problémák megoldására. Az osztályközösség joga, hogy a megfelelő feltételek biztosításával ünnepeket rendezzen. A szervezés munkáját az adott osztály osztálykísérője segíti.

A tanulók tájékoztatásának formái:

- osztálykísérők útján az osztálykísérői órákon,
- osztálybizalmik útján,
- az iskolai információs rendszer révén.

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei, valamint középiskola esetében a szóbeli felvételi vizsga követelményei

A tanulmányok alatti vizsgaszabályzat a mellékletben található. Középfokú iskola esetében írásbeli és szóbeli felvételi vizsgát nem szervezünk.

A vizsgatárgyak követelményrendszere

Minden vizsgatárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.

Az értékelés rendje

A vizsgatárgyak követelményrendszere

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.

Általános Iskola

TANTÁRGY	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	GYAKORLATI
	VIZSGA		
ALSÓ TAGOZAT			
Magyar nyelv	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Magyar irodalom	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Élő idegen nyelv	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Matematika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Etika/hit- és erkölcsstan		SZÓBELI	
Környezetismeret	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Ének-zene		SZÓBELI	GYAKORLATI
Vizuális kultúra			GYAKORLATI
Technika és tervezés			GYAKORLATI
Digitális kultúra		SZÓBELI	
Testnevelés			GYAKORLATI

FELSŐ TAGOZAT			
magyar nyelv és irodalom	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
matematika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
történelem	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
állampolgári ismeretek	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
hon- és népismeret		SZÓBELI	
Etika/hit- és erkölcsstan		SZÓBELI	
természettudomány	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
kémia	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
fizika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
biológia	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
földrajz	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
Élő idegen nyelv	ÍRÁSBELI		
Ének-zene			GYAKORLATI
Vizuális kultúra		SZÓBELI	GYAKORLATI

[ÉA2] megjegyzést írt: A táblázatokban a vizsgafajták megfelelnek így, ha nem, akkor be kellene írni, hogy egy-egy tantárgy esetében milyen formában szervezi a vizsgát az iskola.

Dráma és színház		SZÓBELI	
technika és tervezés		SZÓBELI	
digitális kultúra	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
testnevelés			GYAKORLATI

Gimnázium

<i>Tantárgyak</i>	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	GYAKORLATI
magyar nyelv és irodalom	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
matematika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
történelem	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
állampolgári ismeretek	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
hon- és népismeret*			
természettudomány**			
kémia	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
fizika	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
biológia	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
földrajz	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
első élő idegen nyelv	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
második idegen nyelv	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
éneke-zene			GYAKORLATI
vizuális kultúra			GYAKORLATI
dráma és színház*	ÍRÁSBELI	SZÓBELI	
mozgókép-kultúra és médiaismeret*			
technika és tervezés			
digitális kultúra		SZÓBELI	GYAKORLATI
testnevelés			GYAKORLATI
közösségi nevelés (osztálykísérői)			

Az érdemjegyek a tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

A tanulók munkáját, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni. A témakörök, epochák végén témazáró dolgozatokat íratunk, amely lehet központi vagy a szaktanár által összeállított feladatlap. A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőket az adott tantárgyat tanító nevelő a KRÉTA rendszeren keresztül értesíti.

A tanulmányi rendszerben történő rögzítés határideje:

- A szóbeli számonkérés érdemjegyeinek rögzítése a számonkérés napja.
- A gyakorlati számonkérés érdemjegyeinek rögzítése a következő szaktárgyi óra.
- Az írásbeli számonkérés érdemjegyeinek rögzítése 7 napon belül történik.

Egy nap csak két témazárót írhatnak a tanulók. A témazáró dolgozat idejét és témáját a tanuló legalább 5 munkanappal korábban meg kell ismerje.

Az elektronikus napló bejegyzéseit az osztálykísérő hetente, az igazgatóhelyettes havonta ellenőrzi.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbözőzeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamisméltléssel

A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. Magasabb évfolyamra, más iskolából jelentkező tanulót a tanítási év során bármikor átveszünk, ebben az intézmény igazgatója dönt.

Ebben az esetben a tanulónak be kell mutatnia:

- a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt,
- az elvégzett iskolai évfolyamokat tanúsító bizonyítványokat.

Az iskola igazgatója:

- átvételről tanulói jogviszonyt létesítő, vagy elutasító döntést hoz,
- értesíti a szülőt a döntést megalapozó indokolással,
- értesítésben felhívja a figyelmet a fellebbezés lehetőségére,
- átvétel esetén értesíti az előző iskola igazgatóját.

A tanulói jogviszonyt létesítő tanuló adatait az intézmény vezetője a jogviszony létesítést követő 5 napon belül megküldi a KIR-nek.

A második-tizenkettedik évfolyamba jelentkező tanulóknak – az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított – szintmérő vizsgát kell tennie azokból a tantárgyakból, amelyet a másik iskolában is tanult a tanuló, idegen nyelvből és azokból a tantárgyakból, amelyeket előző iskolájában – a bizonyítvány bejegyzése alapján – nem tanult, különbözőzeti vizsgát. A különbözőzeti vizsga időpontjáról a szülőt a tanuló átvétele során tájékoztatni kell. A különbözőzeti vizsga szervezése a tanulói jogviszony keletkezésétől számított három hónap eltelté után lehetséges.

Amennyiben a tanuló a különbözőzeti vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból 2 hónapon belül megismételheti.

Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, vagy a tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

Átvétel esetén a tanulót, ha szükséges, egyéni vagy csoportos felzárkóztató foglalkoztatás biztosításával segítjük felzárkózni.

A középiskolai felvétel, átvétel rendje

A mindenkor szabályozásnak megfelelően szervezzük meg a felvételi folyamatot. Fontosnak tartjuk, hogy pontos képet kapjanak az érdeklődő családok rólunk, ezért minden tanítási napot „nyílt napnak” tekintünk, valamint néhányat a projektek közül is látogathatóvá teszünk. A felvételi folyamatot – lehetőségeink szerint – a leendő osztálytanító/osztálykísérő szervezi, az ismerkedés kapcsán az iskola diákjai is aktívan részt vesznek, véleményezési joguk van a felvétellel kapcsolatban. A jelentkező családdal és tanulóval történt személyes találkozó után a pszichológus, gyógypedagógus, család gondozó javaslatot tesz az iskola szakmai teamje számára, melynek

tagja még az említettekén kívül a leendő osztálytanító/osztálykísérő és az iskola vezetője. Az általuk kialakított álláspont alapján a felvételtől az igazgató dönt.

Más iskolából történő felvétel rendje gimnáziumunkba

A Nemzeti Alaptanterv, illetve a kerettantervek alapján írt helyi tantervünkben meghatározott tovább lépési feltételek teljesítése jelenti a továbblépés feltételeit mind tárgyi ismeret, mind az elérendő készségek, képességek terén az általános iskola és a középiskola mindegyik évfolyamán. A középiskola 9. osztályába nem tartunk írásbeli felvételt és nem feltétel a központi felvételin való részvétel sem.

A középiskolába lépés feltétele:

- a középiskolai felvételi eljárás szerint beadott jelentkezési lap,
- az általános iskola sikeres befejezése,
- felvételi elbeszélgetés a tanulóval

Általános iskolánkból a gimnáziumi osztályokba való felvétel szabályai

Mivel iskolánk az általános iskola mellett gimnáziumi feladatot is ellát, ezért a 8. osztályból a középiskolába lépés feltételei a következők:

- a középiskolai felvételi eljárás szerint beadott jelentkezési lap,
- az általános iskola sikeres befejezése,
- tantestületi javaslat
- felvételi elbeszélgetés
- amit áthúztam kivennem, mivel nem speciális gyógypedagógiai intézmény az iskola

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervet

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy tanulóink vészhelyzetben a lehető legjobb döntést hozzák. Tudjanak szabályosan mentőt hívni, legyenek tisztában a vérzések és csontsérülések alapvető ellátásával, ismerjék az újraélesztés technikáját.

A fenti ismeretek elsajátítása nem önálló tantárgyként, hanem az egészségnevelés, természetismeret, biológia órák, témnapok keretei között folyamatosan, a tantárgyi tanterveknek megfelelően történik.

1. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók
 - ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
 - ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat;
 - ismerjék fel a vészhelyzeteket;
 - tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
 - sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
 - ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;
 - sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.
2. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:
 - a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegély-nyújtási alapismeretek területén;
 - a tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük elsősegélynyújtás alapismereteit;
 - a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten - tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.
3. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében:
 - az iskola kapcsolatot épített ki az Országos Mentőszolgálattal,
 - támogatjuk a pedagógusok elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésekre való jelentkezését.

4. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:

- a helyi tantervben szereplő tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó alábbi ismeretek:

TANTÁRGY	ELSŐSEGÉLY–NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK
Biológia	<ul style="list-style-type: none"> - rovarcsípések - légúti akadály - artériás és ütőeres vérzés
Kémia	<ul style="list-style-type: none"> - mérgezések - vegyszer okozta sérülések - savmarás - égési sérülések - forrázás - szénmonoxid mérgezés
Egészségnevelés	- komplex elsősegélynyújtás technikája

5. Az egészségnevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:

- minden évben egy alkalommal elsősegély-nyújtási bemutatót szervezünk a tanulóknak az Országos Mentőszolgálat bevonásával;
- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegélynyújtással foglalkozó projektnap (téma nap) szervezése tanulóink számára.

HELYI TANTERV

A tanterv pedagógiai CREDÓ-ja:

Egy hatékonyságra, eredményességre és sikerességre törekvő iskolának a tanulók adottságaitól, lehetőségeitől függetlenül csak az lehet a célja, hogy a gyermeki személyiség (szükséglet) ismeretében teremtsen meg a gyermek önmagához képest maximális fejlődésének a lehetőségét.

Esetünkben ez a korrekciós, terápiás személyiségfejlesztést és egy harmonikus, boldog gyermekkor biztosítását jelenti.

A terápiás jellegből fakad az érzelmek hangsúlyozott fejlesztése, a biztonságérzet megteremtésére való törekvés, valamint az énerősítés, ami a gyermek személyiségének felszabadulását, megnyílását eredményezi. Ez pedig a tanulási képesség alapja. Ezért mondhatjuk, hogy terápiás tantervünk az eredményesebb tanulást szolgálja.

Helyi tantervünk a Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról alapján, figyelembe véve a Oktatási Hivatal által kiadott Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához (2020) c. dokumentumot.

A kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához.

Az intézmény szakmai önállóságát a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott időkeret szabad felhasználása, a módszertani szabadság, az engedélyezett kerettantervek közötti választás, illetve az egyedi tantervek engedélyeztetési lehetősége biztosítja.

A kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához.

A tanulók napi és heti terhelése a módosított Nat alapján

A tanuló napi terhelése nem lehet több:

- 1-4.évfolyamon: **napi 6 tanítási óránál**
- 5-8.évfolyamon és nyelvi előkészítő évfolyamon **napi 7 tanítási óránál**
- 9-13. évfolyamon: **napi 8 tanítási óránál**

A tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege egy tanítási héten:

- 1-3.évfolyamon: **24 óra**
- 4. évfolyamon: **25 óra**
- 5-6. évfolyamon: **28 óra**
- 7-8. évfolyamon: **30 óra**
- 9-13.évfolyamon: **34 óra lehet.**

A napi és a heti terhelésbe nem kell figyelembe venni:

- a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különböző terhére megszervezett **egyéb foglalkozások,**

- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 27. § (5)–(8) bekezdése alapján szervezett foglalkozások a nemzeti köznevelésről szóló törvény 6. melléklet E oszlopában foglaltak alapján szervezett egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás óraszámait.

Tantárgyi kerettantervek megnevezése

Az általános iskola 1-4. évfolyamán

Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam
 Matematika 1–4. évfolyam
 Etika 1–4. évfolyam
 Környezetismeret 3–4. évfolyam
 Élő idegen nyelv 4. évfolyam
 Ének-zene 1–4. évfolyam
 Vizuális kultúra 1–4. évfolyam
 Technika és tervezés 1–4. évfolyam
 Digitális kultúra 3–4. évfolyam
 Testnevelés 1–4. évfolyam

Az általános iskola 5–8. évfolyamán

Magyar nyelv és irodalom 5–8. évfolyam
 Matematika 5–8. évfolyam
 Történelem 5–8. évfolyam
 Állampolgári ismeretek 8. évfolyam
 Hon- és népismeret 5–8. évfolyam
 Etika 5–8. évfolyam
 Természettudomány 5–6. évfolyam
 Kémia 7–8. évfolyam
 Fizika 7–8. évfolyam
 Biológia 7–8. évfolyam
 Földrajz 7–8. évfolyam
 Élő idegen nyelv 5–8. évfolyam (angol, német)
 Ének-zene 5–8. évfolyam
 Vizuális kultúra 5–8. évfolyam
 Dráma és színház 5–8. évfolyam
 Technika és tervezés 5–7. évfolyam
 Digitális kultúra 5–8. évfolyam
 Testnevelés 5–8. évfolyam
 Közösségi nevelés (osztálykísérői) 5–8. évfolyam

A gimnázium 9-12. évfolyamán

Magyar nyelv és irodalom 9–12. évfolyam
 Matematika 9–12. évfolyam
 Történelem 9–12. évfolyam
 Állampolgári ismeretek 12. évfolyam
 Természettudomány 11. évfolyam
 Kémia 9–10. évfolyam
 Fizika 9–10. évfolyam
 Biológia 9–10. évfolyam

Földrajz 9–10. évfolyam
 Első idegen nyelv 9–12. évfolyam (angol, német)
 Második idegen nyelv 9–12. évfolyam (angol, német)
 Második idegen nyelv 7–12. évfolyam (latin)
 Második idegen nyelv 9–12. évfolyam (latin)
 Ének-zene 9–10. évfolyam
 Vizuális kultúra 9–10. évfolyam
 Dráma és színház 12. évfolyam
 Mozgóképkultúra és médiaismeret 11–12. évfolyam
 Digitális kultúra 9–11. évfolyam
 Testnevelés 9–12. évfolyam
 Közösségi nevelés (osztálykísérői) 9–12. évfolyam

Iskolánk helyi tantervi óraszámjai

Általános Iskola

1-4. évfolyam

TANTÁRGYAK	HETI ÓRASZÁM ÉVFOLYAMONKÉNT			
	1.	2.	3.	4.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	5	5
Matematika	4	4	4	4
Etika /hit és erkölcstan	1	1	1	1
Első élő idegennyelv	-	-	-	2
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	-	-	0	2
Testnevelés	5	5	6	5
Összesen:	23	23	22	24
Kötelező óraszám	22	22	22	23
Szabadon tervezhető óraszám	2	2	2	2
Maximális heti óraszám	24	24	24	25
Maximális napi óraszám	6	6	6	6

Szabadon tervezhető óraszámok:

1.évfolyam: matematika, magyar nyelv és irodalom

2.évfolyam: matematika, magyar nyelv és irodalom

3.évfolyam: matematika, magyar nyelv és irodalom

4.évfolyam: matematika, magyar nyelv és irodalom

A továbbhaladáshoz szükséges feltételek az 1.-4. évfolyamon

A nem sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tantervi követelményeket, a továbblépés feltételeit a Pp ...melléklete tartalmazza.

Autista tanulók esetében a továbblépés feltételei:

1. évfolyam

Első évfolyam végén a tanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

Magyar nyelv- és irodalom

A tanuló képes legyen:

- egyszerű szóbeli közlések megértésére, utasítások végrehajtására, kérdésekre való válaszadásra;
- meghallgatott vagy olvasott mese, történet elmondására segítséggel;
- az udvarias érintkezés tanult formáinak alkalmazására valóságos szituációkban (köszönés, bemutatkozás, kérés, köszönetnyilvánítás)
- a tanult memoriterek elmondására;
- magyar ábécé betűinek fölismerésére, összeolvasására;
- kiejtés szerint írandó szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok – a tanuló fejlettségi szintjének megfelelő néma és hangos olvasására
- másolásra kötött betűkkel írott mintáról, a saját nevének önálló, helyes leírására
- a j hang helyes jelölésére a taneszközökből megismert szavak körében;
- szavak írására másolással: betűtvesztés, betűcsere, betűkihagyás nélkül
- a leírt nyelvi anyag fölolvására, javítására összehasonlítással.

Matematika

A tanuló képes legyen:

- számok olvasására, írására 20-as számkörben
- számfogalom, számok tulajdonságai, biztos számlálásra 20-as számkörben (páros, páratlan, számszomszédok)
- hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban
- összeadásra, kivonásra, bontásra, pótlásra 20-as számkörben
- egyszerű összefüggések: több, kevesebb, egyenlő megfogalmazására, lejegyzésére, relációs jelek alkalmazására
- egyszerű szöveges feladatok értelmezésére, megoldására, válasz megfogalmazására segítséggel
- síkbeli alakzatok megkülönböztetésére, alak megnevezésére, csoportosítására (logikai készlet)
- tudja helyesen alkalmazni a hét, nap fogalmát, mint időtartamot.

2. évfolyam

A továbbhaladás feltételei:

Matematika

Gondolkodási módszerek alapozása

A tanuló:

- tudjon halmazokat képezni adott tulajdonság alapján;
- nevezze meg kiválogatott elemek közös tulajdonságát;
- tudja állítások igazságát eldönteni, igaz állításokat fogalmazni;
- legyen képes tárgyakat, számokat sorba rendezni adott szempont szerint;
- ismerje a szöveges feladat megoldásának menetét.

Számтан, algebra

A tanuló:

- tudjon tárgyakat meg- és leszámolni egyesével, kettesével, ötösével, tízesével;
- ismerje a számok nevét és jelét 100-as számkörben;
- tudjon számokat összehasonlítani nagyság szerint, sorba rendezni 100-as számkörben;
- találja meg a számok helyét a számegyenesen;
- tudja értelmezni az összeadást, kivonást, szorzást, osztást 100-as számkörben;
- végezze el az összeadást, kivonást, pótlást eszközhasználat nélkül 100-as számkörben;
- ismerje biztonságosan a kisegyszereget;
- ismerje a maradékos osztást;
- tudjon megoldani egyszerűszöveges feladatokat.

Geometria, mérés

A tanuló:

- ismerje fel a téglalapot, négyzetet;
- tudjon alakzatokat csoportosítani, válogatni megadott szempont szerint;
- ismerje, használja a tanult szabványegységeket;
- végezzen gyakorlati méréseket a tanult szabvány mértékegységekkel;

Magyar nyelv és irodalom

Szöbéli és írásbéli közlések, utasítások megértése.

Kérdésekre értelmes, rövid válaszadás.

A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés a felnöttekkel és társakkal való kapcsolatokban.

Feldolgozott szövegek megértésének igazolása: válaszadás kérdésekre, tartalom elmondása tanítói segítséggel.

Ismert szöveg gyakorlás utáni folyamatos felolvasása.

A vers és a próza megkülönböztetése.

A magyar ábécé ismerete, szavak, nevek betűrendnek megfelelő sorba rendezése.

A magánhangzók és a mássalhangzók megkülönböztetése; az időtartam helyes jelölése szóban és írásban.

Szavak, szó szerkezetek, két-három kijelentő és kérdő mondat helyes leírása másolással, tollbamondás után.

A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása.

20 begyakorolt szóban a j/ly helyes jelölése.

Szavak szótagolása, elválasztása.

Szöveg tagolása mondatokra.

A kijelentő és a kérdő mondat felismerése, megnevezése, helyesírása.

A szótó és a toldalék felismerése, jelölése szavakban.

3.évfolyam

A továbbhaladás feltételei:

Magyar nyelv- és irodalom

Magyar nyelvtan

A tanult tulajdonnevek nagybetűvel való kezdése.

Az időtartam helyes jelölése a tanult szavakban.
Egyszerű szavak elválasztása önállóan.
A különböző mondatfajták felismerése, megfelelő mondatvégi írásjel használata írásban.
Ígék, főnevek, melléknevek fölismerése és szófajának megnevezése.
A többes szám kifejezésének fölismerése.
A j hang helyes jelölése a tanult szófajokban.
A szöveg mondatokra tagolása, a mondatkezdés- és zárás helyes jelölésével.
Írásmunkák elvégzése olvashatóan, tetszetős formában, az íráshoz szükséges tempóban.
Az önálló írásbeli munkák javítása tanítói segítséggel.

Magyar irodalom

Fél oldal terjedelmű ismeretterjesztő vagy szépirodalmi olvasmány önálló (néma) olvasása.
Ismert szöveg felkészülés utáni érthető, tagolt felolvasása.
Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések eseményeinek elmondása néhány összefüggő mondatral időrend megtartásával.
A témával kapcsolatos kérdések, válaszok megfogalmazása.
A szövegértés bizonyítása feladatok megoldásával (szereplők, helyszín, esemény).
Öt-hat értelmes, összefüggő mondat írása megadott vagy választott témáról.
Memoriterek szöveghű, helyesen tagolt előadása.

Matematika

Halmazok tulajdonságainak felismerése.
Biztos számfogalom 1000-es számkörben.
Számok írása, olvasása 1000-ig.
Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete.
Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.
Az alapműveletek eljárásainak alkalmazása szóban és írásban 1000-es számkörben (összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű szorzóval).
Ismerje a helyes műveleti sorrendet több művelet esetén.
Nytított mondat igazsághalmazának megkeresése.
Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése.
Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása, a sorozat folytatása.
Síkidomok felismerése, megnevezése.
Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása modell segítségével.
Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolódva.
Tudjon megoldani egyszerű szám- és szöveges feladatokat a tanult mértékegységekkel (km, m, dm, cm, t, kg, dkg, g, hl, l, dl, cl, év, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc).

Környezetismeret

A tanuló tudjon

- a mező életközösségéből felismerni, és nevezni tanult állatokat, növényeket
- megnevezni a fő- és mellékvilágtájakat
- felismerni, és megnevezni a domborzati formákat
- az időjárás elemeit, csapadék formáit, a víz körforgását megnevezni
- tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot
- a vízpart életközösségéből felismerni és megnevezni tanult növényeket (fák, vízparti növények), állatokat
- észrevenni, hogy a helytelen emberi magatartás hogyan veszélyezteti az élőlények életét.

4. évfolyam

A továbbhaladás feltételei:

Magyar irodalom

A tanuló képes legyen:

- feladatok utasításainak értelmezésére, végrehajtására
- olvasmányok tartalmának elmondására néhány összefüggő, értelmes mondattal
- az évfolyamon megismert legnagyobb költőink, íróink nevének és a tőlük olvasott művek címének visszaadására
- az olvasott szöveghez kapcsolódó feltett kérdések megválaszolására.

Magyar nyelv

A tanuló képes legyen:

- az ábécérend ismeretére
- a hangok időtartamának jelölésére a begyakorolt esetekben
- a j hang betűjelének helyes megválasztására a szóképletből
- a mondat és a tulajdonnevek tanult eseteinek nagybetűs kezdésére
- a múlt idő jelének helyes használatára
- szavak elválasztására
- szavak csoportosítása a tanult szófajok szerint.

Matematika

A tanuló képes legyen:

- biztos számfogalomra tízezres számkörben
- számok helyi érték szerinti írására, olvasására
- a tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározására
- szóbeli és írásbeli műveletek értelmezésére és megoldására
- egyszerű szöveges feladatok megoldására
- sorozat szabályának felismerésére, sorozat folytatására.

Környezetismeret

A tanuló tudjon:

- az élőlényeket megfelelő csoportba besorolni, ismerje ezeknek a csoportoknak fő jellemzőit
- bemutatni egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből
- megnevezni a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait
- elmondani, hogyan őrizheti meg egészségét és mi veszélyezteti azt leginkább
- irányokat meghatározni fő égtájak segítségével
- megtalálni lakóhelyét, valamint az ország nagy tájegységeit Magyarország domborzati térképén.

5-8. évfolyam:

Általános iskola 5–8. osztály

Tantárgyak	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	3
Matematika	4	4	3	3
Történelem+állampolgári ismeretek	2	2	2	3
Etika/hit és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány	2	2		

Kémia			1	2
Fizika			1	2
Biológia			2	1
Földrajz			2	1
Első élő idegen nyelv	3	3	3	3
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Záróra	1	1	1	1
Kötelező alapóraszám	27	26	28	28
Szabadon tervezhető óra	1	2	2	2
Relaxáció	1			
Dráma és színház (egy évfolyamon kötelező)		1	1	1
Önismeret		1	1	
Hon és népismeret (egy évfolyamon kötelező)				1
Összesen:	28	28	30	30

Szabadon tervezhető óraszámok:

5.évfolyam: digitális kultúra, matematika, magyar nyelv és irodalom, relaxáció

6.évfolyam: : digitális kultúra, matematika, magyar nyelv és irodalom, relaxáció

7.évfolyam: : digitális kultúra, matematika, magyar nyelv és irodalom, relaxáció

8.évfolyam: : digitális kultúra, matematika, magyar nyelv és irodalom, relaxáció

A továbbhaladáshoz szükséges feltételek az 5.-8. évfolyamon

A nem sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tantervi követelményeket, a továbblépés feltételeit a Pp ...melléklete tartalmazza.

Autista tanulók esetében a továbblépés feltételei:

Ide ugyanúgy be kellene írni az autista tanulók továbbhaladási feltételeit, mint ahogyan az az alsó tagozatnál is megvan.

Gimnázium

Gimnázium 9–12. osztály

Tantárgyak	9.	10.	11.	12.
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4	4
1. idegen nyelv	3	3	4	4
2. idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3	3
Történelem	2	2	3	3
Állampolgári ismeretek				1
Biológia – egészségtan	3	2		

Fizika	2	3		
Kémia	1	2		
Földrajz	2	1		
Természettudomány			2	
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Művészetek			1	
Mozgóképkultúra, médiaismeret				1
Dráma				1
Digitális kultúra	2	1	2	
Testnevelés és sportkör	5	5	5	5
Záróra (osztálykísérői)	1	1	1	1
kötött célú órakeret (érettségi tárgy)			4	4
Matematika			1	1
Biológia			1	
Történelem			1	1
Magyar nyelv és irodalom				1
Idegen nyelv			1	1
alapóraszám	32	32	32	30
(x) Kötelezően választható tárgyak	2	2	2	3
Dráma	1		1	
Digitális kultúra	1	2	1	3
Gépirás				
Egészségnevelés				
Mindösszesen	34	34	34	33

Szabadon tervezhető óraszámok:

9.évfolyam:????be kell írni melyik az a két tantárgy

10.évfolyam: :????be kell írni melyik az a két tantárgy

11.évfolyam: :????be kell írni melyik az a két tantárgy

12.évfolyam: :????be kell írni melyik az a két tantárgy

A nem sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tantervi követelményeket, a továbblépés feltételeit a Pp ...melléklete tartalmazza.

Autista tanulók esetében a továbblépés feltételei:

Ide ugyanúgy be kellene írni az autista tanulók továbbhaladási feltételeit, mint ahogyan az az alsó tagozatnál is megvan.

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát

Kötelezően választható órák, foglalkozások: az egyéni érdeklődés területén való elmélyülést biztosítják ezek az órák. Pályaorientációs, iskolán kívüli programokat és projektfoglalkozásokat szervezünk ebben a sávban.

Szabadon választható órák: főleg a délutánokban a lehetőségeink szerinti legtöbb szabadon választható órát szeretnénk megszervezni külső tanárok, szülők bevonásával is.

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit, figyelembe véve a tankönyv térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettségét

Az iskolai tankönyvellátás rendjét a nevelőtestület véleményének kikérésével évente – az igazgató határozza meg.

A tankönyvellátás minden tanuló számára ingyenes. Az iskola a mindenkori hivatalos tankönyvjegyzékből biztosítja azokat.

Taneszközök:

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján (évfolyamonként, tantárgyanként kerül meghatározásra).

A taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a szülők kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál a nevelőtestület a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének,
- az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatóak,
- a taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.
- A taneszközök ára feleljen meg annak az összegnek, amelyet a magasabb jogszabályban foglaltak alapján az iskolaszék évente meghatároz.

Sajátos nevelési igényű tanulók esetében

- a taneszközöket, tankönyveket egyénre szabottan kell megválasztani
- a tankönyvek feleljenek meg a gyermek szimbólumszintjének
- a tankönyvek, munkafüzetek kezeljék kiemelten a vizuális elemeket, képeik, ábráik segítsék a nyelvi információk megértését
- az autizmus spektrum zavarral élő tanulók számára engedélyezhető eszközök beszerzése a tankönyvtámogatás terhére – 12000Ft/tanuló/év
- a speciális tagozaton tanuló gyermekek képességszintjének nagy egyéni eltérései miatt, fokozottan szükség lehet arra, hogy a pedagógusok saját kezűleg készítsék el a taneszközöket

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök

- Meixner tankönyvesalád
- OFI hivatalos tankönyvesalád
- sajátos nevelési igényű tankönyvek
- Mozaik kiadó tankönyvesalád

Amit kihúztam az nincs benne a hivatalos tankönyvjegyzékben!

A Nemzeti alaptantervben (a továbbiakban: NAT) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

[ÉA3] megjegyzést írt: kötelező tanórai foglalkozás, akkor azok tananyagát is (mehet mellékelte is, hogy ne dobja szét a Pp-t, csak itt jelezni kell, hogy az a mellékletben van).

[ÉA4] megjegyzést írt: Enyhe ért. fogyos tanulóknak van, de őket nem látja el az iskola

Az 1-4.évfolyam első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Az 1-2. évfolyam kiemelt feladata az alapozás.

Ennek érdekében:

- fokozatosan átvezetjük a gyermekeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe ,
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez,
- a feladat és problémamegoldáshoz ,
- az iskolai szokásrendet kialakítjuk,
- megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait ,
- a gyermekek érdeklődését felkeltjük a tanulás, tudás iránt, kihasználva az életkorukból eredő természetes kíváncsiságukat ,
- elsajátítatjuk a biztos olvasási, írási és számolási alapokat.

Az 1-4.évfolyam első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségeket igyekszünk csökkenteni.

Fontos, hogy elemi ismereteket közölve, az alapok elsajátítását figyelemmel kísérve, sikerélményekkel, játékos tanulási módszerekkel motiváljuk tanítványainkat az ismeretszerzés nehezen induló útján, kialakítva bennük a figyelem, fegyelem és kötelességérzet igényét és képességét.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- Az 1-4.évfolyam harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.
- Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és a tanulás szervezés folyamata.
- A személyiségfejlődés folyamatában kiemelt szerepe van a tanulásnak. Fontos olyan szemlélet kialakítása, amelyben megbecsülést kap a tanulás.
- A gyerekek érdeklődésére, kíváncsiságára építünk, motiválttá téve tanulóinkat, felkeltve tudásvágyukat, megmutatva nekik a tanulás, az egyéni ismeretszerzés területeit, formáit, lehetőségeit.

Fejlesztjük:

- Tanulási képességeiket és szokásaikat
- Életkori sajátosságuknak megfelelő önálló gondolkodásukat
- Az anyanyelv biztos használatát szóban és írásban
- Önálló tanulásra és ismeretszerzésre való képességüket
- Kitartásukat
- Helyes magatartásformák gyakoroltatásával együttműködésre való képességüket és a másokra való odafigyelést
- Mozgásigényük kielégítésével az egészséges életmódra való igényüket
- Személyre szóló, fejlesztő értékeléssel fokozzuk teljesítményüket, tanulási kedvüket

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- A 5-6.évfolyam folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.
- Figyelniünk kell az 1-4.évfolyam és a 5-8.évfolyam közötti átmenet nehézségeinek csökkentésére.
- A 5-8.évfolyam megváltozott tanulmányi rendje, új szaktanárok megismerése mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- Az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztá-

rának alkalmazásával, az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban kívánjuk megvalósítani;

- A tanulási stratégiák megválasztása kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- A kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat;

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A 5-8.évfolyam hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessünk hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra.

A hetedik-nyolcadik évfolyamon folyó nevelés-oktatás feladatai:

- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz,
- Fejlesztjük a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- Az egészséges életvitel kialakítására törekszünk
- Az ismeretek tapasztalati megalapozására helyezzük a hangsúlyt
- A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával,
- Az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- Bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.
- A tanulók nagyobb önállóságára, az egyéni munkavégzés felé irányítjuk tanulóinkat
- Hangsúlyt helyezünk az önálló írásbeli és szóbeli kifejezőképesség fejlesztésére
- A tanulóink önértékelésének a kialakítására
- Fontos, hogy a tanulóknak kialakuljon tanulási stratégiák az életkori sajátosságok figyelembe vételével

A (9–12. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A cél elsősorban az ismeretek megerősítése, szintetizálása, a tudáselemek rendszerbe illesztése, alkalmazása, a pályaaorientáció, az önálló életvezetési technikák tudatos gyakorlása, a szociális képességek fejlesztése.

A tanulók eltérő képességprofilja, iskolai életének különbözősége, egyéni fejleszthetőségi prognózisa esetén is kiemelt cél, hogy a tanulók elsajátítsák azokat az ismereteket és készségeket, amelyek az önálló életvitelhez, a munkaerőpiacra történő belépéshez, helytálláshoz és az egész életen át tartó tanulás megalapozásához elengedhetetlenül szükségesek. A nyelvi kommunikáció fejlesztése hangsúlyos feladat.

Tanulási környezet kialakítása

- A tanulásra használt helyiségeket, osztálytermeket lehetőség szerint úgy biztosítjuk, hogy a különböző tanulászervezési eljárások alkalmazásához a berendezések rugalmasan és gyorsan átalakíthatók legyenek.
- A tanterem berendezése illeszkedjenek az osztályba járó tanulók korosztályi és egyéni szükségleteihez, nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezetet teremtünk tanulóink számára.
- Biztosítjuk, hogy a tanulóink a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket, internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe.
- A tanulók értékelését az igazságosság, az esélyteremtés és a méltányosság alapelveit szem előtt tartva végezzük, a tanulók emberi méltóságának tiszteletben tartásával, az értékelés személyes jellegének figyelembevételével valósítjuk meg.
- A pedagógusaink a tevékenységközpontú tanulászervezési formákat alkalmazzák, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű és tanulási környezet megteremtéséhez;
- A tanulóval szemben támasztott elvárásaink egyértelműek, a tanulóink ismerik a mérési stratégiákat mert már tanulási folyamat elején ismertetjük az velük;
- Törekszünk olyan iskolai légkör megteremtésére, ahol a tanulóink szívesen tanulnak, a bizalom fenntartása biztosított;
- A több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, foglalkozások, témanapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

A tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszédre alapul, feladatunk a közös céljaink szem előtt tartása.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

Alapelvek:

- A tanulók közti különbözőségeket a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érés, az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintjük.
- Olyan fejlesztési célokat jelölünk ki, amelyek nemcsak a tanulótól várnak illeszkedést, hanem a tanulási környezettől is alkalmazkodást igényelnek a tanuló egyedi jellemzőihez.
- A tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte megtervezését végezzük.
- Biztosítjuk a tanulás egyéni lehetőségeit, a személyre szabott nevelés-oktatás során megszereshető tanulási tapasztalatokat,
- Enyhítjük a hátrányok hatásait igyekszünk kiküszöbölni azokat.

Hátránykompenzáció:

Minden gyermek, tanuló fejlődésében lényeges szerepet játszik a pedagógus fejlesztő tevékenysége, amely különösen igaz a kiemelkedően kreatív, egy vagy több területen tehetséges, a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a szakmai besorolásukat tekintve heterogén, az ok-okozati összefüggéseket tekintve fel nem tárt, ám tanulási-tanítási szempontból kihívást jelentő, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók fejlesztésének területén.

A pedagógus a tanulás-tanítást speciális szakmai kompetenciák alapján segíteni tudó különböző szakemberekkel együtt (például gyógypedagógus, gyógytestnevelő, iskolapszichológus, szociális munkás, fejlesztő pedagógus) kialakított foglalkozások keretében, valamint a szülők és a tanuló

folyamatos bevonásával, a pedagógiai tevékenység részeként elismert konzultációs tevékenységet folytatva végzi pedagógiai munkáját. A rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül.

A hátránykompenzáció biztosítása érdekében (SNI, BTMN) a tanulók szükségleteihez, képességeihez, készségeihez illeszkedő módszertani eljárásokat (eszközök, módszerek, terápiák, a tanulás-tanítást segítő speciális eszközök, a gyógypedagógus módszertani iránymutatásainak beépítése, egyéni fejlesztési terv készítése és rendszeres ellenőrzése) alkalmazunk.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók integrációja és hatékony együttnevelése során pedagógusaink rendelkeznek a megfelelő szemléletmóddal és kompetenciákkal.

Pedagógusaink ismerik a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek sokféleségét és alkalmazzák azokat.

Mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

Iskolánkban a mindennapos testnevelés megtartása minden tanuló számára heti öt testnevelés óra megtartásával történik. Így van??????

Iskolai sportkör:

Az iskolai sportköri foglalkozások megszervezéséhez – sportágak és tevékenységi formák szerint létrehozott iskolai csoportonként – hetente legalább kétszer negyvenöt perc biztosítható.

Sportköri foglalkozások:

Általános iskola:

Milyen sportköri foglalkozások vannak???

Gimnázium:

Milyen sportköri foglalkozások vannak???

Az iskolai sportkör és az iskolavezetés kapcsolatának formája, rendje:

Az intézmény vezetője évente legalább egy alkalommal felátogatja a sportköri foglalkozást.

Célja: A foglalkozás szakmai színvonalának, a tanulói létszámnak, a tanulók haladásának a nyomon követése.

A sportkör vezetője félévkor és év végén írásban beszámol a sportkör munkájáról, működéséről, a sportkör által szervezett sportrendezvényekről, a tanulók részvételéről más sportrendezvényeken.

A könnyített testnevelés és a gyógytestnevelés szervezése

A tanuló az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés órára kell beosztani.

A könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órát, lehetőség szerint, a többi tanulóval együtt, azonos csoportban kell szervezni.

Az orvosi szűrővizsgálatot május 15-éig kell elvégezni, kivétel, ha a vizsgálat oka később következik be.

Az orvos által vizsgált tanulókról az iskolának nyilvántartást kell vezetnie, amelyben fel kell tüntetni a felvételi állapotot és az ellenőrző vizsgálatok eredményét.

A könnyített testnevelés-órát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelés óra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon.

A gyógytestnevelés-órát a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében.

Ha a tanuló a szakorvosi javaslat alapján a testnevelés órán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelés órákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára a szakorvos tesz javaslatot.

Fel kell menteni a tanulókat a testnevelés órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem.

Amennyiben a tanuló csak gyógytestnevelés órán vesz részt, értékelését a gyógytestnevelő, gyógytestnevelés és testnevelés órán is részt vesz, értékelését a testnevelő és a gyógytestnevelő együtt végzi.

A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Az alapképzést kiegészítő programokban szabad választás szerint vesznek részt a gyerekek, itt a csoportba sorolás rendező elve a program iránti személyes érdeklődés.

A választható órákat évfolyamoktól függetlenül indítjuk el.

A délutáni szabadidős programok egy részét iskolai költségvetésből vagy pályázati forrásból, másik részét a szülői térítésből finanszírozzuk. (kb. 50 - 50%-ban) Bármilyen foglalkozást megszervezünk hat fő jelentkezése esetén.

A középszintű érettségi vizsgára történő felkészülést helyi tantervünk a szabadon választott tantárgyak keretében biztosítja. A kötelező érettségi tantárgyakból, valamint a választható érettségi vizsgatantárgyakból biztosítjuk az érettségi felkészítő foglalkozást a 11-12. évfolyam számára heti ????órában.

Pedagógusválasztásra nincs lehetőség.

A választható érettségi tantárgyak megnevezése, amelyekből az iskola közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja ,

A választható érettségi tantárgyak megnevezése:

?? fel kellene sorolni mely tantárgyak ezek?

A választható érettségi tárgyak tanulását akkor biztosítjuk az emelt szinten is az iskolában, ha minimum 3 fő jelentkezik egy-egy tárgyra. A tanulók igénye szerint a választható tantárgyak köre változhat az összes óraszámokon belül az iskola lehetőségei szerint.

Az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témakörei

Az érettségi vizsga részei és tantárgyai

Érettségi vizsga:

A 12. évfolyamon az érettségi vizsgára bocsátás feltétele, hogy három próba érettségi feladatsor (január, március, április) közül legalább kettő elégségesre sikerüljön. ?????Ezen próba érettségi feladatsorok az előző évek érettségi feladatsorainak feladataiból vannak összeválogatva.

Érettségi vizsga:

A 12. évfolyamon az érettségi vizsgára bocsátás feltétele, hogy két írásbeli próba érettségi feladatsort ír meg a tanuló (december, február)?????. A két írásbeli átlaga elégséges kell, hogy legyen, valamint a szóbeli próba érettségi eredményével együtt is elégséges eredményt kell mutatnia.

Márciusban ezt egy szóbeli vizsga követi, amely hasonló módon történik, mint az érettségi.

Iskolánk létszámából, speciális feladataiból és céljainkból adódóan a középiskolában választható tantárgyakat, érettségi felkészítő foglalkozásokat tartó tanárok egyben a kötelező szakórákat is tartják. A tantárgyfelosztás sajátja, hogy nincs szükség egy adott tantárgyból több szaktanár alkalmazására, így nincs is lehetőség a szabad pedagógusválasztásra. A tanulók pedagógusválasztásának joga az iskolánkban működő mentor-rendszerben valósul meg.

[ÉA5] megjegyzést írt: A sárgával kijelölt rész két másfajta szabályozás. Melyik az igaz?

2024-től a vizsgaszabályzat 3. mellékleteként bevezetett új általános követelmények, és az ezekhez kapcsolódó, új részletes követelmények szerint lehet csak érettségi vizsgát tenni. Közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei (2020-as Nat-ra épülő vizsgakövetelmények)

A 11–12. évfolyamon az emelt szintű érettségire történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatokat és követelményeket a Nat alapján

A 2024-től kizárólag a vizsgaszabályzat 3. mellékleteként bevezetett új általános követelmények, és az ezekhez kapcsolódó, új részletes követelmények szerint lehet csak érettségi vizsgát tenni. (Ez utóbbi alól kivételt képez az ágazati, ágazaton belüli specializációs vizsgáknak egy szűk köre.)

Közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei (2020-as Nat-ra épülő vizsgakövetelmények).

A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Iskolánk speciális nevelési feladata megkívánja, hogy az osztályozás-értékelés módját a *sajátos nevelési igényekhez* igazítsuk. A különleges bánásmód kategóriájába sorolt tanulók számára a hagyományos minősítő/szelektáló értékelési elv az iskolai kudarc megélésének legbiztosabb módja. Az átlagra kialakított követelményszint, számonkérési módszerek, osztályzási technikák nem segítik a részképeség-zavar megszűnését vagy az önértékelési problémák megoldását.

Ezért a köznevelési törvény előírásait is betartva, ezt kiegészítve a pedagógiai programunkba saját értékelési-minősítési rendszert alakítottunk ki.

Mivel a nevelés és az oktatás egyforma súllyal szerepel a programunkban, az értékelésben is mindkét területnek jelentősen kell szerepelnie: a szociális-kapcsolati és az egyéni jellemzőket is magában foglaló „emberi szférának” a fontossága egyáltalán nem másodrangú a tantárgyi teljesítés mellett.

A tanulók értékelési, minősítési rendszerének kialakításakor a következő nézőpontok szempontjait vettük figyelembe:

- törvényi előírások, kötelezettségek,
- szülői elvárások, sokszor ellentmondásos igények,
- saját szakmai meggyőződésünk.

Ezek számbavétele alapján rendszerünk az alábbi alapelvekre épül:

- az iskolák közötti *átjárhatóság* biztosítása,
- *méltányosság*, azaz az egyéni képességek figyelembevétele,
- *folyamatos* fejlesztő, segítő ellenőrzés, értékelés.

A *folyamatos* ellenőrzés, értékelés azt jelenti, hogy *diagnosztikai* céllal nemcsak a fejlesztés kezdetén ellenőrizzük, értékeljük a gyermeket, hanem a tanítás-tanulás során az ismeretek, a készségek, képességek, pszichikus funkciók alakulását folyamatosan megfigyeljük, és a kapott adatok (megfigyelt tények) alapján újra és újra diagnosztizálunk. A vizsgálat eredménye, a folyamat szemmel tartása dönti el, hogy az az út, amelyen járunk, helyes, adekvát vagy korrekciós változtatás szükséges.

A *fejlesztő, segítő* ellenőrzés, értékelés az előzővel egyenrangú, a két típus szoros együtt működése lehet a záloga csak annak, hogy a gyermek számára az időben való segítségnyújtás, az aktuális terápia nem maradhat el.

A *lezáró, minősítő* ellenőrzés, értékelés jelentősége kisebb a mi esetünkben, hisz az összegző tudás mérésének inkább a pedagógiai szakaszok végén van funkciója.

A nevelési-oktatási folyamat egészébe illesztve tartjuk érvényesnek a helyzetfeltárás–fejlesztés-eredmények megállapítása összefüggésre építő három értékelési típust.

Diagnosztikus értékelés: az iskolába kerüléskor a tanulókat felmérjük (lásd: gyógypedagógiai program). Ez a tanulási és/vagy magartási zavaraink diagnosztizálását, tantárgyi ismereteiket, illetve elmaradásaik szintjének megállapítását jelenti. Az információk alapján készülnek el az egyéni fejlesztési tervek, melyek alapjaiban határozzák meg az iskolában folyó pedagógiai munkát. A tantárgyi felmérések minden tanév elején megismétlődnek, ami az adott állapot megismérése mellett az előző tanév munkájának kontrollját is jelenti.

Formatív értékelés: célja a tanév közben a tanulási/viselkedési hibák és nehézségek, illetve eredmények feltárása, a visszajelzés lehetőségének megteremtése. Ez a tanulók és a szülők felé folyamatos szóbeli tájékoztatást jelent az osztálytanítók részéről. Ezt egészíti ki, foglalja össze a félév és év végi írásos szöveges értékelés, amely kiterjed a tantárgyi előrehaladásra, egyéni fejlesztések alakulására és a személyiség állapotváltozásának folyamatára.

Az értékelés e formája nem az osztályzás eszköze, nem fejezhető ki érdemjeggyel. A tanuló önértékelési képességének kialakítását, az önkorrekcióhoz való ösztönzést hivatott elősegíteni. Az osztálytanítóknak és szaktanároknak lehetőségük van egyéb értékelési formák alkalmazására amennyiben ez összhangban áll az itt leírtakkal, és a tantestület elfogadja.

Summatív értékelés: célja az adott tanulási szakasz eredményeinek mérése, összegzése, lezárása, érdemjegyek kialakítása. Az egyes tantárgyak sajátos követelményrendszere, mérési szempontjai, illetve a tanulók képességei határozzák meg ennek formáját. A törvény lehetőséget ad a számonkérés-osztályzás méltányossá tételéhez: osztályzás alóli felmentés, szóbeli beszámoló, osztályismétlés elkerülése, stb. Egyéni megítélés kérdése az ezek igénybevételének mérlegelése.

Mindezek alapján az érdemjegyek használatának kérdésében nem térünk el a hagyományos iskolai rendszertől, de törekszünk arra, hogy az ezzel járó negatív jelenségeket (szorongás, túlzó elvárások, büntetési eszköz, stb.) elkerüljük. Emellett az 5-6-7-8 osztályban a félévi és év végi bizonyítványt minősítést írásos jellemzés is kiegészíti.

A terápiás fejlesztés csak akkor lehet hatékony, ha ismerjük minden gyermek képességstruktúráját, feltérképezzük speciális szükségleteit, és ezekhez igazítjuk a tanítás-tanulás stratégiáját és taktikáját.

Mindig a folyamatban azt kell vizsgálnunk, hogy milyen a gyermek önmagához mért fejlődése. Ezt a fejlődést értékeljük és minősítjük.

Akkor vagyunk igazságosak és tisztességesek, ha úgy differenciáljuk a feladatadást, a segítségnyújtást, hogy minden gyermek arányos erőfeszítéssel sikeres teljesítményt produkálhasson.

A siker megélésének öröme, a kompetenciaélmény a gyermek számára a legnagyobb, legfontosabb motivációs bázis, amely további kiindulópontja az eredményes együtt munkálkodásnak.

A nevelés területén a tanári megjegyzések csak visszajelző funkcióval rendelkeznek, és nem jelzik mérhető teljesítményt. Itt a diák dolga, hogy levonja a konzekvenciákat, a tanár dolga a jelzésen túl a gyerek segítése.

A tárgyi tudás és az ebbeli teljesítmény mérése önértékelést és tanári értékelést, valamint helyzet-meghatározást és viszonyítást jelent.

A képességekről adott pontos visszajelzés alapvető iskolánkban, hiszen erre alapozva építközhet tanár és diák egyaránt, ez egyben hozzátartozik az önismeret fejlesztéséhez is.

A tanuláshoz való viszonyulás mindig részletesen kell, hogy szerepeljen az értékelésben. Hosszas elakadás jelezhet valamit, amivel külön kell foglalkoznunk. Változásait is követnünk kell, akár napról-napra, akár nagyobb időszakokban hullámzik. Objektív része: részt vett-e bizonyos programokban, teljesítette-e a vállalt feladatokat stb. Szubjektív része: milyennek látja a tanár a gyerek érdeklődését az ő tárgya iránt, a kötelező vagy választható feladatokban milyen aktivitással dolgozott stb.

A tárgyi tudás sok esetben elég pontosan mérhető. Szintfelmérők, kontrollosztály eredményei, tanulmányi versenyek, vizsgák.

Minden tanárnak minden tanítványának minden általa tanított területen, kell írnia szöveges értékelést a félévi és év végi bizonyítványba minősítés során. E kötelezettség alól csak a testület adhat indokolt esetben felmentést.

Ahol és ameddig csak lehet, a gyerek változásait *saját korábbi szintjéhez viszonyítjuk*. Ugyanakkor elengedhetetlennek tartjuk, hogy a gyerek és a szülő információt kapjon a tanároktól arról, hogy a gyerek életkorának megfelelő, törvény szerinti osztályfokozat követelményeivel mérve milyen a tudása.

A szöveges értékelés funkciói: helyzetfeltárás, visszajelzés és mérés (minősítés nélkül), kiderülnék belőle a diák erősségei és gyengeségei, serkentő hatású (mert olyanra írjuk!).

Ehhez vannak objektívnek tekinthető, mindenki által használt, valamint a gyerek és a szülő által is ismert értékelési szempontjaink.

A szöveges bizonyítvány címzettje a diák, ő olvassa először, vele beszéljük át a tartalmát az iskolában. A szülőt is tájékoztatjuk, fontos, hogy ő is értse, ezért kerüljük az utalásokat. Biztosítunk időt arra, hogy azon szülők számára, akiknek igénye van a megbeszélésre megtalálhatók legyünk.

Összefoglalóan: Bármilyen egységes értékelési formát választunk is, fontosnak tartjuk a következőket:

- A tanár és a diák közösen végezze; azaz a diák aktív részese legyen az értékelési folyamatnak;
- Az értékelés rendszeres és folyamatos (félévi és év végi tanári értékelés, negyedévi és háromnegyedévi ön- és/vagy csoport-értékelés).
- Írásbeli és szóbeli;
- Több szempontú legyen, egyfelől terjedjen ki a szociális fejlődésre és a tárgyi tudásra egyaránt, másfelől a két körben is egyszerre több szempont érvényesüljön;
- A tárgyi tudást minden esetben az osztályfokozat követelményeihez is viszonyítjuk.

A minimális teljesítményt a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az egyéni szükségletek alapján, egyéni tanulási szerződésben, a törvény adta keretek között határozzuk meg.

Követelmény és értékelés

Azt gondoljuk, hogy a tantervi minimum abban a rendszerben szükséges, amely *kritériumorientált*. Vagyis olyan rendszer, ahol listászerűen számba vehetők az elsajátítandó ismeretek. Ilyen esetben van értelme azt mondani, hogy a teljes követelménylistából ez (vagy ennyi) a minimum.

Ez a szemléletmód idegen a személyközpontú iskolától, ahol ugyanis nem a kritériumok vannak a központban, hanem a gyerek! Ennek ellenére – a külső igényeknek megfelelő – mégiscsak kénytelenek vagyunk minimumot megfogalmazni. Fontos számunkra, hogy egyrészt amennyire csak lehet, eltolhassuk a követelmények listáját az ismeret-elemek felől a képességek/kompetenciák felé, másrészt ez valóban a minimum legyen.

A tantárgyi témák *általános követelményeinél* az értékelés funkciója a folyamatszabályozás, a diagnosztizálás, az egyéni hiányok feltárása és kezelése. Formája lehet a szóbeli és írásbeli szöveges tanári értékelés, egyénileg, csoportosan végzett önellenőrzés, mestermunka, tevékenységek.

A *minimális teljesítmény* – a törvényi szabályozással egybehangzóan - azt a legalapvetőbb rendezett ismeret- és tevékenységrendszert veszi számba, amely csak adott életkorban sajátítható el, a továbbhaladás szükséges és elégséges feltétele – azaz általában alapkészségeket és azokon alapuló tudásokat jelent, vagy olyan ismeret, ami egy-egy téma logikus építkezéséhez elengedhetetlen. Itt formalizált, összegző, lezáró, minősítő értékelési formákat használunk, pl. feladatlap, tudáspróba, szóbeli beszámoló.

Értékelésünk során figyelembe vesszük mind a tartalmi oldalt (az elsajátítandó tények, jelenségek, fogalmak, összefüggések), mind a szubjektum megismerő, befogadó, feldolgozó, beszámoló képességének különböző formáit, egyéni eltéréseit.

Fontos, hogy a diákok előre tudják a követelményeket mind az egész évre vonatkozóan, mind pedig ennek kisebb és így átláthatóbb egységeiben való lebontásában (pl. epocha).

A tanár köteles az év folyamán rendszeresen, egy ciklusban /kb. 6 hét / legalább egyszer, pl. az epochák végén írásbeli módon felmérni a diák tudását. A tanár a tantárgy jellegétől függően állapítja meg, hogy egy tananyag egységet, egy időszakot vagy más szempontot vesz figyelembe értékelési időszakként. A diák erre szóban és írásban is reagálhat. Az önértékelés és a tanári értékelés jó lehetőséget ad arra, hogy az értékelés folyamatos párbeszédet alakítson ki a tanár és a tanuló között a teljesítményét illetően.

Az értékelés formái

Napi szóbeli visszajelzések: az iskola szellemiségéből fakadóan, a tanár-diák személyes kapcsolatra építve a szokásosnál sokkal jobban tudjuk használni a szóbeli, napi visszajelzést, mint eszközt a teljesítmény, a viszonyulás megerősítésére vagy javítására. *Fontos elvünk a pozitív megerősítésre való tanári készség.* A kéthetente összeülő tanári műhely is egy fóruma az egyes gyerekek közös követésének, a pozitív vagy negatív irányú változásokra való gyors reagálásnak.

Epochazáró értékelő lapok

A minden epocha végén kiadott értékelő lap a következő szempontokat tartalmazza: órai munka, házi feladat, felmérők eredményei. Felszerelés, összteljesítmény. A felmérők eredményeit általában százalékos formában adjuk meg, de a haladási naplóba osztályzattá alakítjuk a százalékokat. A hiányzások, igazolt és igazolatlan órákat is jelezzük az epochazáró lapon.

Negyedévi és háromnegyedévi tanulói önértékelés

Szeretném elérni, hogy:

- Az iskolában *kiegyensúlyozott – szemlélődő – változó hangulatú – nyugtalan* legyek.
- A munkába *megfontoltan, a munkát megszervezve – kezdeményezést elfogadva – vonakodva* kapcsolódjak be.
- A munkatempóm *lendületes – elfogadható – kényelmes – lassú – nehézkes* legyen.
- Tanulási feladataimat *magamtól – magyarázatot kérve – folyamatos segítséssel* oldjam meg.
- Társaimnak *szívesen segítek - kérésre segítek - nehezen nyújtok* segítséget.
- Konfliktusaim során arra törekszem, hogy *csak nekem legyen igazam - feladom a véleményem, győzzön a másik – mindenki számára elfogadható megoldást keresek.*
- Viselkedésemben igyekszem a szabályokat – *mindig – általában – folyamatosan* betartani.
- A közösség érdekében *önként vállalok feladatot - kérésre segítek - szívesen vállalok feladatot - nehezen vállalok bármit is.*
- A vállalt feladatot *megbízhatóan, kitartóan végzem - a feladathelyzetből – néha kilépek - könnyen kilépek.*
- Tanáraimmal való kapcsolatban arra törekszem, hogy a viszonyom *őszinte – nyitott - tisztelettudó/illetemtudó – együttműködő - segítőkész/készséges - zárkózott/tartózkodó - passzív/tétlen - agresszív/erőszakos* legyen.
- Tanórákon, otthoni feladataimban szeretnék *motivált - érdeklődő/kíváncsi – aktív – passzív – hanyag – rendetlen – felületes – felelőtlen - nemtörődöm – közömbös* lenni.
- Az iskolai feladatokban szeretném elérni, hogy *önállóan, kevés segítséggel jól dolgozzak - indokolatlanul is segítséget kérjek - probléma esetén sem kérjek segítséget – ha megakadok jelezzem a tanárnak.*
- A feladataim elvégzésében *kitartó – általában kitartó – elkalandozó, figyelmetlen - direkt kilépek a feladathelyzetből – fegyelmezett - környezetemet időnként zavarva – fegyelmezetlen módon* veszek majd részt.
- Ha csoportban vagy párban dolgozok, az órán *együttműködő – segítő – irányító - elfogadó – passzív – öntörvényű, zavaró* leszek.

Egy egész félévet áttekintő írásos tanári értékelés

Időpontja a tanév rendje szerint január végén és júniusban a tanév végén a bizonyítványok kiosztásakor.

Tartalma: a tantestület által megírt, minden tanárra nézve kötelező, segítő szempontrendszerek alapján történő jellemzés.

A szempontrendszerek fajtái:

1. „Kapcsolataid az osztályban, törődésed közös dolgainkkal:” – részvétel az osztály életében.
2. „Ahogy tanulásodat látjuk:” – általános viszonyulás a tanuláshoz, a feladatokhoz, teljesítéshez.
3. Tantárgyi követelmények: a fejlesztési célokhoz rendelt elvárások, amelyek a NAT és a helyi tanterv anyagát tükrözik. Tartalmazza a kitűzendő egységes csomópontokat (fontos a követhetőség és az átjárhatóság miatt), de szabad sávokat is hagy a tanároknak. Lehet év közben is használni, követhetővé téve ez által a tanulási folyamatot, segítségével tanár és gyerek egyaránt láthatja, hogy hol tartanak.

Fontos, hogy minden gyereknél jelenjen meg felsorolás szinten, hogy milyen tanórán kívüli és - ha hatással van iskolai életére (pl. időbeosztás, leterheltség stb.) - iskolán kívüli foglalkozáson vett részt a félév folyamán, hiszen ez is az ő teljesítménye.

A szempontrendszerek nyilvánosak.

A tanulók minősítése

Az 1. évfolyamon a félévkor és tanév végén minden tantárgy esetében szöveges minősítést alkalmazunk.

A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:

KIVÁLÓAN TELJESÍTETT
JÓL TELJESÍTETT
MEGFELELŐEN TELJESÍTETT
FELZÁRKOZTATÁSRA SZORUL

Az 1. évfolyamon a félévkor és tanév végén tanulók munkáját minden tantárgyból év közben szövegesen értékeljük.

Célunk, hogy a diákok minél pontosabb képet kapjanak a teljesítményükről, és hogy önbecsülésük növekedjék. Napi szinten nem osztályozunk, de minden ciklusban legalább egyszer írásban mérjük a teljesítményt.

A második évfolyamon, valamint a magasabb évfolyamokon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük. A tanítási év közben az érdemjegyeket az átjárhatóság miatt használjuk.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)

Ugyanakkor tudjuk, hogy könnyen értelmezhetőek, informatívak, és biztosítják a kompatibilitást. A %-os értékelés az osztályzatoknál pontosabb differenciálást tesz lehetővé, a 100 %-hoz való egyéni viszony jobban követhető. Így rendszerünkben mindkettőt használjuk.

A felméréket, dolgozatokat %-osan értékeljük, a félév végén mechanikus átváltással egyszerűen meghatározható a bizonyítványba kerülő jegy.

$$80\% - 100\% = 5$$

$$60\% - 80\% = 4$$

$$40\% - 60\% = 3$$

$$25\% - 40\% = 2$$

$$0\% - 25\% = 1$$

Decemberben és március végén, a téli és tavaszi szünet előtt a szülői esten „előosztályzatokat” adunk ki, azaz meghatározzuk, hogy a diák éppen hol tart a teljesítéssel kapcsolatban. Ennek tükrében meghatározhatja a maga számára a következő három – öt hét feladatait (miből örül a teljesítményének, miből szeretne javítani a félévi és év végi osztályzatokig).

Az értékelés alapjául szolgáló kiegészítők

Egyéni tanulási szerződések

A fejlesztőpedagógia, illetve az inkluzív nevelés/oktatás alapvető eleme az egyéni utak, egyéni haladási tempó és érdeklődés, szerződésben rögzített megjelenési formája. Vonatkozhat mind a tárgyi teljesítésre, mind a viselkedésre, mind az iskolai életben való legtágabb részvételre. Történet szóban vagy írásban, ez utóbbi dokumentálható, az előbbi a kölcsönös bizalmat és odafigyelést még jobban tükrözi. A szerződés követése mind a tanár /osztálykísérő, mind a diák dolga, természetesen számtalan egyedi megoldásmóddal.

Leírt szerződés esetén egy példány a tanaré, egy a gyereké, amely a portfólióba kerül (ld. alább).

Portfólió

A különböző tantárgyak nem füzetbe végzett munkái: fénymásolt feladatlapok, felmérők, kutatómunkák eredményei. Így a gyerek iskolai teljesítményéről a füzetek és a portfólió áttanulmányozásával alapos képet nyerhet bárki. Ez a könyv három részből áll:

- Az első részben az éves iskolai beosztás, órarend, iskolán belüli és kívüli szakkörök, rendszeres programok szerepelnek.
- A második részt az egyéni szerződések, a kiselőadások vázlatai, házi dolgozatokról írt néhány soros összefoglaló tölti ki.
- A harmadik részben a dolgozatok, felmérők, vizsgakérdések és válaszok találhatóak.

Az iskola az osztályzatról a tanuló és a tanuló szülőjét félévkor értesítőben, év végén bizonyítvány útján értesíti.

Év végi osztályzatoknál a kiemelkedően teljesítő tanuló szaktárgyi dicséretben részesíthető, beírásakor 5D kerül be a bizonyítványba.

Mentesítés az értékelés alól

A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti:

- az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szóveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő
- egyes tantárgy tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól.

Szemponatok a tanulás értékeléséhez

- *Rend(etlenség)*
- a környezet rendben tartása (munka előtt, közben és után)
- a felszerelés, taneszközök kezelése
- az eszközök használata
- a munka rendezettség

- *Odafigyelés és összpontosítás*
- önfegyelem
- önellenőrzés
- figyelem

- *A tanuló a feladat és a tanár*
- önállóság
- utasítások követése (tanár, társak, feladat)

- a megakadás jelzése
- segítségkérés

- *Munkavégzés (egyéni, kiscsoportban, osztályszinten)*
- kötelező feladatok elvégzése (mód, idő, színvonal)
- választása, érdeklődése
- saját témák behozása
- részvétel a tevékenységekben
- munkatempó, kitartás
- tanulási idő kihasználása

- *Teljesítmény*
- önmagához képest
- tantárgyi követelmények
- feleletek, dolgozatok, önálló munkák
- **Szempontok a szociális fejlődés értékeléséhez**
- *Társakkal való együttműködés*
- odafigyelés a társakra
- segítségadás, segítségkérés
- alkalmazkodás
- bizalom

- *A felnőttekkel való együttműködés*
- odafigyelésben,
- szabályalkotásban,
- segítségadásban,
- segítségkérésben,
- utasítások elfogadása,
- alkalmazkodás, bizalom

- *Konfliktuskezelés*
- a konfliktushelyzetbe való bekerülés gyakorisága
- megoldások (egyedül, felnőtt vagy társ segítségével)
- konfliktus türése (kerüli, elmenekül „hisztizik”)
- véleménynyilvánítás módja

- *Egyéni érdekek képviselete*
- tolerancia (türelem)
- elfogadás

- *Az iskola szabályainak betartása*
- közösen hozott, íratlan szabályok,
- a környezet rendben tartása, személtelés, étkezés, stb.
- pontosság, önfegyelem
- tulajdonvédelem
- a vélemény-nyilvánítás módja
- megbízhatóság
- a szabadsághoz való viszony

- *Helye az osztályban*

- ahogy magát látja
- ahogy társai látják
- ahogy a felnőttek látják
- felelősségvállalás, közösségi szerep, közösségtudat
- kezdeményezőkézség

- *Felelősségvállalás*
- önmagával szemben
- másokkal szemben
- önállóság, megbízhatóság
- szabadsághoz való viszony

- *Kedélye, hangulata*
- általában
- feladathelyzetben
- önbizalma

A magatartás és szorgalom minősítésének elvei

- A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az első-tizenkettedik évfolyamon a **példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2) érdemjegyeket** illetve osztályzatokat használjuk.
- A tanulók magatartását az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztálykísérő osztályzattal minősíti és ezt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyezi.
- A 2- 12. évfolyamon a tanuló magatartását az osztálykísérő minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.
- A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztálykísérő az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg, Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról.
- A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás (5) az a tanuló, aki;

????????????????

Jó (4) az a tanuló aki;

???????

Változó (3) az a tanuló, aki;

????????????????

Roszs (2) az a tanuló, aki

????????????????

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább **háromnak az együttes megléte** (vagy megsértése) szükséges.

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a **példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2)** érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók szorgalmát az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztálykísérő osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyezi.

A második-tizenkettedik évfolyamon a tanuló szorgalmát az osztálykísérő az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye dönt az osztályzatról.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás (5) az a tanuló, aki;

????????????????

Jó (4) az a tanuló aki;

??????

Változó (3) az a tanuló, aki;

????????????????

Hanyag (2) az a tanuló, aki

????????????????

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

Magasabb évfolyamba lépés feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.
- Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló.
- Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.
- Ha a tanuló a következő tanév kezdetéig nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestülettől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja.
- Az évfolyam megismétlése nem tagadható meg abban az iskolában, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.
- A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- Ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszáz-ötven tanítási órát, egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen.
- A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a szülő felé az értesítési kötelezettségének.
- Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.
- Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyam ismétléssel folytathatja.
- Osztályozó vizsga letétele után folytathatja tanulmányait az egyéni munkarendben tanuló és az a tanuló, akinek engedélyezték, az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

Egyéni munkarend

- A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.

- A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.
- Az egyéni munkarenddel rendelkezőt – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytatók egyéni foglalkozás keretében történő felkészítésére az iskolának tanulóként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll a rendelkezésre.

Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A csoportbontások szempontjai

- A stigmatizálódás elkerülése miatt nagyon ritkán fordul elő, hogy a tanulási teljesítmény alapján hozunk létre csoportokat. Ilyen kivétel lehet pl. az idegen nyelv.
- A szimpatikus társak közelségét a kedvező tanulási feltételek közé soroljuk, ezért ha lehet, a barátokat egy csoportba soroljuk.
- Együttműködési készség.
- Érdeklődés.
- Tanulási stratégia, tevékenység vagy kutatómunka.
- Szocializációs szempontok.
- Tanulási szempontok.
- Tanulópárok kialakítása, (minden csoportban legyen egy húzóember).

Az alapképzést kiegészítő programokban szabad választás szerint vesznek részt a gyerekek, itt a csoportba sorolás rendező elve a program iránti személyes érdeklődés.

Tanulási időben kötelezően igénybeveendő szolgáltatások

Kötelező és kötelezően választható tanórák, egyéni gyógypedagógiai fejlesztés, iskolapszichológiai segítség, iskolaorvosi ellátás, őszi és nyári tanulmányi kirándulások, témahetek, erdei iskola.

A kötelező tanulási időn túl igénybe vehető iskolai szolgáltatások

Tanulószoba, sportversenyek, tehetséggondozás, könyvtár, szabadon választható délutáni foglalkozások, érettségire felkészítő szakkör, gyermekpszichiátriai tanácsadás, szabályozott öntevékeny számítógép-használat.

Szociális szolgáltatások

Középiskolás tanulóink számára egyéni mentor-program. Ebédre lehetőség van, ha azt a szülő megrendeli és befizeti a kedvezményeken felüli térítési díjat. Az általános iskolai tanulók számára reggeli ügyeletet biztosítunk 7.30-tól.

Térítéses foglalkozások

Bármely olyan tevékenység, amely nem ütközik alapértékeinkkel, amelyre a diákok és a szülők igényt tartanak, illetve az Iskolaszék elvi támogatását bírja (pl. filmklub, sítábor, nyári táborok, nyelvoktatás).

Egyéb foglalkozások

Habilitáció:

A habilitációs foglalkozások egyéni és kiscsoportos formában valósulnak meg.

- logopédia
- komplex képességfejlesztést célzó habilitációs foglalkozások
- ASD specifikus fejlesztés

Terápiás foglalkozások:

A tanítási órák utáni időszakban külsős óraadó pedagógusok, terapeuták látják el a terápiás foglalkozásokat.

Választható terápiás foglalkozások közül a strukturált foglalkozási formák a leghatékonyabbak tanulóink számára:

- zeneterápia
- állatasszisztált terápiák: kutyás terápia, lovaglás
- művészetterápia
- drámapedagógia
- mozgásterápia
- sport foglalkozás (úszás, korcsolya)

Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve, programok és tevékenységek

A testi egészség mellett ma már sok figyelmet fordítunk a lelki egészség megőrzésére is. Ebben beletartozik az, hogy hogyan érzi magát tanulóink a környezetében.

Az oktató-nevelő munka során végzett megelőző és jellemfejlesztő program segítségével *ismeretnyújtásra szemléletformálásra és a megfelelő magatartás kialakítására* kerülhet sor.

A programunk célja, hogy a tanulóink rendelkezzenek azokkal a készségekkel, elméleti és gyakorlati tudnivalókkal, amelyek birtokában a testi és lelki egészségüket kiegyensúlyozottá tudják tenni.

Helyzetelemzés

Milyen családi háttérrel rendelkeznek a tanulók

Szociális és gazdasági tényezők:

A családok anyagi helyzete, pl. munkanélküliség aránya, hátrányos helyzetű tanulók aránya stb.

Gazdasági környezet: pl. a családok milyen gazdasági környezetből származnak

A tanulók életmódja: pl. megjelenik-e a tanulók között a dohányzás, az alkoholfogyasztás, drogfogyasztás, ebből adódó esetek, a tanulók táplálkozása, kielégítő-e vagy van alultáplált tanuló stb

Iskolánk egészségnevelési programja, feladatok és tevékenységek

Céljaink: Iskolánk nevelői és a szülők is szükségesnek tartják, hogy gyermekeinket megóvjuk a rájuk leselkedő veszélyektől, a dohányzástól, az alkoholtól, a gyermek és fiatalkori bűnözéstől, a testi és lelki bántalmazástól, stb

Feladatunk: A megelőzés

Alapelvek,

Az egészség testi, lelki, szociális harmónia. A három közül bármelyik meginog, megromlik elvesz a harmónia. Fontos gyermekeinkben tudatosítani, hogy az egészség érték. A gyermekek életvitelüket példák alapján alakítják ki. A legelső példa a családban van, az anya és az apa, de példát ad a nevelő is. Szem előtt kell tartanunk azonban azt, hogy az egészségnevelő munka nem csupán ismeretátadás. A *tágabb környezet veszélyeire* is fel kell hívnunk a figyelmet.

Feladatok;

- Higiénés magatartásra nevelés

- Egészséges táplálkozásra nevelés
- Egészséges mozgásfejlődés
- Baleset megelőzés, betegségek elkerülése, az egészség megóvása
- Mentálhigiéné, krízis prevenció
- Függőséghez vezető szokások megelőzése

Az egészségnevelési program tevékenységei havi bontásban

Szeptember: ???????????
 Október: ???????????
 November: ???????????
 December és egész télen: .. ???????????
 Február: ???????????
 Március: ???????????
 Április: ???????????
 Május: ???????????
 Június: ???????????
 Július: ???????????

Környezeti nevelési program

A környezeti nevelés megkívánja az iskola és a családok szoros együttműködését, munkakapcsolatát.

A környezetkultúra közvetítése preventív szemléletet kíván.

A környezeti nevelési célok megvalósítása:

1. Igényes környezeti kultúra kialakítása a tantermekben, az iskola belső terében, az iskola körül. (Funkcionális és aktuális dekoráció, derűs hangulatú, virágokkal díszített belső terek, ápolt parkok kialakítása.)
2. A helyes fogyasztási szokások kialakítása (étkezési, vásárlói szokások felmérése, megfigyelése, módosítása).
3. Takarékos és figyelmes anyaghasználatra nevelés. (energiatakarékosság, papír újrahasznosítás, komposztálás stb.)
4. A természeti és mesterséges környezet esztétikumának alakítása.
5. A lakókörnyezet és a közeli természeti környezet adottságainak megismerése.

A környezeti nevelés színterei.

A környezeti nevelés tantárgyközösségénél fogva nem csak a természettudományos órák feladata, mivel elsősorban nevelésről, szemléletformálásról-nem csupán környezetvédelemről van szó, így majd minden pedagógus kihasználhatja a témában rejlő lehetőségeket.

A környezetvédelmi nevelés megvalósítása az iskolában:

Ide be kellene írni, hogy a környezetvédelmi nevelés hogyan valósul meg. pl. tanórákon, hogyan vagy tanórán kívüli foglalkozásokon hogyan, stb

Környezetnevelési program tevékenységei havi bontásban

Szeptember: ???????????
 Október: ???????????
 November: ???????????
 December és egész télen: .. ???????????
 Február: ???????????
 Március: ???????????
 Április: ???????????
 Május: ???????????

Június: ??????????
Július: ??????????

A környezeti nevelési programmal párhuzamosan egy évvel ezelőtt elindítottunk **egy egészséges életmódra nevelő programot is**, amelynek keretében a gyerekek étkezési szokásait kívánjuk pozitív irányban befolyásolni.

Egészséges életmódra nevelés már korábban is folyt nálunk, az utóbbi években az egészséges, helyes életmód, életvitel kérdéskörével éppen a környezeti neveléssel összefüggésben más szempontok szerint, más módszerekkel foglalkozunk. Következetes nevelői munkával szeretnénk a gyerekeken keresztül a családokra is hatni.

Iskolai kísérletek: hulladéksoportosítás (újrahasznosíthatóság) játékok, használati tárgyak készítése. Hulladékgyűjtő udvar.

Gazdaságunk érdekében fontos a szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás és az energiatakarékosság. A környezeti nevelés ezeknek a céloknak a megvalósításában hatékony segítséget nyújthat.

A sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékoságának típusához és fokához igazodó fejlesztő program

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló

Az egyéb pszichés fejlődési zavar a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavart a pedagógiai szakszolgálat minősíti szakértői bizottsági tevékenysége során, a sajátos nevelési igény megállapítása céljából, a diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján.

A kategória többféle diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat, részben a magatartás-szabályozás más zavarait. Az idegrendszeri fejlődési zavarok nagy csoportjából ebbe a kategóriába tartozik a specifikus tanulási zavar és a figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD). Ezeknek az állapotoknak közös vonása, hogy a háttérükben mindig eltérő idegrendszeri fejlődés áll, ami számos esetben genetikai okokra visszavezethető vagy pre-, illetve perinatálisan (magzati korban vagy a születés körüli időszakban) szerzett, nem a környezet vagy a nevelés hatására alakulnak ki, és a zavar a korai életkortól kezdve jelen van. Ezzel szemben a magatartásszabályozási zavarok általában nem az eredendően eltérő idegrendszeri fejlődés talaján alakulnak ki, hanem az idegrendszer biológiai sérülékenysége és a rossz környezeti feltételek, elégtelen bánásmód, tartósan extrém magas stressz együttes következményeként jönnek létre.

A súlyos tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarok háttérében részképesség zavarok, kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar és/vagy figyelemzavar, az iskolai teljesítmények eléréséhez szükséges pszichikus funkciók kialakulatlansága, fejletlensége, vagy a felsoroltak halmozott előfordulása áll fenn. Nem határozhatunk meg egységes jellemző jegyeket; az egyes állapotok a tünetek/tünetegyüttesek komplexitásától függően a funkciógyengeségtől a komplex személyiség-, illetve általános tanulási zavarig terjedhetnek. A percepció bázis többdimenziós érintettsége miatt az olvasás, írás, számolás elsajátításában különböző súlyosságú akadályt jelent, az enyhe zavartól egészen a funkcióképtelenségig.

a) A részképesség-zavarok körébe az iskolai teljesítmények – elsősorban az alapvető eszköztudás (olvasás, írás, számolás) – elsajátításának nehézségei, a képességek deficitje, valamint az általuk kiváltott, következményes magatartási és/vagy tanulási zavarok komplex tünetegyüttese

tartozik. Jellemző, hogy az adott részképességben az intelligencia szintjének ellentmondó súlyos teljesítménybeli elmaradás mutatkozik, valamint teljesítményszóródás mutatható ki az intelligenciafaktorok, a mozgáskoordináció és a beszéd szintje között. A részképesség-zavarok tüneteit mutató tanulók általános jellemzője a számukra nehéz iskolai feladatok iránti feltűnő közömbösség, érdektelenség, amely a nehézségek következtében fokozatosan elmélyül, és a tanulással kapcsolatos tevékenységek (olvasás, írás, számolás) elutasításában fejeződik ki.

- A (specifikus) **tanulási zavar** egy olyan multifaktoriális meghatározottságú ún. idegrendszeri fejlődési zavar (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, vagy ezek halmazódása), mely az átlagos vagy akár átlag feletti értelmi képességek és a szükségletekhez illeszkedő, megfelelő oktatási feltételek ellenére okoz komoly nehézségeket a tanulásban, a sikeres iskolai előmenetelben. Az egyes tanulási zavarok tünetei gyakran egyszerre is jelen lehetnek, ezáltal több iskolai készséget is érinthetnek, pl. az olvasás elsajátításának zavara és az aritmetikai műveletvégzés zavara. A specifikus tanulási zavar iskolai alulteljesítést eredményez, de nem minden iskolai alulteljesítés mögött áll specifikus tanulási zavar. Bár a (specifikus) tanulási zavarral küzdő gyerekek adott területeken gyenge teljesítményt produkálnak, nehézségeik ellenére bizonyos tanulási területeken akár kiemelkedő teljesítményre lehetnek képesek, bizonyos területeken tehetségesek. Ez a paradox tanulási helyzet számtalan feszültséget, meg nem értést indukál mind az érintett tanulóban, mind a szülőben, pedagógusban.
- Az **olvasási zavar** (diszlexia) neurobiológiai eredetű specifikus tanulási zavar, az olvasás, írás elsajátításának nehézségét jelenti, gyenge szófelismerés, pontatlan és lassú olvasás jellemzi, mely legtöbbször helyesírási zavarokkal együtt jelentkezik.
- A **helyesírási zavar** (diszortográfia) önmagában előfordul ugyan, de ritkán.
- Az **íráskivitelezés** (íráskép) **zavara** (diszgráfia) gyakran olvasási zavar nélkül jelenik meg. Másodlagos következményként szövegértési nehézségek jelentkezhetnek, valamint a kevesebb olvasási tapasztalat hátráltathatja a szókincs és a háttértudás fejlődését.
- A **számolási zavar** (diszkalkulia) esetén az intellektuális teljesítményhez, életkorhoz (osztályfokhoz) viszonyítva jelentős elmaradás mutatkozik a számköri ismeretek, számérzék, szám- és műveleti fogalmak kialakulásában, az alapvető műveletek végzésében és a bázisfunkciók (téri-vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és nyelv, gondolkodási funkciók) működésében. Következésképpen nehezebb lehet a magasabb szintű matematikai fogalmak elsajátítása, a matematikai ismeretszerzés és -alkalmazás folyamata, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldása.

Mіндеzen tünetek markánsan és perzisztensen/tartósan fennállva jelentkeznek, nem tekinthetők csupán fejlődési késésnek. A (specifikus) tanulási zavarok hátterében a nyelvi rendszer eltérő fejlődése, a munkaemlékezet gyengesége, valamint az információfeldolgozás sajátos szerveződése áll. Mindezek mellett gyakran mutatkoznak a mozgásszervezés, kézügyesség, bizonytalan kézpreferencia, téri tájékozódás, vizuális észlelés, szenzoros integráció, végrehajtó működés nehézségei.

b) A kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar, a figyelemzavar megléte esetén az érintett tanuló rövidebb ideig tud a feladathelyzetben megmaradni, az általánosnál sokkal több cselekvéses tanulási helyzetet igényel. Azok a tanulók, akik súlyos figyelemzavaruk (helyzetidegenség, hibás-hiányos helyzetfelismerés) vagy fejletlen önirányítás, gyenge önértékelési képesség miatt nem tudnak a tanulási szituációba beilleszkedni, állandó személyes kontrollra, megerősítésre szorulnak.

- A hétköznapi nyelvhasználatban is egyre gyakrabban felbukkanó **ADHD** kifejezés egy angol mozaikszó (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, magyarul **figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar**), mely

- **figyelemhiánnyal** és/vagy
- **túlmozgással** (hiperaktivitás) és **impulzivitással** jellemezhető.

A két altípus önállóan vagy kombinált formában is előfordulhat.

Az ADHD átlag alatti, átlagos és átlag feletti intellektuális teljesítmény mellett egyaránt jelen lehet. A szakirodalom szerint az iskoláskorú gyermekek kb. 5%-át érintő, a tanulási teljesítményt és a viselkedésszervezést jelentős mértékben befolyásoló, támogatás hiányában rontó, idegrendszeri fejlődési zavar, mely jelentős mértékben aluldiagnosztizált, számos esetben a diagnózis és a sajátos nevelési igény megállapítása nélkül van jelen a köznevelés színterein. A mindennapi oktatási, nevelési helyzetekben ennek következménye a szétszórtság, feledékenység, a figyelem könnyű elterelhetősége, huzamosabb ideig történő fenntartásának nehezítettsége, az egymást követő utasítások megjegyzésének nehézsége, a feladatok megfelelő sorrendjének kialakítási problémái és a véghezvitel nehézsége, saját holmik gyakori elhagyása, mások félbeszakítása, mérlegelés nélküli beszéd és cselekvés, ami gyakran inadekvátnak vagy erőszakosnak is tűnhet. Nehéz az érintett tanulók számára az önszabályozás és önirányítás, a mindennapi élethez szükséges tevékenységek szervezése, a célorientált cselekvés tervezése, kivitelezése, az érzelmek szabályozása. Mindezek gyakran alulteljesítést eredményeznek az iskolai haladásban is.

Az ADHD számos erősséggel is együtt jár. Az érintett tanulók kreatívak, kíváncsiak, lelkesek és kockázatvállalók, sikerorientáltak, szokatlan és eredeti ötleteikkel, javaslataikkal értékes tagjai a tanulóközösségnek. Számukra érdekes témákban elmélyült érdeklődést mutatnak és kimagasló teljesítményre is képesek lehetnek. Megfelelő támogatás mellett hihetetlen energiáikkal rengeteg feladatot ellátnak, pozitív értelemben motorjai lehetnek a tanulási folyamatnak.

Az ADHD háttérben a végrehajtott funkciók gyenge és/vagy eltérő szerveződése áll, amely a munkamemória (rövid távú emlékezetben megtartott elemek és az ezekkel való mentális műveletvégzés), a viselkedésgátlás (gátlás kontroll), a kognitív flexibilitás (rugalmas váltás) és a figyelem működését befolyásolja.

A viselkedésszabályozás problémái ADHD-ban az érzelmi kontroll gyengeségében, az önmaguk vagy mások felé irányuló agresszióban, szorongásban, az én-szabályozás gyengeségében, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció (saját tudásról való tudás, kognitív önreflexió) eltérő fejlődésében mutatkoznak meg. Minthogy a magatartás-jellemzőkben hasonlóság figyelhető meg a magatartásszabályozási zavarral, fontos hangsúlyozni, hogy ezeknek háttérben elsődlegesen idegrendszer-működési zavar, az ún. végrehajtott funkciók zavara, és nem kizárólag környezeti ártalom húzódik meg.

c) A **magatartásszabályozási zavar** is az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriában nevesülő SNI állapot. Összefoglaló név, mely alatt

- **impulzuskontroll-zavart** (személyre és/vagy tárgyakra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések) és
- **diszruptív** (irritált, vitatkozó, bomlasztó),
- **diszszociális** (normasértő, agresszív, megbotránkoztató) **viselkedészavarokat** értünk.

A magatartásszabályozás zavarával együtt járó problémák súlyosan és tartósan megnehezítik a tanulási helyzetekben való aktív és produktív részvételt, ezáltal jelentős tanulási hátránnyal járnak. A zavarok természetéhez tartozik, hogy kihatással vannak a társas viselkedésre, az interperszonális kapcsolatokra, kommunikációra, a normakövetésre és a szabályok betartására, így ezek a problémák az oktatási, nevelési helyzetekben is jelen vannak. Szakszerű állapotfelmérés és intervenció szükséges ahhoz, hogy az érintett tanuló és tanulóközösség hatékony tanulása megvalósulhasson. Az ADHD és a magatartásszabályozási zavarok diagnosztizálása pszichiáter szakorvosi kompetencia, a beavatkozás tervezésénél a család, pszichiáter szakorvos, (klinikai) szakpszichológus, gyógypedagógus és pedagógus együttműködése szükséges.

Míg a részképességzavarok gyakran ép érzékszervek esetén is az érzékszervi fogyatékoság (gyengénlátás, enyhe nagyothallás) látszatát kelthetik, addig a hiperaktivitás, a nyugtalanság, a

túlmozgások, a figyelemzavar előfordulásakor a tanulók általánosan gyenge képességűnek tűnhetnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó állapotok gyakran együttesen is előfordulnak, illetve más idegrendszeri fejlődési zavarokkal is együtt járhatnak (komorbiditás). A tanulási zavar gyakran együtt jár figyelemhiányos/hiperaktivitás zavarral (ADHD), nyelvfejlődési zavarral vagy fejlődési mozgáskoordinációs zavarral. Megfelelő intervenció hiányában a hosszútávon fennálló tanulási kudarcok következtében különböző másodlagos pszichés eltérések (szorongásos, kényszeres zavarok, érzelem- és magatartásszabályozási problémák) alakulhatnak ki. A fenti zavarok együttesen súlyos és tartós tanulási problémákhoz vezethetnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók gyakran élnek át kudarchelyzetet, sikertelenséget, elutasítást, amelynek következtében az iskolai teljesítményelvárások iránti közömbösség vagy ellenállás, önértékelési zavarok, különböző jellegű és mértékű társas interakciós és alkalmazkodási problémák alakulhatnak ki. Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladtával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő. Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkoznak, hogy a tanulók általában fáradékonyabbak, a változásokra érzékenyebbek, nehezebben tűrhetnek zajokat, szenzorosan könnyen túlterhelődnek, nehezen viselik el a várakozás, kivárási okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak, gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra, fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének, érési lelassulásának jelei a tanulási, magatartási zavar tüneteit mutató tanulóknál az alábbiak:

- általában érzékenyebbek a meteorológiai változásokra,
- fáradékonyabbak az átlagnál, nehezen tűrik a zajokat, nehezen viselik el a várakozási feszültséget,
- gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, egyedüllétre,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat.

A részképességzavar tüneteit mutató tanulók sajátos nevelési igényeinek kielégítése gyógypedagógiai tanár, terapeuta, pszichológus, esetenként gyermekpszichiáter közreműködését igényli, ezért iskolánkban az alapellátás részét képezi az egyéni fejlesztés, terápia.

Ez komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ. Fejlesztésük az egyéni szükségletek figyelembevételével a szülővel és a tanulóval, valamint a pedagógusokkal és a segítő szakemberekkel történő megbeszélést követően történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulószervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;

- a fejlődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevételére;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (amennyiben rendelkezésre áll, a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

A kialakulatlan részképesség jellegének megfelelően érvényesítjük a számonkérési, értékelési, esetleg – indokolt esetben, az illetékes pedagógiai szakszolgálat szakértői javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítés lehetőségét.

A részképességzavar tüneteit mutató tanuló egyéni fejlesztését, külön oktatását intenzív terápiás céllal szervezett átmeneti formának tekintjük.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat:

- az egészséges énkép és önbizalom kialakítása,
- a kudarctűrő képesség növelése,
- az önállóságra nevelés.

A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai

Diszlexia, diszgráfia, diszortográfia

A diszlexia a tanulási zavarok fogalomkörébe tartozó, intelligenciaszinttől független olvasási és helyesírási gyengeség. Háttérében a központi idegrendszer sérülései, organikus eltérései, érési késése, működési zavara, örökletesség, lelki és környezeti okok különböző összefonódásai találhatók meg, valamelyik dominanciájával. Általában differenciálatlan az aktív szókinés, és gyenge a verbális emlékezet. A tanuló az új szavakat nehezen jegyzi meg, megmásítja, torzítja, jó értelmi képesség esetén új szót alkot helyette, vagy körülírja a fogalmat. Az olvasás tanulása során nehezen alakul ki a hang-betű kapcsolat, gyakori és makacs betűtévesztések fordulnak elő, a sorrendben átvételek tapasztalhatók, a hosszabb szavak áttekintése rendkívül nehéz. Hibás kombinációk, felületes akusztikus képzetek előhívása észlelhető. Nehéz a figyelem megosztása az olvasási technika és a szöveg tartalma között, pontatlan a toldalékok olvasása, lassú az olvasási tempó, gyenge a szövegértés.

A súlyos olvasás-írászavar irreverzibilis, maradványtünetei a közép- és felsőfokú oktatásban illetve a felnőttkorban is feltűnnek és fennmaradnak.

Diszgráfia esetén az írómozgásokban, azok kivitelezésében jellemző a rossz kéztartás, az íróeszköz helytelen fogása, a görcsösség. Más tananyagokban való előrehaladáshoz viszonyítva nagyon lassú az írás megtanulásának folyamata.

Az írómozgás egyenetlen, ritmusa és lendülete töredezett lesz, az optimális mozgássor csak nagyon lassan valósul meg, ezért fáradékonyabbak a diszgráfias tanulók.

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

A fejlesztés célja:

Az olvasás-, írászavarok és a helyesírászavarok javításának feladata az iskolás korban, hogy kialakítsuk a tanulóban az intellektusának és mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás-írás készséget, fejlesszük kifejező képességét, segítsük az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében. Diszgráfia esetében kiemelt feladat annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára. Diszortográfia esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Ehhez szükséges a gyengébben működő részképességek fejlesztése, valamint kompenzációs technikák tanítása.

A fejlesztés feladatai:

- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analízáló-szintetizáló módszerrel;
- stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;
- biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;
- olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;
- az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;
- szövegértési stratégiák kialakítása;
- a kompenzációs technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;
- a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolatérképkel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;
- speciális olvasástanítási program alkalmazása;
- a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;
- a téri és időrelációk kialakítása praktikus és verbális szinten
- a vizuomotoros koordináció gyakorlása
- a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése,
- az olvasás, írás készségének folyamatos gondozása, fejlesztése,
- eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;
- megfelelő testtartás kialakítása az írás során;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;
- a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;
- célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;
- a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;

- a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.
- a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;
- a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógias stratégiahasználat kialakítása;
- önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
- beszédpercepció fejlesztése
- verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
- modalitás-specifikus integráció fejlesztése,
- különböző érzélelési funkciók fejlesztése.

Diszkalkulia

A diszkalkulia különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége más iskolai teljesítmények (pl. olvasás, írás, idegennyelv tanulás) jó színvonala mellett. Háttérben általában valamilyen idegrendszeri sérülés húzódik meg, amelynek következtében zavart az érzékelés-észlelés folyamata, sérült a gondolkodás. Neheztette válik a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása, akadályozott a fogalmak kialakulása, sérülnek a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor- és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése, illetve zavart szenved az emlékezet és a figyelem.

A diszkalkuliás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, kialakulatlan a mechanikus számlálás képessége, a mennyiség-állandóság. Súlyos elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés célja:

Enyhébb tünetek esetén a tanuló intelligenciájától és osztályfokától elvárható matematikai tudás megszerzésének segítése. Súlyosabb tanulási zavar esetén a matematikai fogalmak és alapkészségek életszerű használatának segítése, a mindennapi élethez szükséges szinten.

Ehhez szükséges a gyengébben működő részképességek fejlesztése, valamint kompenzációs technikák tanítása.

A fejlesztés feladatai:

- a testséma kialakítása, a téri relációk biztonsága,
- időbeni tájékozódás fejlesztése,
- a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;
- a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;
- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;
- segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;
- a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellezés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése
- a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;

- szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;
- a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;
- a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
- az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD)

Már az első öt évben kialakuló tünet együttes, melyet jellemez a tevékenységek csapongása, a figyelmetlenség, a nagyfokú impulzivitás, a szabályok gyakori megszegése, megfontolatlanlás, többszöri konfrontálódás a társakkal. Gyakori a kognitív működések zavara, illetve a nyelvi és motoros képességek fejlődésének késése. Másodlagos szövődménye az aszociális viselkedés és csökkent önértéktudat.

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyárpítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi színtereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

- a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
- teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
- a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
- fokozott egyéni bánásmód;
- az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
- szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
- feladatkvitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
- a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartása;
- a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
- a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
- speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;
- koncentráció fejlesztése;
- utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
- a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
- mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

Magatartási zavarok

Jellemzői a visszatérő és tartós disszociális, agresszív vagy dacos magatartássémák. A viselkedés erősen eltér az adott életkorban elvárhatóól, a szociális elvárásokat durván áthágja. Sokkal súlyosabb lehet, mint egy gyermekcsíny vagy egy serdülőkori lázadás és hosszan tart (hat hónap vagy annál hosszabb ideig). Jellemzi még: nagyfokú harcoság, társakkal, tárgyakkal, állatokkal szembeni durva bánásmód, fenyegető erőfitogtatás, indulatkitörések, iskolakerülés, hazudozás.

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

- az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
- kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
- adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;
- társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- düh- és agressziókezelés fejlesztése,
- érzelemfelismerés és érzelmkifejezés fejlesztése,
- kommunikáció fejlesztése,
- konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
- megküzdési képesség fejlesztése,
- figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamat-ábra/forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése :

- az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált céljelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölcsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információ-áramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

Kulcskompetenciák fejlesztése az irányelv alapján

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], 1-4.évfolyam, 5-8.évfolyam, középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompentenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első feléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiekétől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasoltak alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő szétbontása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszakát a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett

gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztálykísérőre.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába.

Ennek érdekében a diagnózisalkotás fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása

Fontosnak tartjuk az alábbi feltételek meglétét:

A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.

Az iskola részéről:

- a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
- jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
- speciális eszközök, módszerek és környezet;
- együttműködés a családdal és/vagy a diákothonnal;
- a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
- szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
- az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

Tanulóink támogatása a következő alapelvek szerint érvényesül:

Az autizmus-specifikus nevelés-oktatás alapja a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembe vétele.

Az autizmus spektrumán komprehenzív, fejlődési-viselkedéses-oktatási és kognitív-viselkedéses megközelítést alkalmazó módszertanok egyénre szabott alkalmazása szükséges. A minden fejlődési területre kiterjedő komprehenzív megközelítés ötvözi a fejlődési és viselkedéses megközelítést. A fejlődési megközelítés a gyermek által már elért, vagy kialakulóban lévő, elérhető fejlődési szint egyéni felmérését követően a következő fejlődési szintet célozza, míg a viselkedéses megközelítés a korszerű tanuláselméleten alapszik. A viselkedéses megközelítés alapja a viselkedés funkcionális analízise, mely a viselkedést pontosan leírja, részletesen elemzi, és feltárja annak okait, mozgatórugóit. E mellett a viselkedéses megközelítés viselkedéses tanítási technikák, eljárások alkalmazását is jelenti. Néhány példa a viselkedéses tanítási technikákra: láncolás,

formázás, a viselkedések megerősítése, modellezés. A kognitív-viselkedéses megközelítésen alapuló módszerek adaptív gondolkodási és viselkedési stratégiákat tanítanak.

A szokatlan viselkedések, tünetek enyhülhetnek vagy felerősödhetnek, a tanulási teljesítmények javulhatnak vagy romolhatnak attól függően, hogy az oktatási környezet egyénre szabott adaptálása milyen minőségben valósul meg.

- A tanuló sérülésspecifikus támogatása a rehabilitációs-rehabilitációs órákon és az iskolai élet minden színterén, valamennyi tanórai és tanórán kívüli helyzetben megvalósul, mivel a szociális interakciók, a kommunikáció értését és használatát kívánó helyzetek átszövik az iskolai életet.
- Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót fogadó köznevelési intézmény valamennyi közösségét (munkatársak, szülői közösség, kortárs közösség) informálni kell az autizmussal kapcsolatos alaptényekről és a támogatás alapvető stratégiáiról.

Az iskolai élet minden területére ki kell terjeszteni a támogatás alapvető stratégiáit, módszereit (pl. egyénre szabott motivációs rendszer, strukturált környezet, vizuális környezeti támpontok, zavaró környezeti ingerekkel szembeni védelem, a beszédet kiegészítő vagy helyettesítő augmentatív-alternatív kommunikációs eszközök, pl. írott, képes vagy tárgyi szimbólumok).

- Az egyéni fejlesztési terv megvalósítása érdekében a tanuló nevelésében-oktatásában részt vevő valamennyi szakembernek tájékozottnak kell lennie annak tartalmáról. Az egyéni fejlesztési terv megvalósulását az autizmus spektrum pedagógiája szakirányt végzett gyógypedagógus koordinálja a tanuló és a szülők folyamatos bevonásával.
- A családdal való folyamatos együttműködés a sikeresség egyik alapfeltétele. Célja a család terheinek csökkentése, a kölcsönös információnyújtás, a módszerek otthoni és intézményi alkalmazása közötti folyamatosság biztosítása, a tanultak általánosításának elősegítése.
- Törekedni kell arra, hogy a tanuló pozitív tapasztalatokat szerezzen a közösségben való részvételről. Ennek érdekében alapvető a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.
- A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.
- A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek (pl. pénzhasználat valódi élethelyzetben, menutrend elolvasása és értelmezése, az írás kommunikációs célú használata).
- A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az információkat szűrni kell, mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára nehéz tananyagot jelent. A hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelés a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához.

Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása szükséges.

A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az

ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása.

A fejlesztési célokat a fenti szempontok alapján fontossági sorrendben kell értelmezni, és e szerint kell az egyéni fejlesztési tervekbe illeszteni.

A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához (az egyéni fejlettségének szintjén).

A típusos egyenetlen fejlődés azt jelenti, hogy a hiányzó vagy elmaradó készségek spontán fejlődésére nem építhetünk: minden egyes hiányzó részfunkció, illetve korábbi fejlődési szakaszból hiányzó alapozó funkció fejlesztését be kell illesztenünk ebbe a hierarchiába. Pl. a veszélyeztető viselkedések kezelése más, elfogadható viselkedések kialakításával a célok hierarchikus rendjében így alakul:

- az ön- (esetleg köz-)veszélyes viselkedések kezelése,
- a családi életet akadályozó viselkedések kezelése,
- a taníthatóság és a csoportba való beilleszkedés kialakítása,
- az iskolán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.
- A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
- Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
- A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.
- A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

Az autizmus spektrumzavarok (a szövegben az autizmus kifejezés mindig a teljes spektrumra utal) az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei. Az iskoláskor eléréséig – vagy tovább – kezeletlenül maradt fejlődési zavar és szélsőséges viselkedésformák fejlesztő célú ellátása a gyermek növekedésével egyre nehezebbé válhat, bár a nevelhetőség, taníthatóság időszaka belenyúlik a felnőttkorba, így sosem túl késő elkezdni a fejlesztést.

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmus spektrumzavar minden értelmi szinten előfordul, jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett éppúgy, mint intellektuális képességzavarral (értelmi fogyatékossgal) együtt járva. A fejlődési zavar átlagos vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülésspecifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el. A hiányzó/sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukciónak mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.
- Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódástól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.

- Jó mechanikus memória.
- Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalításban).
- A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- Az utánzási képesség hiányosságai.
- Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
- Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- Humor, ironia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
- A valóság téves értelmezése, felfogása.
- Realitás és fantázia összetévesztése.
- A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- Szó szerinti értelmezés.
- Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- Gyermekközösségekben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.
- Félelmek, fóbiák, szorongás.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai, feladatai, szempontjai

- Az autizmus spektrumzavarból vagy egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.
- Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
- Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.
- A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- A sajátos nevelési igényű tanuló
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,

- érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,
- korai fejlesztésben és gondozásban való részvétele, a korai időszak fejlődésmenete.
- A társadalmi integráció kívánalmái: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár/terapeuta kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
2. a rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
4. a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

Az iskola az Oktatási Hivatal által kiadott SNI irányelveket megfogalmazó ajánlás szempontjait is figyelembe véve alakítja ki helyi tantervét. A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket beépítettük a helyi tantervbe, műveltségi területek, tantárgyak programjába, illetve a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programba, valamint az egyéni fejlesztési tervekbe.

A fejlesztés formái

- A követelmények teljesítéséhez szükség szerint hosszabb időt határoznak meg számukra.
- Heti kötelező óraszámuk 10-25 %-át, illetve a szakértői véleményben javasolt óraszámban képességfejlesztő, kompenzáló rehabilitációs foglalkozással töltik egyéni vagy kiscsoportos keretben,
- Az osztály pedagógusai differenciált foglalkozásokon belül a számukra érvényes tanterv szerinti feladatokkal látják el őket.
- A gyermek az osztályban van, de más, a képességeinek és tudásának megfelelő feladatot kap – önálló munkára vagy felnőtt segítségével.
- Az osztályon kívül, de az iskolán belül zajlik a fejlesztés, amely egyéni vagy csoportos formában történhet.
- A diák önálló munkára kap feladatokat.
- Az iskolán kívül részesül terápiában.

Minden sajátos nevelési igényű tanuló esetében készítünk egyéni fejlesztési tervet. Kapcsolatban állunk a területileg, megyei vagy országos szinten illetékes pedagógiai szakszolgálatokkal, hogy a szükséges könnyítések, felmentések megszerzésének lehetőségeiről a szülőket tájékoztathassuk.

Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.
- A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
- Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.

- A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.
- A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

Tanulási környezet

A tanulási környezet szervezési feltételei

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektívikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékoság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

- A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.

Az iskola részéről:

- a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
- jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
- speciális eszközök, módszerek és környezet;
- együttműködés a családdal és/vagy a diáktalakkal;
- a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
- szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
- az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív deficitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egyes tantárgyakból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékoságot kompenzáló alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

A tanulási környezet fizikai feltételei

- Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége).
- Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.
- A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.
- Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
- Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
- Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
- Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek kiaknázása, a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Alkalmazása az Irányelv alapján.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes 1-4. évfolyam gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástani-tásmódszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszemponú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Erkölc és etika

Az erkölcsstan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésé-

vel és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztül tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.

A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák

elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmus-specifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a tipikus gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

Az iskolai fejlesztés szakaszai

Az alapfokú képzés első szakaszának 1–4. évfolyam feladatai

Óvoda–iskola átmenet

Az átmenetek az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni.

Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, mely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyaknak a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), melyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat,

melyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy az *óvoda* részletes tájékoztatást nyújtson az iskola számára a gyermekről a következő területeken:

- stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- szenzoros ingerekre adott reakció;
- szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);
- kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt, ha van ilyen, és a használat módját);
- önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az *iskolának* meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására.

Amennyiben az intézmény még nem fogadott autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót, szükséges a teljes iskolai közösség (fenntartó, kortársak, munkatársak, szülők) alapszereplőkkel való ellátása.

A gyermek egyéni szükségletei szerint adaptálni kell a fizikai környezetet és személyre szabottan biztosítani kell az autizmus-specifikus eszközök alkalmazását (pl. szenzoros védelem, napirend, egyénre szabott jutalmazási rendszer, kommunikációs eszköz). A gyermeket fogadó tanítókat segíteni kell az autizmus-specifikus szempontok megismerésében, alkalmazásában: a kommunikáció és beszédstílus adaptálása, vizuális stratégiák alkalmazása, stresszmegelőzés és -kezelés, a követelmények és feladatok egyéni differenciálása terén.

Az 1–4. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az 1–4. évfolyam, mint nevelési-oktatási szakasz, az iskolába lépő gyermek természetes kíváncsiságára és tanulás iránti vágyára épít, mely az autizmus spektrumán jellemzően sérült, ezért a célok és feladatok eléréséhez egyéni motivációs rendszer kialakítása szükséges. Egyes tanulóknál az automatizált alapkészségek eléréséhez tágabb időkeret biztosítása szükséges, pl. a sikeresen befejezett 1. évfolyam ismétlése.

Korai diagnózis esetén az autizmus-specifikus fejlesztés első szakasza egybeeshet a korai fejlesztés és az óvodai nevelés időszakával, de gyakran belenyúlik az 1-4. évfolyam időszakába. Fő célja a habilitáció; a gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célja a gyermek/tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében:

- a szociális/kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése;
- az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása;
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése;
- a fogyatékoságspecifikus vizuális információhordozókkal segített környezet kialakítása, valamint az eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Fejlesztési területek:

a) Kommunikáció/szociális viselkedés

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció alkalmazásának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén.

b) Fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).

c) Kognitív fejlesztés

- Elemi ismeretek, fogalmak.
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata).
- Általánosítás képességének fejlesztése.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.

d) Viselkedésproblémák kezelése

- Viselkedésproblémák megelőzése.
- Alternatív viselkedések kialakítása.

Az alsó tagozaton folyó nevelő-oktató munka célja

Csoportjainkban, a többi tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű, elsősorban autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar, ADHD) küzdő gyermekek, ép intellektusú tanulók iskolai nevelésével-oktatásával foglalkozunk.

Pedagógiai munkánk olyan speciális megközelítést igényel, amely az egyén aktuális szükségleteire, állapotára épít, tartalmazza azokat a specifikus módszertani elemeket, amelyek bizonyítottan hatékonyak az autizmus spektrumzavarral élő gyermekek esetében.

Célunk a szociális, kommunikációs és kognitív készségek hiányainak kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs fejlesztése, a praktikus készségek alakítása, az adaptív viselkedés alakítása, az egyén számára elérhető legjobb szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.

Az alapfokú képzés második szakaszának 5–8. évfolyam feladatai

Átmenet az 1-4. évfolyam 5-8. évfolyam között

Az 1-4. évfolyamon a 5-8. évfolyamba való átmenet típusos nehézségekkel jár az autizmussal élő tanulók számára. Egyszerre több területen is megelőzni, kezelni szükséges a változások okozta stresszt: új tanárok kommunikációs stílusához és elvárásaihoz kell alkalmazkodni, új tantárgyak lépnek be, növekszik az önállósággal, szervezési készségekkel kapcsolatos követelmény.

5-8. évfolyam a tantárgyi tartalom elvontabb, egyre több, nehezebb, kevésbé lehetséges a tevékenységbe ágyazott, közvetlen tapasztalaton alapuló tanulás.

Az autizmus spektrumán jellegzetesen gyengébb értő olvasás, a kommunikációs és nyelvi nehézségek és a grafomotoros gyengeség valamennyi belépő tantárgynál nehézséget okozhat.

A változások okozta stressz kezelésének nehézsége mellett megjelenhet a másság felismerése, megélése, a kortársakhoz való kapcsolódás nehézségének fokozódása.

Az átmenet támogatásának stratégiái:

- Az új tanárok felkészítése a tanuló fogadására.
- Kortárssegítő program működtetése.
- A tanuló felkészítése a változásokra a család bevonásával.
- Saját tanulási ütem és stílus jóváhagyása.
- Számítógép használatának engedélyezése kézírás helyett.
- Hosszabb időkeret biztosítása a feladatok megoldására.
- A tanulási feladatok strukturálása, pl. egyszerre egy probléma prezentálása.
- A képeket meghaladó feladatok kerülése, sikerélmény biztosítása.

Az 5–8. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az adott nevelési-oktatási szakasz célja az elsajátított ismeretek bővítése és a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvétel iskolai, otthoni és egyéb iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az előző szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- egészségmegőrzés, szexuális nevelés;
- a szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése, különös tekintettel a kortársakkal való kapcsolatteremtésre;
- énkép, önismeret fejlesztése;
- érzelmek megértésével és kifejezésével kapcsolatos tudás fejlesztése;
- spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése;
- kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra;
- a mindennapi élettel kapcsolatos ismeretek bővítése;
- önellátás körének bővítése;
- munkára nevelés megalapozása.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmusszemponált akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

Erősségek, tehetséggondozás

Az autizmus területén a tehetséggondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékos-ságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmenet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat

tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetséggondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetséggondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

Fejlesztendő területek

- *Szociális kommunikáció*
- *Önállóság és autonómia*
- *Adaptív viselkedés támogatása*

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedéses stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

Értékelés, célok, tanulási eredmény

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát. Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érésnek, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmusspecifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmusspecifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;

- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánzás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása;
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;

Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kívánatos, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

Sajátos feladatok

Az etika oktatása

Autizmus spektrum zavarral élő tanulóinknak heti egy órában valósul meg az etika oktatása. Az etika körébe sorolható ismeretek, viselkedésformák oktatása a fő cél, melyek a Babzsák foglalkozások keretén belül is valósulnak meg.

Egész napos iskola

Tagozatunk egész napos iskolai rendszerben működik, tanulóink számára 8.00-16.00 órák között biztosítunk felügyeletet.

Természettudományos nevelés

Célkitűzésünk, hogy a természettudományos ismeretek úgy épüljenek be a tanulók gondolkodásába és tevékenység-repertoárjába, hogy azok előhívhatók legyenek a mindennapi problémák értelmezése és megoldása során. Ezt szolgálja a tanórákon a mindennapi élettel kapcsolatos feladatok adása, a tapasztalati úton történő tanulás.

Az erdei iskola programjában törekszünk a természettudományos nevelés elemeinek tudatos megjelenítésére.

A mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés heti öt mozgásnevelés/testnevelés órán valósul meg. Ezen felül tanulóink részt vehetnek a délután szervezett mozgás- és sportfoglalkozásokon is, és lehetőség szerint heti rendszerességgel járunk úszni és lovagolni. Továbbá ugyancsak hetente kutyás terápián vesznek részt, amely szintén segíti a motoros készségek fejlődését is.

A mindennapos művészeti nevelés

A művészeti nevelés területei tagozatunkon a

- zene: tanórai keretben
- zeneterápiás foglalkozások
- ábrázolás és rajz: tanórai keretben
- művészetterápiás foglalkozásokon

- tánc: szakkör keretében, néptánc foglalkozáson (mozgás népzene), heti rendszerességgel

A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzése, értékelése

Tanulócsoportjaink heterogének, a gyermekek képességprofilja egyenetlen, ezért hagyományos formában nem alkalmazható a NAT követelményrendszere.

Tanulóink iskolai értékelése során a tudásukat, attitűdjüket, magatartásukat figyeljük meg, az egyénre és a közösségre megállapított követelményekhez viszonyítunk, és az önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat. Az értékelés legfontosabb szempontja, hogy önmagához mérten a gyermek önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

Értékelési formák

Diagnosztikus értékelés: célja a helyzetfeltárás, amely alapján a fejlesztési stratégiát megtervezük (megfigyelés, DIFER).

Formatív értékelés: célja az aktuális visszajelzés a tagozatunkra, amely elsősorban a tanulónak szól, olyan formában, ahogyan az Ő számára a leginformatívabb és leginkább motiváló.

Szummatív értékelés: célja egy hosszabb folyamatot lezáró minősítés. Elsősorban a szülők számára nyújt információt a gyermek állapotáról. Félévkor, tanév végén készítjük el szöveges értékelésként. A 4. évfolyam végén a szöveges értékelést érdemjeggyel is kiegészítjük.

Félévkor az általunk évfolyamonként kidolgozott, sokoldalú megfigyelési szempontokat tartalmazó értékelési mondatbankot használjuk a tanulók egyéni szöveges értékelésének megírásában. (lásd Melléklet)

Év végén az általános iskolai értékelő lap kritériumrendszere szerint minősítjük a tanulókat.

A tanuló a minimum követelmények teljesítése esetén léphet magasabb évfolyamba.

A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei

Minden tanköteles tanulónak törvényben biztosított joga, hogy számára megfelelő oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez az iskolának (az iskolafenntartókkal, a családdal, a gondviselőkkel, szakmai és civil szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítania a nevelő-oktató munka feltételeit;

- A tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén;
- Folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés;
- Kulcskompetenciák megalapozása, megszilárdítása;
- Folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés;
- A kulcskompetenciák bővítése az iskolázás további szakaszain;

A tanulási esélyegyenlőség eredményes segítésének egyik alapvető feltétele a tanulók személyiségének megismerése, az ahhoz illeszkedő pedagógiai módszerek alkalmazása, a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül;

Egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.

Az iskolai tanulási folyamatban különösen fontos tényezőnek tekintjük, hogy a pedagógusok a lehetőségekhez mérten igazodjanak a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakban nyújtott teljesítményeikhez.

Fontos feladat hárul iskolánkra a szociális hátrányok, a beilleszkedési, a magatartási, tanulási nehézségek enyhítésében. Napjainkban egyre több család kerül nehéz helyzetbe. A megélhetési

nehézségek, a család hétköznapi gondjai miatt egyre több gyerek válik hátrányos helyzetűvé. Iskolánk eddig is sokat tett a hátrányok kompenzálása érdekében.

Tanulási hátrányok segítése

A tanulási hátrányok kompenzálása iskolánkban:

- differenciált foglalkoztatás tanórán,
- kiscsoportos foglalkozások,
- a sajátos nevelési igényű tanulók integrált oktatása
- megfelelő tanulászervezési eljárások alkalmazása,
- gyógypedagógus, logopédus, pszichológus bevonása a szakértői véleményben meghatározottak alapján,

A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Jutalmazás

Az iskolai jutalmazás történhet írásban és szóban.

Az iskolai jutalmazás formái:

A jutalmazás autizmus spektrum zavarral élő tanulók esetében tágabban értelmezett a hagyományosan megszokott értékelésnél.

A jutalmazás fő elve, hogy nem csak a tantárgyi teljesítményt, hanem a viselkedésszabályozás során bekövetkező viselkedésváltozást is jutalmazzuk. Ilyenkor fontos elkülöníteni, hogy mit kap a tanuló a helyes viselkedésért, és mit a helyes feladatmegoldásért. A tanuló motivációs bázisának feltérképezését érdemes már a csoportba érkezés előtt megtenni - az érdeklődési kör, kedvenc tárgyak, ételek felől a szülőt, korábbi pedagógust kikérdezni. A tanulóinknál a rendszeres jutalmazás azt is jelenti, hogy a jutalom az adott tanuló olykor különös preferenciájának felel meg, akár igen sztereotíp is lehet. A jutalom mértéke, helye, módja, beváltásának ideje az adott tanuló számára megfelelően érthető szinten előre jelzett. A jutalom motiváló hatását folyamatosan figyelemmel kell kísérni, és ha veszít értékéből, másra kell cserélni.

Alsó tagozatunkon használunk szóbeli, tárgybéli, tevékenység jutalmakat, melyek tanulónként változnak, pl. édesség, újság, kedvelt tárgy, matrica, pecsét, jutalomcédula, számítógépes oktatóprogram vagy tablet használata. A vizualizált helyes viselkedési szabályok betartását is jutalmazzuk. A tanulók képességéhez mérten a jutalom késleltetésével is próbálkozunk, pl. nem azonnal lehet játszani a tableten, hanem csak délután.

Autizmusban, többek között, azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni. Ezért iskolánkban a tanulók magatartásának és szorgalmának normatív értékelésétől eltekintünk.

Az iskolai fegyelmi büntetések formái

Fegyelmező intézkedések

A fegyelmező intézkedés nem megtorló jellegű, hanem a súlyosabb fegyelemsértések megelőzésére szolgál, mint nevelési eszköz.

- szaktanári figyelmeztetés,
- napközis nevelői figyelmeztetés,
- osztálykísérői figyelmeztetés
- osztálykísérői intés,
- osztálykísérői megrovás,

- igazgatói figyelmeztetés,
- igazgatói intés,
- igazgatói megrovás,
- tantestületi figyelmeztetés,
- tantestületi intés,
- tantestületi megrovás.

Az iskolai fegyelmező intézkedések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni. A fegyelmező intézkedést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

Ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás során, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető:

A fegyelmi büntetés lehet:

- megrovás
- szigorú megrovás
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása,
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoporthoz vagy iskolába,
- eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától
- kizárás az iskolából.

Tíz év alatti tanulóval szemben fegyelmi eljárás nem indítható. Tanköteles tanulóval szemben eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától meghatározott fegyelmi büntetés nem, a kizárás az iskolából és a kizárás fegyelmi büntetés pedig csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén alkalmazható, tanköteles tanuló esetében nem hajtható végre az új tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítéséig. Ebben az esetben a szülő köteles új iskolát, kollégiumot keresni a tanulónak, amelyben az iskola segítséget nyújt a szülőknek. Abban az esetben, ha az iskola a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat véglegessé válásától számított nyolc napon belül a tanulót fogadó iskolától nem kap értesítést arról, hogy a tanuló más iskolában történő elhelyezése a szülő kezdeményezésére megtörtént, a fegyelmi büntetést hozó iskola három napon belül köteles megkeresni a köznevelési feladatot ellátó hatóságot, amely három munkanapon belül másik, az állami közfeladat-ellátásban résztvevő iskolát, kollégiumot jelöl ki a tanuló számára.

A áthelyezés másik osztályba, tanulócsoporthoz vagy iskolába fegyelmi büntetés akkor alkalmazható, ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott. A meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása, fegyelmi büntetés szociális kedvezményekre és juttatásokra nem terjed ki.

Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

- A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább egy érdemjegyet kell szereznie.
- Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.
- A témakörök végén témazáró dolgozatot íratunk és ötfokozatú osztályozással értékeljük. Ez lehet központi vagy a szaktanár által összeállított feladatlap.

- A tanulók által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti a KRÉTA-n keresztül.

A számonkérések rendje, korlátai, követelményei, súlya

- A szóbeli és írásbeli feleleteket nem kell előre bejelenteni, a témazáró dolgozatot legalább egy héttel előbb.
- Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók félévente egy-egy tantárgyból legalább 3 érdemjegyet tudjanak szerezni.
- A tanulók naponta maximum **2 témazáró** dolgozatot írhatnak. Amennyiben emiatt egyeztetni kell a szaktanároknak, azt az osztály jelezze a harmadik bejelentőnek.
- Az írásbeli munkákat 2 héten belül ki kell **javítani**, a tanulókkal értékelni. Biztosítani kell, hogy a szülő a szokásos módon a javított dolgozatot megtekinthesse.
- Az érdemjegyek jogszabály szerint egyenértékűek. A félévkor, ill. év végén **osztályzattal** történő minősítés szabályait a köznevelési törvény szabályozza. Amennyiben a tanuló félévkor, vagy év végén **fél jegyre áll**, a szaktanár a témazáró dolgozatok alapján döntheti el az osztályzatot.

Írásbeli beszámoltatás formái

Témazáró (epochazáró)

Témazáró dolgozat/beszámoló zárja le - az epochális rendszerből adódóan a 8-9-10-11. osztályokban – a két hetes tanulási időszakot. Célja: a közismereti tárgyak naprakész követése, az elsajátított ismeretek, kompetenciák mérése, értékelése.

Időpontja: minden epocha végén, időszakonként.

Értékelés: %, illetve jegy.

Formája: írásbeli, szóbeli, tevékenység, gyakorlati.

Vizsgáztató: szaktanár.

Matematika tantárgy

10. és 11. évfolyamon tanulóink kis érettségi vizsgát írnak az addig tanult tananyagból az érettségi időszakban. Matematika tantárgyból a kis érettségi vizsga ugyanúgy épül fel, mint a rendes érettségi (I. feladatlap 12 könnyebb feladatot tartalmaz, 30 pontot lehet elérni, és 45 perc áll rendelkezésre, a II. feladatlap további 6 összetett feladatot tartalmaz, 70 pont érhető el 135 perc alatt), százalékos értékelése is ugyanúgy történik.

Ezen vizsgáknak a célja, hogy a lehető legobjektívebb képet kapjuk a tanulóról. A vizsgák eredményeit és tanulságait együtt értékeli a család, a tanuló és az osztálykísérő. Ez nagy segítséget jelenthet abban, hogy érdemes-e az érettségi vizsgát célként kitűzni, vagy esetlegesen szakmaválasztás, OKJ-s képzés jobb választás-e.

Amennyiben sikertelen kis érettségi esetén a család mégis az érettségi vizsga mellett dönt, akkor egyéni szerződésben fektetjük le az ehhez teljesítendő feltételeket.

A kis érettségi értékelése:

- 10. évfolyamon a kis érettségi jegye 33 %-ban,
- 11. évfolyamon 50%-ban számít bele az év végi érdemjegybe.

Természettudományos tantárgyak

Minden évfolyamon kötelező a házi dolgozatok időre elkészítése és leadása. Ez történhet írásban vagy elektronikus módon. El nem készítése esetén az osztályzat elégtelen.

Ha a tanuló hiányzása az óraszám 30%-át eléri, félévi vagy év végi jegyet nem kaphat. Ekkor kötelező 90 perces osztályozó vizsgát írni a tárgyból. Ha ez nem történik meg, a kapott osztályzata elégtelen. Ezt a pótvizsga időszakban javíthatja augusztusban.

Az órán írt dolgozatok értékelése a következők szerint történik: az elégséges alsó határa: 35%, a

közepesé 52%, a négyes osztályzaté 69%, a jelesé pedig 86%.

A félévi és év végi jegyek a kapott osztályzatok számtani átlaga. Kerekítés minden egész hat tizedtől. (Például: 3.5=közepes, de 3.6=jó)

Felszerelés hiánya két esetben megengedett, a harmadik alkalommal a tanuló elégtelen osztályzatot kap (füzet, tankönyv, számológép, függvénytáblázat bármelyikének hiánya esetén. !!! ezért elégtelen nem lehet adni!!!, a szorgalom vagy magatartás értékelésekor lehet azt figyelembe venni

A tanuló a pluszban megtartott kiselőadásokért, jól kivitelezett és értelmezett kísérletekért, számítógépes bemutatókért jeles osztályzat kaphat.

A témazáró dolgozatok idejét 7 nappal a megíratás előtt be kell jelenteni. A bejelentés a többi típusú dolgozatra nem vonatkozik.

A tanuló a tantárgyakból tanulmányi munkája, hozzáállása és szorgalma alapján havi jegyet is kaphat, ha két számonkérés között minimum 4 hét telik el.

A kis érettségi értékelése:

- 10-11. évfolyamokon írásbeli (120 perc) és szóbeli (10 perc) részekből áll, értékelése a 12. év végi érettségi vizsgával mindenben azonos.
- a 10. osztály végén írt vizsga 33 %-os arányban számítandó be az átlagba. Ha a kis érettségi jegy elégtelen, akkor az év végi jegy maximálisan elégséges lehet, függetlenül az átlagtól. Május utolsó hetében javító kis érettségi írása egyszer megengedett tanítási időn kívüli időben.
- a 11. osztály végén írt vizsga 50 %-os súllyal számítandó az év végi jegy átlagába. Ha a kis érettségi eredménye elégtelen, akkor az év végi jegy is az, függetlenül az átlagtól. Május utolsó hetében javító kis érettségi írása egyszer megengedett tanítási időn kívüli időben.

Az érettségire bocsátás feltétele:

- a 11. osztály sikeres teljesítése után 12. évfolyamon érettségi előkészítő órákon való kötelező részvétel.
- a 12. évfolyam januárjában sikeresen megírt dolgozat az első félév teljes anyagából.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy

A vizsga tartalma és értékelése:

Írásbeli szövegértés:

Egy esszé műfajú szöveg alapján kell válaszolni a szöveg megértését mérő kérdésekre. A kérdések különböző nehézségi fokúak. Vannak egyszerű, kikereshető információra rákérdezők. Vannak, amelyek a szöveg logikai viszonyainak felismerését vizsgálják, és vannak, amelyek a szöveg tartalmának értelmezését, a szöveghez való személyes viszonyról próbálnak képet alkotni.

A feladat értékelése javítókulcs alapján történik. Az elégséges osztályzathoz 25%-ban helyes megoldás szükséges. Vagyis mind a feladat, mind értékelése lényegében megegyezik a tanulókra váró érettségi vizsga megfelelő részével. A szöveg és a kérdések nehézségi foka viszont életkorukat és osztályszintjüket is figyelembe veszi.

Írásbeli szövegalkotás:

Egy érvelő szöveget kell megalkotni minimálisan két oldal terjedelemben. A szöveg értékelése a következő szempontok szerint történik: a szöveg tartalma mennyiben felel meg a választott témának, mennyiben releváns érveket használ; a szöveg maga mennyire koherens, rendelkezik-e követhető logikával, gondolatmenettel; a szöveg nyelve mennyiben felel meg a választott témának, műfajnak; mennyire választékos, pontos és kifejező – esetleg egyéni, szellemes és élvezhető; a szöveg írásképe, az írásbeli munka mennyire kulturált, rendezett. A helyesírás természetesen csak azoknál a tanulóknál értékelési szempont, akik nem rendelkeznek felmentéssel az értékelés alól.

Szóbeli felelet:

Csak 10. osztályban. A vizsgának ez a része az eddig elsajátított irodalomtörténeti ismereteket kéri számon egy közösen feldolgozott tételsor alapján. Célja az ismeretek és a szóbeli kifejező-készség mérése, a vizsgahelyzet gyakorlása.

A számon kért tananyag mennyiségétől eltekintve, az értékelés szempontjaiban megegyezik a szóbeli érettségi vizsgával.

Értékelés:

A kis érettségi, mint mérőeszköz elsősorban arra szolgál, hogy dokumentálja a tanuló aktuális állapotát abban a tekintetben, hogy mennyire van birtokában azoknak a kompetenciáknak, melyek e tárgyból a sikeres érettségihez szükségesek. Eredményeinek tükrében mind a gyerek – és szülei –, mind a tanár tisztábban látja az eredményeket és a tennivalókat. Ezért az értékelés részben szöveges értékelés, továbbhaladási javaslatokkal, részben érdemjegy.

A kis érettségi osztályzata

10. osztályban 33%-ban

11. osztályban 50%-ban befolyásolja az év végi osztályzatot.

Történelem tantárgyból

Történelem tantárgyból a kis érettségi vizsga hasonlóan épül fel, mint a rendes érettségi.

10. osztályban csak írásbeli vizsgát tesznek a tanulók.

11. osztályban az írásbeli kis érettségi mellett egy szóbeli vizsgát is tesznek a tanulók, mivel a

Történelem tantárgy az érettségi esetében írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az írásbeli vizsga ugyanolyan módon épül fel, mint az érettségi írásbeli. Egyszerű rövid feladatokból (tesztek) és szöveges kifejtendő feladatokból (esszék). Az írásbelire 180 perc áll rendelkezésre, és a pontozás is ugyanazon elv alapján történik (45 – 45 pont), az eredmény százalékos értékelése is megegyezik az érettségi értékelésével.

A 11. osztályban az írásbelit kiegészíti egy szóbeli vizsga is, amely hasonló, mint az érettségi szóbeli vizsga része, a tanuló az előre megadott témakörökből készül, majd a szóbelin húz egy „tételt”, és az érettségi szóbelihez hasonlóan maximum 30 perces felkészülési idő után 10-15 perces összefüggő szóbeli feleletben mutatja be ismereteit egy vizsgabizottság előtt. Az írásbeli és a szóbeli vizsga átlaga hasonlóan számítódik, mint az érettségi esetében.

A kis érettségi értékelése:

10. évfolyamon a kis érettségi jegye 30 %-ban,

11. évfolyamon 50%-ban számít bele az év végi érdemjegybe.

Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait

- Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatokat a tanórákon megfelelően elő kell készíteni. Cél, hogy megoldásuk és számonkérésük sikerélményt nyújtson a tanulóknak. Az otthoni felkészüléshez előírt feladatok mennyisége legyen összhangban a tananyag mennyiségével és a tanulók életkori sajátosságaival.
- Sem a szünetekre (tavaszi, nyári, őszi, téli), sem a hétvégékre nem adunk több házi feladatot, mint az egyik tanórától a másik tanóra adott házi feladatok mennyisége.
- Figyelembe vesszük tanulóink eltérő képességeit, különösen a sajátos nevelési igényű gyermekekét: élünk a differenciált házi feladat adásának lehetőségével.

Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszereket, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást is

A kompetencia alapú oktatás, tanulás-szervezési eljárások

A kompetencia ebben a felfogásban az **ismeretek**, ezek **alkalmazási képessége** és az alkalmazáshoz szükséges megfelelő motivációt biztosító **attitűdök összessége**.

Kompetencia alapú oktatáson a képességek, készségek fejlesztését, az alkalmazásképes tudást középpontba helyező oktatást értjük, mely lehetővé teszi, hogy a külön-külön fejlesztett kompetenciák szervesüljenek, és alkalmazásuk életszerű keretet, értelmet nyerjen a gyerekek számára. Ennek egyik elengedhetetlen feltétele a **pedagógiai módszertani kultúra megújítása**, melynek lehetséges eszköze a problémaközpontú tanítás, vagy a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedezettő tanítás-tanulás, a megértésen és tevékenységen alapuló fejlesztés.

A kompetencia alapú oktatás alkalmazásának céljai

- a sikeres **munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges**, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek, készségek fejlesztése;
- kompetencia alapú oktatás elterjesztése,
- a kompetencia-alapú oktatás megvalósításához illeszkedő módszertan széleskörű megismerése, bevezetése és elterjesztése;
 - a nevelőközösség módszertani kultúrájának fejlesztése;
 - a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztése;
 - újszerű tanulószervezési eljárások bevezetése;
 - digitális írástudás elterjesztése.
- az esélyegyenlőség érvényesítése, szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása;
- az iskola oktatómunkájának célját a gyermeki személyiség széleskörű fejlesztésében látjuk „Azért oktatunk, hogy nevelhessünk.”,
- iskolánk olyan, az emberre, a társadalomra, a művészetekre, a természetre, a tudományokra, a technikára vonatkozó ismereteket közöl, melyek megalapozzák a tanulók műveltségét, világszemléletét, világképük formálódását és eligazodásukat szűkebb és tágabb környezetükben,
- életmodellt adunk, értékeket közvetítünk, megteremtjük a nevelés és oktatás egyensúlyát,
- a tervszerű nevelő-oktató munkánkkal fejlesztjük a tanulók alapkészségeit, számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, továbbépíthető alapképességet nyújtunk,
- megismertetjük tanulóinkat nemzeti kultúránk és történelmünk főbb eseményeivel, kiemelkedő személyiségeivel és hagyományaival, hogy mindezek megbecsülése révén tápláljuk a gyermekekben a haza, a szülőföld iránti szeretetet.
- diákjainkkal elsajátítatjuk az egyéni tanulás módszereit, a képességeik alapján elvárható, helyi tantervben megjelölt követelményeket,
- a humánusra, az egyén és a közösségek iránti tiszteletre neveljük tanítványainkat,
- segítünk diákjainknak észrevenni és érzéklni a jót - megelőzni, felismerni a rosszat,
- kialakítjuk az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott normáit és helyes formáit,
- a kiemelkedő képességű tanulóinknak lehetőséget biztosítunk tehetségük kibontakoztatására,
- az iskolában minden tanulónak esélyt adunk szociokulturális hátrányainak leküzdésére,
- kialakítjuk diákjainkban a környezettudatos magatartást, az egészséges életmód igényét.

A kompetencia alapú oktatáshoz kapcsolódó tanulószervezési eljárások

Tevékenységek központú pedagógiák alkalmazása, gyakorlatorientált feladatok megoldása.

Az adott témának megfelelő tanulás-szervezési eljárások alkalmazása

- moduláris oktatás,
- projekt
- témahét,
- drámapedagógia,
- differenciált óravezetés

Az adott témának megfelelő tanulási-tanítási módszerek alkalmazása

- egyéni, frontális, pár, csoport, kooperatív tanulási módszerek
- Belső és külső mérések eredményeinek figyelembe vétele.
- Az országos kompetenciamérések évenkénti elemzése, értékelése, felhasználása a tanulási program módosításában

Tevékenységek központú pedagógiák

- A gyermek saját cselekvéseiben és tevékenységeiben keresztül és a másokkal való együttműködésben jut új ismeretek birtokába, sajátítja el a különböző készségeket és képességeket, melyek egyaránt szolgálják saját személyiségének szabad fejlődését és szocializálódását a társadalomba.

- A tevékenységek központú pedagógiák alapja a tanulás, a tevékenység önállóságának kialakítása, a csoportban megvalósuló interakciók lehetőségének megteremtése.
- A pedagógus közvetett hatást gyakorol a gyermekre, megteremti a tevékenység feltételeit, motiválja a gyerekeket, a tevékenység közben támogató, tanácsadó szerepet tölt be.
- A tanulási folyamat során alkalmazott módszerek és szervezeti keretek széleskörű alkalmazása valósul meg, amely lehetővé teszi egy-egy képesség fejlesztésének sokoldalú megközelítését.
- A tanulási tér kitér, jelentős szerepet kapnak a társadalmi kapcsolatok, erőteljesen érvényesül a komplexitás, a tantárgyközi szemlélet, a tapasztalatgyűjtés lehetősége környezetére, társaira, önmagára nézve.
- Egyaránt kínálunk tanítványainknak heurisztikus (felfedező) tanulási helyzeteket és rendszerező ismeretszerzési élményeket, hozzájuttatva őket a tudás örömeihez.
- A különböző kommunikációs technikák és konfliktuskezelési technikák elsajátítása. A tanulók a megszerzett tudásukat, valóságos feladatok, problémák megoldásában, konfliktusok kezelésében is alkalmazzák. Az iskolában folyó nevelő-oktató munkamérési, ellenőrzési, értékelési rendszerében meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és a szummatív méréseket. Hasznosítjuk az országos mérés során elért eredmények tapasztalatait.

Megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait, mintákat nyújtunk a feladat-és problémamegoldáshoz. Kialakítjuk az önálló tanulás és az önművelés képességét. Mindennapi teendőknek tartjuk a diákönkormányzat folyamatos, érdemi működtetését. Az interkulturális oktatás megszervezése szolgálja a kisebbségi kultúrák megismertetését.

Állandó és folyamatos elvárásként fogalmazzuk meg a differenciált tanulás-szervezési eljárások tanórai és tanórán kívüli mindennapi alkalmazását.

Differenciált tanórai képességfejlesztés

- A tanuló életkorától, szociális státusától, egyéni képességeitől függően több szempont szerint differenciáltan tudjuk csak meghatározni azt a tanulási stratégiát, amely mind a tanulás-szervezés céljainak, mind az egyes tanulók érdekeinek megfelel, így aktív és produktív tanulás-hoz vezet.

- A differenciált rétegmunka biztosítja a tanulók egyéni képességeihez igazodó fejlesztést, az egyéni tanulási utak kimunkálását.
- A differenciálás alapja nem merev, homogén csoportokba történő sorolás, hanem rugalmas, átjárható rendszer kialakítása.
- A differenciálás lehetőség a gyermek számára a képességeihez igazodó nehézségű feladat kiválasztására, amely sikerélményt biztosít számára.
- A differenciálás formái: a tanulócsoporthoz képesség és érdeklődés szerinti felbontása (párhuzamos óravezetés), szervezeti differenciálás (csoportbontás), szervezeti és tartalmi differenciálás (képességszerinti csoport eltérő tananyagtartalom feldolgozása)
- A differenciálás akkor hatékony, ha differenciált értékelési –és követelményrendszer társul hozzá.

Differenciált osztálymunka:

A.

- A tanítás tartalma szerinti differenciálás (pl.: alapkészségek fejlesztése, kiegészítő anyagok nyújtása, stb.)

B.

- Azonos témában a logikai műveletek nehézségi fok szerinti differenciálás.
 - Differenciált feladatok az egyes tanulók számára a képességek szerinti gyakoroltatáshoz.
 - Individuális foglalkoztatás (pl.: nyomtatott szöveg egyéni feldolgozása, feladatlapok megoldása, programozott oktatás, stb.)
 - Csoportmunka, adott témák, problémák közös megoldása.
 - Problémafelvető, gyakorlati alkalmazást igénylő feladatok megoldása, a gondolkodási műveletek és logikai alapformák komplex, integratív alkalmazásával.
 - Kooperatív tanulási-tanítási technikák gyakoroltatása. (pl. projektek, élethelyzetek megoldása, stb.)

Az értékközvetítés módszere; projekt

A projekt olyan tanulásszervezés, amelynek középpontjában valamilyen gyakorlati életből adódó problémafelvetés áll. A probléma megoldása a gyermek tapasztalatára, érdeklődésére, tevékenységére épül, amelyben a hangsúly az ismeretszerzés folyamatára kerül.

A projektmódszer lényege az a nagyfokú szabadság, amelyet a tanuló számára biztosít a célok kiválasztásától a tervezésen, a feladat végrehajtásán, át a produktumig, az értékelésig.

A projektpedagógia célja valamilyen produktum, végeredmény, amely a valóság igényeire épülő szükséglet alapján kerül kiválasztásra, így biztosítja a világ integrált megismerését oly módon, hogy a tanulás mellékterméke a tevékenységnek.

A projekt a tanulást, az ismeretek, készségek, jártasságok elsajátítását indirekt módon biztosítja, kihívásra épít, ezzel belső motivációt teremt, komplex módon teremt meg a probléma mind több összefüggésének megismerését.

Azt a rendszert, amit iskolánkban évek óta sikerrel valósítunk meg, *epochális project-oktatásnak* neveztük el. Ez a NAT-ban szereplő műveltségi területek, illetve az arra épülő tantárgyak sajátos felosztását, tananyag tartalmak átcsoportosítását, azok időbeni átrendezését jelenti. Nem új módszerről van szó, ugyanis az epochális és project-oktatásra számos hazai és külföldi példát találunk. A rendszer célja a gyerekek sikeres tanulásának biztosítása. Tapasztalataink szerint az ismeretszerzés hatékonyságát növeli, ha a tananyagot nem heti 1-2 órában az egész tanévre elnyújtva oktatjuk, hanem valamilyen, a gyerekek számára is értelmezhető rendszer (pl. téma, év-

kör, ünnepek) szerint időben sűrítve (epocha) dolgozzuk fel. A mindennapi gyakorlást, ismétlést igénylő ismeretek átadása (írás, olvasás, számolás, nyelv) napi gyakorisággal, az adott témacsoportok havi ütemezéssel kerülnek megvalósításra.

Tantárgycsoportok

Főoktatás: mindennapi tevékenység, célja az alapkészségek fejlesztése, az adott téma komplex feldolgozása a tanítási idő első 90 percében. Tantárgyak: magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, digitális kultúra.

Szakóra: időben ciklikus elrendezésű, célja a gyakorlás, bevésés, kísérletezés, ismétlés.

Tantárgyak: Matematika, Művészetek (rajz és vizuális kultúra, ének-zene, tánc és dráma), Természettudományok (biológia, földrajz, fizika, kémia).

A tantárgycsoportok kialakítása, illetve a követelmények megfogalmazása a kötelező óraszámok és a tantárgyi követelmények figyelembevételével történik.

Kooperatív csoportmunka

- A kooperatív csoport erős, pozitív összetartozás-tudattal rendelkezik, a csoporttagok ismerik, elfogadják, támogatják egymást, összetétele heterogén.
- A heterogén csoportkülönböző teljesítményű tanulókból alakul, amely kedvező feltételeket teremt a tanulók egymástól tanulására
- A véletlenszerű csoportszervezés során a diákok különböző helyzetekben fejleszthetik és tanulhatják meg hasznosítani kooperatív készségeiket.
- A tudatos, tartós feladatmegoldáshoz kapcsolódó csoportszervezés előnye az erős közösségtudat, a közös tanulási tapasztalat pozitív hatása.
- A kooperatív csoportmunka tárgyi feltétele az egyenlő esélyekkel történő elérhetőség, a rugalmas téri és idő környezet megteremtése.
- A csoportok működtetésének személyi feltétele a pozitív közösségtudat, kölcsönös bizalom, szeretet, megbecsülés.
- A csoportmunka alapelvei: a párhuzamos, egyidejű interakciók, az egyidejű felelősség elve, az egyenrangú részvétel elve, az építő egymásrautaltság.
- A kooperatív munka alkalmazkodik a gyerekek szükségleteihez, a tanulás cselekvés és aktív részvétel révén jön létre, segíti az ismeretszerző és társas készségek fejlődését.

Témahét

A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges formája az ún. témahét, amikor az adott tárgykört a diákok három-öt tanítási napon, esetleg hosszabb időkeretben iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között, változatos tevékenység típusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel. Az évfolyam szintű tanulásszervezés a hagyományos-tól eltérő csoportalkotási módokat is lehetővé tesz, s így az egyéni fejlesztés szempontjából hatékonyan épülnek egymásra az alapkövetelményekhez kapcsolódó kötelező foglalkozások és az egyes részterületekhez kötődő, kutatást és alkotó tevékenységet biztosító választható programok. Az intézmény pedagógiai programjába rendszeresen beépített témahetek egy-egy kulcstéma integrált, a kerettantervi szempontokat érvényesítő feldolgozására alkalmasak. (Ilyenek lehetnek például: városi ökológiai téma; a lovagkor; a nagyföldrajzi felfedezések; antik tudomány, vallás, művészet; vállalkozási kompetenciák, idegen nyelvi hét, stb.)

Tanulás tanítása, logikus gondolkodás fejlesztése

- figyelem
- érzékelés, észlelés
- emlékezet
- képzelet
- gondolkodási műveletek
- információszerzés, tájékozódás

- lényegkiemelés, szelektálás
- rendszerezés, felhasználás
- új kontextusban alkalmazás
- komplex gondolkodás a tantárgyi ismeretek között
- önálló véleményalkotás
- tanulási technikák
- jegyzetelés, vázlat

Relaxációs program

Az autogén tréning (AT), relaxáció módszerének rendszeres alkalmazásával a gyermekek elsajátítják a *tudatos pihenés* technikáját, segítségével megtanulják az *izomzat tudatos ellazítását*, ezáltal a *pszichés feszültség csökkentését*. *Javul koncentráció képességük*, mivel gyakorolható a kitartó összpontosítás, a tartós figyelem.

Saját pozitív értékeik felfedezésével *énképük formálódik*, kellemes (rég) emlékek megelevenítésével *megerősödik önbizalmuk*.

A relaxációval kialakítható kellemes, feszültségmentes állapot hosszú távon csak akkor fejti ki a hatását, ha a feladatokat *rendszeresen ismétli* a gyermek és betartja azokat a legfontosabb szabályokat, amelyeket a tréner már az első alkalommal, lehetőleg a foglalkozás elején ismertet a tanulókkal.

Rendszeres gyakorlás

A tartós feszültségmentes állapot *tanulási folyamattal* alakítható ki. Ugyanis csak ezáltal alakulnak ki azok a feltételes reflexek, amelyek segítségével bármikor könnyen kiváltható az izmok ellazítása, a szorongásmentes állapot kialakítása. A gyerekeknél könnyebben és gyorsabban alakítható ki ez a reflexfolyamat, különösen, ha a foglalkozások mindig azonos körülmények között zajlanak le, lehetőleg mindig ugyanazon a helyen, azonos időpontban, napszakban. Később, amikor a feltételes reflexek kialakultak, már bármilyen körülmények között előhívhatóvá válik a kívánt, kellemes, nyugalmi helyzet. Már nem lesz szükség hosszú előkészítő gyakorlatokra, elég egy-egy szó megemlézése (*nyugalom*, *csend*) és beindulnak a szervezetben a kívánt reflexfolyamatok.

Emellett az egyes állapotok mélyebb tudatosulása és rögzítése elősegíthető ún. megerősítő formulák és képzetek segítségével. [*“Látod, ahogy a hullámok egymást szabályos rendben követve elindulnak a távolból hatalmas tajtékot vetve, majd kifutva a partra a lábaidnál apró fodrokká csendesülnek.”* (nyugtalanág, érzésvihar→nyugalom, határtalanság): a testi és a lelki ellazulás folyamatát megismétlő és a szorongásmentes állapotot megerősítő képzet, gondolat.]

Nyugodt, bizalmas légkör

Fontos, hogy a gyermek érezze, nincs kiszolgáltatott helyzetben, nem válik nevetség tárgyává, nem zavarja meg őt semmi az ellazulásban. Máskülönben nem lesz képes elengedni magát, feszültsége nemhogy csökkenne, de tovább fokozódik. Segíteni lehet a bizalmi légkör kialakítását azzal, ha a *gyermekkel megbeszéljük*, mi fog vele történni és miért (tudatosítás), ha engedjük kérdezni, ha biztosítjuk a felől, hogy senki nem fogja megzavarni a foglalkozást. A szemek lehunyorításával, halk zene mellett, félhomályos helyiségben elősegíthető a külvilág zajainak, zavaró ingereinek kizárása és a belső történésekre való könnyebb koncentráció.

A tréner személye

A foglalkozásokat képzett szakember vezeti, akiben a gyermekek megbíznak. Akinek jelenlétében képesek elengedni magukat, szabadjárá engedni fantáziájukat. Akivel meg tudják és meg szeretnék osztani gondolataikat, akitől segítséget remélhetnek és kaphatnak bármikor. A tanulóknak tudatosítani kell, hogy a felnőtt nem manipulálni, vagy irányítani akarja őket, hanem sokkal inkább segíteni egy kellemes belső állapot kialakítását. Fontos azonban, hogy ne a foglalkozást vezető szakember hangja, személye váltsa ki a reflexfolyamatok beindulását, hanem tőle

függetlenül, a gyakorlatot végző *gyermek saját maga legyen képes* beindítani a szervezetében lezajló folyamatokat.

Tudatosítás

A gyakorlatok megkezdése előtt fontos ismertetni a gyermekekkel a relaxáció lényegét, tartalmát és hatásait. („Bal könyöködön támaszkodva kezdeddel támaszd meg a jobb karod! Engedd, hogy a csuklód szabadon, könnyedén lógjon lefele! Ebben a helyzetben szorítsd ökölbe a jobb tenyered és figyelj meg, hogy meddig vagy képes fenntartani ezt az állapotot! Bizony hamar elfárad az egész kar, de még a váll és a hát is ebben a kényszerű testtartásban. „Akkor szoktam így összeszorítani a kezem, amikor ideges vagyok.” – Ezt a feszült (és ideges) helyzetet az izmok nem képesek sokáig fenntartani, hamar elfáradnak, kimerülnek. A relaxációval megtanuljátok, pontosabban gyakoroljátok izmaidok ellazítását, lépésről-lépésre. Az előző testhelyzettel illusztrálva: először ellazítjuk a vállunkat, majd a karunkat és ugyan enyhül a feszítettség érzése, az ujjainkat mégsem vagyunk képesek segítség nélkül kinyitni. A relaxáció ezt az apró lépést biztosítja.”) Ha a tanulók tudják, mit miért végeznek el, miben tudnak fejlődni azáltal, hogy gyakorolják és ismétlik a feladatokat, akkor jelentősebb eredmény érhető el. El lehet nekik mondani, milyen érzésekre számíthatnak az egyes gyakorlatok elvégzése közben, hogy nem kell megijedniük, ha a karjuk, lábuk elkezd bizseregni. Ha köhögniük, vagy tüsszentiük kell, megtehetik nyugodtan.

Megfelelő testtartás

A legmegfelelőbb testhelyzet kialakításának célja, hogy a szervezetben a véráramlás legkevésbé legyen akadályozott. Ezzel biztosítható ugyanis, hogy valamennyi izomhoz, belső szervhez megfelelő mennyiségű vér (oxigén és tápanyag) jusson el. Ehhez legmegfelelőbb helyzet a *hanyattfekvő pozíció*, enyhe lábterpesszel, karokkal a test mellett, lazán nyitott ujjakkal. („... helyezkedj el kényelmesen, a karjaid a tested mellett kinyújtva, lábaid enyhe terpeszben fekszenek.”) Ekkor könnyebben tudnak ellazulni az izmok, szabadabb a légzés, zavartalanabb a véráramlás. Természetesen ez a testhelyzet a legvédtelenebb emberi testtartások egyike, ezért engedjük meg a gyermeknek, hogy lábát, karját keresztbe tegye, oldalára, vagy hasára forduljon, ha számára ez védettséget, nyugalmat jelent. Valószínűleg könnyebben is fogja elkezdni a gyakorlatokat, mintha ráerőltetnénk egy számára kellemetlen testhelyzetet, amiben képtelen lenne elengedni magát. De mondjuk el neki azt is, ha már nem érzi magát jól, ha elkezd zsibbadni a karja, vagy a lába, változtasson nyugodtan testtartásán.

A formula (szóinger)

A teljes ellazulás és a nyugalmi tónusra való átkapcsolás állapotában mindig az adott célnak megfelelő formulákat kell alkalmazni (szándék-célformula). Hatékony végeredményük akkor lehet, amikor már létrejött a megfelelő tudatállapot, vagyis amikor a testérzések és az érzelmek, gondolatok áthatják egymást. A formulák hatékonyságát a közlés mód is jelentős mértékben befolyásolja. Általában a lassú ütemű, mélyebb hangszínű, egyenletes közlés mód a jellemzőbb, de mindig egyénre szabott, életkornak megfelelő formában, stílusban.

Előfeszített izomállapot

Nem alapszabály, de a relaxáció határfokán javíthat, ha az izmok a foglalkozás megkezdésekor fáradtak, megterheltek, amikor az elernyedés, a pihenés fokozott igényként jelentkezik a szervezetben. Ezt segítheti egy *rövid mozgásos foglalkozás* közvetlenül a relaxáció megkezdése előtt, illetve a relaxációs testhelyzet felvétele után az izmok előnyújtása, átmozgatása. („Hanyattfekvésben húzd fel mindkét térded és kezdeddel kulcsold át a lábaidat! Fejedet hajtsd előre, homlokoddal igyekezd megérinteni a térded! Ebben a helyzetben néhányszor hintáztasd meg a tested, miközben érzed, hogy jólesően megnyúlnak a hátad izmai. Majd fekédj vissza és helyezkedj el kényelmesen!... Kicsit emeld meg a jobb, aztán a bal vállad, majd helyezd vissza! Fordítsd a csípőd jobbra és balra! Mozgasd meg mindkét lábfejed, majd lazítsd el! Végül emeld meg a fejed és helyezd vissza kényelmesen!”)

Az autogén tréning hat alapgyakorlata, az általuk kiváltott szubjektív élmények és a jól mérhető, objektív hatások mögött idegrendszeri struktúrák által kiváltott bonyolult fiziológiai folyamatok

állnak. Az egyes idegrendszeri elemek (az agykéreg, mint a szóinger felvevő szerv és a periféria, az izomzat, az érrendszer, a belső szervek) között szoros összefüggések, összeköttetések vannak, amely kapcsolatokon keresztül befolyásolják - serkentik, vagy gátolják - egymás működését. Ezért is nehéz elválasztani egymástól az egyes, szervezeten belül lezajló fiziológiai történéseket. Alapvetően két fő részre oszthatók fel: az elhangzott *szóinger* az agykérgi analizátorokban ingerületet kelt, amely a *szomatikus* (akaratunktól függő) és a *vegetatív* (akaratunktól független) idegrendszerre egyaránt hatást gyakorol.

Szomatikus folyamatok

“Mindkét karom elnehezedik, minden izmom ellazul.”

Ezen hívó szó hallatán azonnal felidéződnek a vele kapcsolatos, agykéregben eltárolt emlékképek, vagyis az ellazult, elernyed, nyugodt izomzat emléke. Ez a gondolat azonnal kiváltja az izmokban a megfelelő motoros beidegzést: a leszálló agykérgi pályarendszerek által közvetített ingerületeken keresztül a feszültség és az izomtónus csökkenését. (Az izomtónus szabályozásában, a megfelelő izomösszehúzóds-elernyedés kialakításában a gerincvelő proprioceptív reflexe vesz részt).

Erről az ellazult izomállapotról, a perifériáról kiinduló, felszálló pályarendszereken keresztül információk szállítódnak vissza az agykéregbe. Ez a visszajelentés (*feedback*) megerősítést jelent a központi idegrendszer számára, vagyis újabb megerősítő impulzusokat küld a perifériára a feszültségmentes állapot fenntartásáról. A folyamatos visszajelentések és megerősítések által az *ellazult állapot tartóssá* válhat.

Ebben az ellazult izomállapotban csökken az izomzat préselő hatása, vagyis az izom kisebb mértékű nyomást gyakorol a benne futó erekre és idegekre. A kisebb nyomás hatására az erek kitérülnek, így szabadabb és nagyobb áramlási teret biztosítva a bennük keringő vér számára. Ennek pozitív hatása kettős:

- azonnal vérnyomáscsökkenés észlelhető, mivel az erek keresztmetszetének megnövekedésével együtt lecsökkent a perifériás ellenállás.
- megemelkedik a bőr hőmérséklete az erekben szabadabban keringő vér felmelegítő hatása révén.

Ez a keringés jobb oxigénellátottságot biztosít mind az izomzat, mind a zsigerek számára. Ezáltal javul a belső szervek funkciója, nő az izmok teherbíró képessége, teljesítménye hosszú távon.

Ezzel együtt, amikor az izmok ellazulnak, az erek feszessége felengedett, a szív működés és a légzés automatikusan nyugodttá válik. A “Figyelmedet fordítsd a légzésedre!” formula csak felhívja a figyelmet ezekre az érzésekre, megerősíti és kondicionálja az átéléseket. Mindennek azonban előfeltétele a vegetatív idegrendszer működésbe lépése.

Vegetatív folyamatok

“Mindkét karom elnehezedik, minden izmom ellazul.”

Ugyanaz a hívó szó aktiválja a vegetatív idegrendszert is, felidéződnek a kellemes, nyugodt állapotnak megfelelő emlékképek és érzések, amelyeknek megfelelően automatikusan, akaratunktól függetlenül, válaszreakciók indulnak be. Megváltozik a belső szervek, illetve valamennyi simaizom működése, módosulnak a szív- és légzési funkciók, megváltozik a testhőmérséklet és az anyagcsere. Mindez a vegetatív idegrendszer paraszimpátiikus hatásain keresztül valósul meg:

- lelassul a szív működés, az egyes szívösszehúzódsok erőssége csökken,
- megváltozik a vér eloszlása a szervezetben, (a szív saját ereiből, a vázizmokból a bőrbe és a hasi szervekbe áramlik a vér, így javul ezek oxigénellátottsága),
- megnövekszik a test hőmérséklete,
- javul a zsigerek működése,
- összeszűkülnek a tüdő hörgői, lelassul a légzés, csökken a légzésszám.

Mindezzel ellentétben a homlok hűvös marad, mivel a többi testtájék felmelegedése, vérkeringésének javulása a homlok vérrellátásának kismértékű romlása kárára jön létre. Így ez a terület rela-

tív, a környezethez képest hűvösebb tapintásúvá válik, a benne kisebb mennyiségben keringő vér hatására.

Megfigyelhető, hogy mindkét idegrendszeri működés, akaratunktól függő és független mechanizmusokon keresztül, ugyanolyan hatásokat, reakciókat eredményez (az izmok ellazulása, az erek feszességének csökkenése, a vérkeringés fokozódása, a testhőmérséklet emelkedése, a szív- és légző funkciók csökkenése); együttesen alakítják ki és fokozzák az ellazult nyugodt állapotot. Másfelől módosíthatják is egymás működését az egyes vegetatív és szomatikus idegrendszeri elemek közötti szoros kapcsolatokon keresztül.

Az alapgyakorlatok sikeres végrehajtása után egy mély, alváshoz közeli állapotba kerül a gyermek. Ebben az *elmerengő, de éber állapotban* lelassulnak, illetve megváltoznak az agyi tevékenységek (a képzelet és az intuíció dominál), amely hatására a tudat előterébe különös intenzitással nyomulnak különböző, érzelemgazdag emlékképek. Az általuk kiváltott hatások, (pozitív) érzelmi reakciók által befolyásolhatóvá válik egyes szervek működése, az egész szervezet akaratlagos tevékenysége, hosszú távon a személyiség, a kapcsolatok és a viszonyulások alakulása.

A képzeletet segítségül hívni csak ebben a *mélytudati állapotban* lehet, vagyis akkor, amikor a gyermek már sikeresen elsajátította az alapgyakorlatokat és képes a tudatos ellazulásra. A relaxáció e magasabb fokának elsajátításakor is a *fokozatosság elvét kell követni* és lépésről-lépésre haladni előre az egyes gyakorlattípusok végzésénél.

Talán nem kell külön hangsúlyozni, hogy mekkora lehetőséget rejt az *irányított vizualizáció* tanulóink nevelésében, oktatásában akkor, amikor az őket érő mesterséges és kész képi ingerek szinte elsorvasztják a velünk született belső képalkotás képességét. Sokszor érezzük hiányát az „elképzelés tudásának” tanítási helyzetben. Generációk nőttek és nőnek fel a televízió, számítógép adta virtuális világban, miközben elmaradtak a mesék, mondókák, dalok, „indiános-babázós” szerepjátékok.

A belső szemlélődés képességének hiánya az egyik oka a tanulási zavarok egy részének. Igen széles területet érint ugyanis az említett tudás. Gondoljunk csak többek között a helyes test-séma, irány, mozgáskoordináció fejlődésére, vagy akár a betűk ábrák, absztrak formák értelmezési folyamatára.

Az izmok tudatos ellazításának megtanulása mellett, a foglalkozások célja kell, hogy legyen a teremtő képzelet működtetése révén a kreatív gondolkodás fejlesztése.

A relaxáció beilleszthetősége az órarendbe, egyéni fejlesztési tervbe

A relaxáció beilleszthetősége az órarendbe és a tanulók egyéni fejlesztési tervébe meglepően egyszerű, *eredménye azonnali*: egy relaxációs foglalkozás 30-45 percet vesz igénybe (gyermekek igényétől, életkorától és helyzettől függően). Az első 5-10 perc ráhangoló beszélgetést 20-25 perces relaxáció, majd 10-15 perces beszélgetés követ. A módszer helyes technikájának elsajátításához legalább 10-12 alkalomra van szükség, körülbelül ennyi idő alatt tanulható meg a tudatos testi-lelki ellazulás és kerülhetnek bevezetésre az én-erősítő, önbizalom-növelő gyakorlatok, amennyiben a módszert rendszeresen alkalmazzuk, ami legalább *heti egy alkalmat jelent*.

A helyes technika elsajátításához szükséges 10-12 alkalom, heti egy foglalkozás esetén egy tanítási félévet vesz igénybe. Ezt követően (a második tanítási félévben) már más tanítási módszerekkel együtt is sikeresen alkalmazható a relaxáció.

Tapasztalataink alapján a foglalkozások könnyen beilleszthetőek a kötelező heti 2-3 *testnevelés*, heti 1-2 *gyógytestnevelés*, heti 1 *osztálykísérői órák* valamelyikébe. Ezeknek a tantárgyaknak a tanmenetével ugyanis könnyen összeegyeztethetőek a relaxációs foglalkozások témái (lazítás, légző technikák, szív gyakorlatok, pozitív értékek, önbizalom, önismeret).

Emellett számos foglalkozás adhat lehetőséget a relaxáció módszerének, a helyes technika, énkép- és önbizalom erősítő gyakorlatok ismétlésére. Bármely *művészeti foglalkozás (zene, rajz, kézműves)* első 20-25 percében végzett ellazulással felidézhetőek a már ismert gyakorlatok, énképfejlesztő, önbizalom növelő képek és képzetek. Majd a lazítást követő beszélgetés alatt vagy helyett a gyermek valamilyen alkotás formájában (zenemű, rajz, festmény, dráma) megelevenít-

heti a relaxációval és annak témájával kapcsolatos, ön maga által elképzelt képeket és a hozzájuk társuló érzéseit, ezáltal lehetőséget teremtve a módszer technikájának elmélyítésére, az adott téma átgondolására, más szempontok szerint történő elemzésére/megbeszélésére.

A relaxáció összeegyeztethetősége más tanítási módszerekkel

A relaxáció, helyes technikájának ismeretében, könnyen és sikeresen *összeegyeztethető más tanítási módszerekkel*. A pihent, nyugodt gyermek képes hosszabb ideig figyelni, érdeklődőbb, nyitottabb, mint fáradt, ingerült társai. A tanítási órák, a napi tanulás végére azonban a gyermek kimerül. Bármely tanítási óra elején alkalmazott lazítás felfrissíti a fáradt gyermeket, képes lesz figyelmét hosszabb ideig ugyanazon témára irányítani, *az ellazult gyermeket semmi nem tudja kimozdítani ön maga által teremtette világából*. További gyakorlással már dolgoztatás, vagy feladatmegoldás közben sem kalandozik el a figyelme külső, zavaró tényezők felé.

A zene szintén meghatározó tényező lehet: a háttérben egy kellemes, halk dallam képes a tanítási óra teljes egészében csodát teremteni. A zene világába merülve a gyermekek képzelete szárnyakat kap, csendes, finom mozdulatok és halk beszéd közben örömmel, nyugalommal dolgoznak, érdeklődéssel, gyermeki őszinteséggel figyelnek az óra minden pillanatában. („A zene segít. A madárcsicsergés segített elképzelni a tavat, a mezőt és az erdőt.”)

A legtöbb tananyag elsajátításához nagyfokú *képzelőerőre van szükség*. Ebben nyújthat szintén segítséget a rendszeresen alkalmazott módszer, főleg 5-6-7. osztályokban, amely az alapozás, a készségek fejlesztésének korszaka, ebben a kreativitásnak jelentős szerepe van. Képzeletének segítségével a gyermek, kis segítséggel képes bármit elgondolni, sőt mindent sokkal gazdagabban, színesebben lát, mint mi felnőttek. Erre a mesés világra támaszkodva a gyermek sokkal több mindent képes megtanulni, mint nélküle.

Fejlesztő foglalkozásokon a képzelőerő tudatos irányításán keresztül a relaxáció jól összeegyeztethető más *gyógypedagógiai módszerekkel*, főleg a vizuális fejlesztés (figyelem, emlékezet, észlelés), illetve testkép, testséma fejlesztésekor. Ugyancsak hatékonyan alkalmazható a módszer olvasástanítás, szókincsfejlesztés és szövegértési problémák kezelésének esetében.

Művészeti foglalkozásokon a relaxáció, amellet hogy a helyes technika elsajátításakor is alkalmazhatjuk, hatékonyan beillesztethető a foglalkozások tematikájába fejlesztés céljából. Alkalmazható a módszer fantázia, vagy emlékezet utáni rajzok esetében, technika órán építések, képalkotások során, de játszhatunk képzeletben a színekkel, hangokkal, elmerülhetünk a különböző térbeli formák világában, ami később megkönnyítheti egy-egy alkotás elkészítését.

5-6. osztályban szókincsfejlesztés alkalmával, fogalmazások, elbeszélő írásos munkák előtt segíthet a relaxáció, de ugyancsak alkalmazható leíró fogalmazások kapcsán is, például, ha nem ismert, még soha nem látott állatot, személyt, tárgyat kell jellemezni. Olvasás órán a szöveg reprodukciót, matematika órán szöveges feladatok megoldását, környezetismeretből azoknak a tananyagoknak a feldolgozását könnyítheti meg a módszer, amit a gyermek nem tud közvetlen környezetében megtapasztalni, csak szemléltetéssel, például alföldi gyermek esetében a hegyvidéki tájakat, városi gyermek esetében a falvak, tanyák világát.

Ehhez szorosan kapcsolódik felső tagozatban a *földrajz* egyes témaköreinek oktatása, ami esetében a relaxáció térlátás fejlesztő hatása alkalmazható sikeresen, például vaktérképekkel való feladatok kapcsán, vagy mélységek és magasságok, illetve különböző térbeli képződmények elképzelésekor.

Történelemből, akárcsak más tantárgyak esetében is az óra elején alkalmazható a módszer már tanult ismeretanyag felidézésére, ismétlésére, illetve új ismeretanyagra való ráhangolódás céljából. Átélethetőek, majd együtt megvitathatóak és elemezhetőek Hannibál hadjáratai, a gladiátorok küzdelmei, vagy a reneszánsz pompás, gazdagon díszített világa, megkönnyítve ezzel a téma megértését és elmélyítését.

Idegen nyelvek oktatásában az ismétlésnek van különösen jelentős szerepe. A relaxáció során kialakított kellemes, nyugodt mélytudati állapotban elismételt szavak, kifejezések, nyelvtani formulák gyorsan és tartósan tárolódnak el az emlékezetben, ezért alkalmazható a relaxáció

eredményesen szinte valamennyi idegen nyelvi óra elején (tanult anyag felelevenítése, átismétlése) és a tanítási óra végén (új ismeretanyag rögzítését, tárolását célozva). A szókincs fejlesztésére kiváló módszer lehet, ha a lazítást követő idegen nyelvi órán a relaxáció témáját felelevenítve, az ott elhangzott gondolatokhoz, érzésekhez, képekhez kapcsolódó szavak, kifejezések idegen nyelvű megfelelőjét keresik meg a tanulók, majd további feladatokkal kiegészítve is segíthetjük ezen új ismeretek rögzítését.

Testnevelés órák szintén fontos és hatékony részét képezheti a pár perces relaxáció. Célja lehet a szervezet megnyugtatása, az izmok ellazítása, regenerálása akár az óra első vagy befejező pár percében. *Gyógytestnevelés*, illetve *mozgásfejlesztő* órákon a relaxáció több területen is alkalmazható hatékony fejlesztési eszközként: a foglalkozás elején történő pár perces lazítással az izmok megnyugtatásával az óra további fázisaiban végzett mozgásos feladatok pontosabbak, finomabbak, „*görcsmentesebbek*” lehetnek, ezáltal hatékonyabbak egy-egy testi deformitás kezelésében. A lazítás ugyancsak hatékonyan oldja valamennyi izom kontrakciót, a legtöbb testi elváltozást okozó izom összehúzódást, illetve megrövidülést, ami később, megfelelő kezelés hiányában tartóssá alakulhat át. Ezekben a már sajnos visszafordíthatatlan esetekben a relaxáció a képzelőerőt és az énkép erősítő-önbizalom növelő gyakorlatokat alkalmazva segíthet a gyermeknek a testi hibákból fakadó gátlások és kishitőség leküzdésében, más pozitív értékek felfedezésén, illetve tudatosításán keresztül. Emellett a helyes légző technika kialakításával asztmás gyermekek kezelésében játszhat fontos szerepet a friss levegőn végzett relaxáció, kezelhető vele a magas vérnyomás, mozgásproblémák esetén a helyes testkép kialakításának eszköze lehet a módszer.

A relaxáció alkalmazásának, illetve más tanítási eszközökkel, módszerekkel történő összeegyeztetőségének lehetőségei végtelenek. Attól függően, hogy az óra melyik felében alkalmazzuk a módszert, célja is többféle lehet: segíthet az óra témájára *ráhangelődni*, már tanult ismeretanyagot feleleveníteni, átgondolni, *új ismeretet elmélyíteni*, de alkalmazhatjuk pihenés és felfrissülés céljából, a *testi-lelki nyugalom kialakításának* érdekében, vagy a figyelem és a *képzelőerő fejlesztése* kapcsán. Minden esetben elmondható azonban, hogy a relaxáció, bármely más (gyógy)pedagógiai módszerrel együtt történő összehangolt alkalmazása esetében a tanulás és az egyéni fejlesztés egyik legfontosabb eszköze lehet.

Művészetterápiás program

A vizuális művészeti alkotó munkával komplex személyiségfejlesztés, a kreativitás és gondolkodás fejlesztése segíthet elő, miközben az alábbiakat is fejleszti:

- pszichikus funkciók,
- alkalmazkodóképesség,
- mozgásfunkciók,
- beszéd-és kifejezőkészség,
- két agyfélteke összehangolása,
- térben való tájékozódás fejlesztése.

Ez a módszer elősegíti az érzelmi, akaratú élet, a megérző és beleélő készség, valamint a tudat felismerő képességének fejlesztését.

A terápiás folyamatban keletkezett alkotás tükröt tart az alkotó elé, felkínálva számára az aktuális konfliktus háttérben húzódó komplexussal való szembenézést. A módszer a lelki dinamika újjászerveződését eredményezheti.

Az általános gondolkodási képességek fejlesztése, mint az

- analízis- szintézis
- elvonatkoztatás
- csoportosítás
- összehasonlítás
- asszociáció

- lényeges jegyek kiemelése
- feladat- ill. problémamegoldó képesség
- divergens, konvergens
- analógias gondolkodás,

az iskolai előmenetel elengedhetetlen elemeinek fejlesztését teszi lehetővé..

Az esztétikai igényű önkifejezés stimulálja a haptikus-, optikus-, akusztikai-, kinezetikus-, vesztibuláris- és motorikus érzékelést. Ez a nem specifikus fejlesztő folyamat újrászervezően pótolja a neurológiai hiányosságok egy részét, valamint kompenzálja az ezekre épülő másodlagos károsodásokat. A tanulásban akadályozott gyermek számára létalapot jelent az, hogy ezek jól működjenek.

Tehát a terápiának több célja van, egyrészt a művészeti alkotómunka eszközeivel történő személyiségépítés, másrészt a szociális kompetenciák minél sokrétűbb fejlesztése és a tanulási képességek erősítése.

Külön kiemelendő a kreativitás fejlesztése. A kreativitás olyan tulajdonság, mely feltételezi az összes többi képesség jelenlétét.

- **Könnyedség:** a szellemi termékenység könnyedsége, gyorsasága, mennyisége, folyékonysága.
- **Rugalmasság:** a szellemi mozgékony képessége ez, a változó igényekhez való hajlékony alkalmazkodás, ami lehet spontán, és lehet adaptív is.
- **Eredetiség:** a váratlan, a szokatlan, újszerű kedvelése, szellemesség, találó jelleg, ritkaság, asszociációs távolság a mutatói.
- **Újrafogalmazás:** a szellemi struktúrák átszervezése, átértelmezése, átértékelése, átalakítása, vagy legalább felülvizsgálata.
- **Problémaérzékenység:** a probléma észrevétele, megértése, megoldásának igénye, vállalása, ennek a képességnek a mutatói.
- **Kidolgozottság:** a részletek kidolgozásának, a komplexitásnak az igénye.

Az alkalmazott technikák hatásai:

- **Akvarell (vízfestés):** az összes festészeti eljárás közül a legegényibb módszer. Kiszámíthatatlansága különös meglepedettséget adhat az alkotónak. Izgalmassága, öröme hozzásegít a változáshoz, oldja a szorongást, a rigiditást, csökkenti a teljesítménymegszállottságot, az egyoldalú kritikai beállítódást, az irreális elvárásokat önmagunkkal szemben. Depresszióknál szorongásoldó, hangulatjavító, a figyelmet a külvilágra irányítja, relaxáló hatású. Nagymozgást fejlesztő, szem-kéz koordináció, térbeli tájékozódás javulását eredményezi.
- **Ceruza, kréta és tusrajz:** elsősorban a kognitív folyamatokra hat, fejleszti a figyelmet, koncentrációt, kitartást, fegyelmzettséget. Segíti a tudatosodást. Jó hatással van a hiperaktivitásra, az érzelmi és hangulati labilitásra, a mániás, depressziós és kényszeres zavarokra. Finommozgás fejlesztő.
- **Agyagozás:** fejleszti és erősíti az akarati életet, az intuíción, a motivációt. Bevonja az egész személyiséget, az egész testet dolgoztatja, nem csak a kéz, de a has is aktív. Az izmokra lazítólag, gyógyítólag hat. Az intuíción és a finommozgás fejlesztője. Fejlesztő hatású lehet szorongó, kényszeres és pánikbetegek gyógyulási folyamatában. A térbeli tájékozódást segíti.
- **Montázs, kollázs:** fejleszti a külső és belső világ közötti kapcsolatot, ezzel növeli a szociabilitást, hozzásegít a külvilág elfogadásához. Fantázia, vágyak, tudati beállítódás pozitív irányba terelődje. Realitásba beilleszkedést, valósághoz való visszatalálást segíti. Rugalmas énhatárok kialakulását adja. Gyógyítólag hat borderline betegek számára. Elősegíti az alkalmazkodást, a külvilág elfogadását, de megakadályozza a hasonulást, beleolvadást. Olló és egyéb apró eszközök használatával javítja a gyakorlati érzéket, a finommozgást.

Az alkotó folyamat segíti a személyiség fejlődését, a lelki és testi dinamika újjászerveződését.

Az iskolai fejlesztőmunkánk kapcsolódik az adott gyermek vagy csoport tantárgyi haladásához a Magyar nyelv és irodalom, a Matematika, a Történelem, a Természettudományok tantárgycsoportokban. Iskolánkban a szakemberek szoros együttműködésének eredményeképpen az adott tantárgyak anyagával egy időben történik a fejlesztőfoglalkozás.

A tanórák szervezése és óravezetése általában kötetlenebb, nem a frontális munka keretében zajlik, csoportos munkára is lehetőséget ad, valamint a demokratikus vezetést elősegítendő (külön asztalok, körben ülés, stb.) a meghitt beszélgetésekre, alkotásra ad lehetőséget.

Külön erre a célra berendezett teremben zajlik a fejlesztőfoglalkozás. A terem berendezése többféle foglalkozásra ad lehetőséget. Megengedi az intim elvonulást, az egyéni fejlesztést, a földön, asztalon, falon való egyéni és csoportos munkát.

Az alkotó munkához tartozó eszközök és anyagok széles választéka biztosítja a kreativitás, a választás lehetőségét és a szabadság átélését, a fejlődés hatékonyságát.

Megfelelő idő biztosításával érjük el, hogy a folyamat, mint egész, megélhető legyen. A zene szerepe fontos a ráhangolódás, a megnyugvás és a hangulatos légkör eléréséhez (előkészítés, ráhangolódás, alkotás, beszélgetés és a rendrakás)

A terápiás munka legfontosabb céljai: a kreativitásfejlesztés és az ismeretek, képességek cselekvésbe ágyazott elsajátítása. Az érzelmek hangsúlyozott fejlesztése, az énerősítés, ami felszabadultságot, megnyílást eredményez, ez a tanulási képességek erősítésének alapja.

A fejlesztés menetében mindig nyomon követhető az állandó pedagógiai diagnosztikus tevékenység, szükség esetén a gyógypedagógiai, pszichológiai konzultáció, és az arra épülő korrekció lehetősége.

A csoportos és az egyéni terápiára a spirális felépítés jellemző. Időszakonként visszatérünk ugyanarra a témára, de abban egyre nagyobb terjedelemben, mélységben (például az évszakok váltakozása erre jó alkalmat kínál).

Az ismeretek és készségek, a nevelési feladat, a gondolkodás speciális fejlesztése szempontjából is ezt a speciális felépítést követjük.

Kezdetben a kísérletező, próbálkozó, a mozgásos, örömteli alkotás a cél. Majd tudatosítjuk az érzéseket, a kifejezési formákat, eszközöket, az esztétikai szempontokat. A befogadás fejlesztő folyamata is hasonló, a szabad asszociációtól a kép elemzéséig.

Kiemelt fejlesztési feladatok

A Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Az egyén önmagához való viszonya, önmagáról alkotott képe, a személyiség belső diszpozíciói saját befogadó-alkotó tevékenysége során alakulnak ki, csakúgy, mint a személyiségére jellemző egyéb tulajdonságok. Az egyén maga határozza meg tevékenysége irányát, és aktivitásának mértéke, színvonala is nagymértékben függ az önmagáról, képességeiről, igényeiről alkotott képtől és az önmagával szemben támasztott elvárásoktól. A Nemzeti Alaptantervben megnevezett értékek és kompetenciák csak akkor épülnek be a tanulók önképébe és válnak magatartást irányító tényezőkké, ha a tanulók maguk is részeseivé válnak az értékek megnevezésének, azonosításának, megértik következményeiket, és megismerik az elsajátított tudás, készségek működését, felhasználhatóságát. Ahhoz, hogy a tanulók képesek legyenek énképükbe, önreflexióikba integrálni az elsajátított tudást, készségeket, tanulást segítő beállítódásokat, motívumokat, a tanítást tanulás egész folyamatában gondoskodni kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját fejlődésük, sorsuk és életpályájuk alakításában. Az egyén önmagához való viszonyának alakításában alapvető célként tűzhető ki az önmegismerés és önkontroll; felelősség önmagukért; az önállóság; az önfejlesztés igénye és az erre irányuló tevékenységek, valamint mindezek eredményeként a személyes méltóság. A tanulók - adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, szervezett és spontán módon szerzett tapasztalataikkal összhangban - minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Számos tanulásszervezési megoldás segítheti az együttműködést, a tanulási esélyek egyenlőségét szolgáló (pl. komprehenzív) szervezeti formák alkalmazását, mind az iskolák közötti együttműködés, mind az iskolán kívüli és az iskolai munka terén.

A művészi tevékenység mind a mai napig megőrizte beavatás jellegét, a közös formakincset és a közösségteremtő erőt. Az ezekkel való ismerkedés és elmélyült munka a felnőtté válás lényeges mozzanata. A művészeti nevelés, a képzőművészeti terápiás foglalkozás a műalkotásokhoz és a mindennapi élet helyzeteihez, megnyilvánulásaihoz egyaránt kapcsolódik. Ez a pedagógiaforma élmény, gyakorlat és tevékenységközpontú.

A művészetek gyakorlása, megismerése hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakulásához, a kultúra hagyományos és mai értékeinek megismeréséhez.

Gyakorlati megvalósítását segíti a közös mozi-, színház-, múzeum-, kiállításlátogatás, és a közös élmények csoportos feldolgozása is.

A drámapedagógiai program

Iskolánkban diákjaink heti egy drámafoglalkozáson vesznek részt. Tevékenységünk gyakran kibővül egyéb szabadidős, közösségépítő programokkal, aktualitásokkal: színházlátogatás, kirándulások, családlátogatás, egyes gyermekek érdeklődésének megfelelő csoportos programok, pl. vízilabdameccs vagy kedvenc állat élőhelyének meglátogatása. Cél, hogy egymást és a másik érdeklődési területét minél jobban megismerjük, és jól érezzük magunkat együtt a közös tevékenység során.

Tanulóink zömmel a serdülőkorban vagy annak tájékán járnak. Erre a korszakra a személyiségfejlődés hosszú leválási folyamata jellemző, mely folyamat az identitás megszilárdulásával zárul. Az a serdülő tud optimális mértékben leválni a családról, aki otthon megfelelő érzelmi háttérrel, biztonságot kapott életében. A mi tanulóink hátrányban vannak: hiperaktivitás, autizmus, különböző tanulási nehézségek jellemzőek, számos egyéb probléma mellett. Az ő életútjuk, identitásfejlődésük nehezített.

Drámaórákon egyfajta kellemes strukturáltságot alakítunk ki, amely a pszichodráma alapvető elvein alapul.

A csoportfoglalkozások főbb célkitűzései:

- a spontán, alkotójellegű cselekvés helyreállítása és/vagy megjavítása
- a személyes önállóság előmozdítása, abban az értelemben, hogy az adott személy maga dönt cselekedeteire vonatkozólag és ezekért vállalja a felelősséget
- a hajlamok realizálása vagy aktualizálása, azaz önmegvalósítás
- pszichikus stabilizáció, azaz intenzív emberi kapcsolatok teremtése, a saját individualitás körülhatárolása és megerősítése mellett
- a pszichofizikai jólét előmozdítása
- a világlátás felismerése és korrekciója, illetve annak az értékrendnek és ideológiának megismerése és javítása, amely cselekvésekben nyilvánul meg
- a saját életrajzhoz való kapcsolat megjavítása

Tanulóink zömmel motiválatlanok, inaktívak, a tudatos, céltudatos cselekvésekre vonatkozóan. Rengeteg gát, nehézség, szorongás bénítja őket a fejlődésben. „A cselekvés gyógyítóbb hatású, mint a beszéd.” (Moreno). A drámaóra a kifejezés lehetőségére vonatkozó ajánlat.

Hatások:

- a negatív élmények megfelelő feldolgozása
- az irreális magatartások csökkentése
- az áttétel tendenciák gyengülése
- mások reális érzékelésének javulása
- a rugalmasság növekedése
- a spontaneitás és kreativitás növekedése pozitív irányban
- a találkozásra való képesség javulása
- a tudat és az élmények bővülése, azaz a saját és mások magatartás- és élményformáinak észlelésére való készség, és az azokra való figyelés megjavulása

Sok diákunknak az odafigyelés elfogadása, átélése is tanulandó feladat. Először meg kell ismerni a legfontosabb érzéseket/értékeket: odafigyelés, tolerancia, empátia, humánus, barátság, megbocsájtás, öröm. Később a pozitív élményeket, ismereteket fogják gyümölcsöztetni saját személyes életükben.

Protetikusan környezet kialakítása

A strukturált környezet elemei:

- a tér-idő szervezése (napirend, munkarend stb.)
- vizuális támpontok (írott és képi segédletek)
- kódos munka

A térben és időben strukturált környezet informálja a tanulót arról, hogy *mit, mikor, és mennyi* ideig tegyen. Ezért az osztályban kialakítjuk az önálló munkához szükséges teret, a közös tevékenységhez szükséges területet, továbbá kijelöljük az egyéni fejlesztésre alkalmas helyiséget. A strukturált térben az egyénre szabott vizuális környezeti támpontok segítik megszervezni a tanuló tevékenységeit.

A kódos munka, lehetőséget ad a tanult készségek önálló begyakorlására, az önálló munkavégzésre.

Az autizmus specifikus módszereket, eszközöket rugalmasan kezeljük, a tanulóink pillanatnyi szükségleteihez igazítjuk azok alkalmazását.

A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

A tantárgy tanulása az előrehozott érettségi vizsga letétele után

Az előrehozott érettségi vizsga sikeres letétele után a magasabb évfolyamon vagy évismétlés esetén a tanuló mentesül a tantárgy tanulása alól.

Közlekedési nevelés

Felgyorsult életünk és a közlekedési kultúra romlásának köszönhetően egyre gyakrabban hallhatunk közlekedési balesetekről. A közlekedési szabályok ismerete és az egyén viselkedési kultúrája az alapja a biztonságos közlekedésnek. A helyes és biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása az életbiztonságunkat növeli. Kicsi gyermekkortól a családok alakíthatják ki leginkább az erre való igényt, de az iskolának is komoly a felelőssége ebben.

Az iskolában a közlekedési nevelés két alapvető színtere:

Elméleti oktatás

- Hogyan valósul meg???

Gyakorlati alkalmazás

- Hogyan valósul meg?

Az iskolában folyó munka ellenőrzési, mérési, értékelési, minőségbiztosítási rendszere

A speciális nevelési célok, illetve a kis létszámú iskola sajátosságai a közalkalmazotti és a köznevelési törvény által meghatározott működési rendszer *továbbfejlesztését* igénylik.

A hatékony és *sikeres iskolában* a különböző szakterületek képviselőinek (szaktanár, gyógypedagógus, szociális munkás, pszichológus stb.) *együtt kell működniük*.

Ennek szervezeti formáit, elméletét az élet legkülönbözőbb területein már évtizedek óta használják. A team-munka, a stábépítés az oktatásban sem ismeretlen fogalmak, bár alkalmazásuk még nem annyira elterjedt.

Az alábbiakban röviden vázolt fejlesztési filozófia, amely bevezetésére az oktatáspolitikai is ösztönözte az oktatási intézményeket, alkalmas iskolánk szervezeti és működési alapjainak megfogalmazására.

Mindenki minőségi menedzsmentje

A hatékonyság és a minőségkontroll összefüggései alapvetően új intézményirányítási és fejlesztési stratégiát kívánnak egy magániskolától. A közoktatás ezen területén – a választhatóság révén – ugyanis továbbra is *szolgáltatásként* működik, ez biztosítja dinamizmusát és a társadalomban bekövetkező változásokra való érzékenységet. Iskolai, oktatási területen ez egyszerűen azt jelenti, hogy az iskola minőségi szolgáltatást nyújt, ha folyamatosan és panaszmentesen kielégíti használóit, és azt nyújtja, amit ígért. Ezért olyan rendszerre van szükség, amely minőségi szolgáltatásokra serkent, miközben a hatékony forrásfelhasználást ösztönzi.

A TQM egy irányítási technológia, fejlesztési filozófia. A TQM rendszerében a minőséget a felhasználó-központú minőség jelenti. A TQM lényegi eleme a szervezet minden, de legalábbis szinte összes dolgozójának a működési folyamatokba való bevonása.

Az intézmény fenntartója számára mindez a következőket jelenti:

- pontos és mindenki számára ugyanazt jelentő célmeghatározást,
- adatgyűjtést és az információk rendszerbe foglalását és felhasználását,
- megvalósítható lépések megtervezését,
- folyamatos értékelést, visszacsatolást,
- folyamatszabályozást.

Az iskola pedagógusainak a következőket jelenti:

- világosan megfogalmazott célok vannak, értékelik a minőségi munkát,
- a munkavégzés átgondolt rendszer alapján történik,

[ÉA6] megjegyzést írt: Ezt kötelező szabályozni!!!

- a célok és a rendelkezésre álló eszközök összhangban állnak egymással,
- előre meghatározott szempontok szerint történik az értékelés,
- mindenki tisztában van vele, mit gondol a másik az iskola céljáról, feladatáról, értékeiről.

A minőségbiztosítási elveken alapuló működés felépítése legalább másfél éves időszakot igényelt, a pedagógiai munkával párhuzamosan haladt a TQM bevezetése. Ennek a folyamatnak az eredményei a pedagógiai programba, illetve az SZMSZ-be beépítésre kerültek.

A pedagógiai program érvényességével, módosításával kapcsolatos egyéb intézkedések

A pedagógiai program érvényességi ideje

Az iskola 202..... napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját a 2024/2025. tanévben átdolgozott pedagógia program alapján.

Ezen pedagógiai program érvényességi ideje addig tart, amíg a törvényi változások az átdolgozást szükségessé nem teszik.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja, és ha szükséges, módosítja.

Az iskola szakmai közössége vállalja, hogy a programot tanévenként felülvizsgálja, a jogszabályi változásoknak, illetve a szakmai követelményeknek megfelelően folyamatosan fejleszti, a változtatásokat a fenntartóval jóváhagyatja.

Az iskolaszék képviselőjének joga, hogy módosításokat kezdeményezzen, véleményezze a programot.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola igazgatója;
- a nevelőtestület bármely tagja;
- a nevelők szakmai munkaközössége;
- az iskola fenntartója;

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület együttműködésével az intézmény igazgatója készíti el, a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

A Pedagógiai program az iskola nyilvános dokumentuma, melybe az iskola tanárai, diákjai, szülei, illetve az interneten a www.tuskevariskola.hu oldalon mindenki korlátozás nélkül betekintést nyerhet.

Jelen pedagógiai program érvényessége határozatlan idejű, szakmai minőségéért és törvényi megfelelőségéért az iskola vezetője felel.

ZÁRADÉK

A Pedagógiai programot a Diákönkormányzat véleményezte, jóváhagyását javasolja.

.....,2024.....

.....
Diákönkormányzat vezetője

A pedagógiai programot a nevelőtestület véleményezte és jóváhagyásra javasolja.

..... 2025.....

.....
igazgató

A pedagógiai programot 2025.....-án jóváhagyta.....fenntartó

..... 2025.....

.....
fenntartó képviselője

MELLÉKLETEK

- 1.melléklet: Tanulmányok alatti vizsga szabályzata
- 2.melléklet: A pedagógiai program megvalósításának feltételrendszere
- 3.melléklet: Tantárgyi kerettantervek és követelmények

1.melléklet

Tanulmányok alatti vizsga szabályzata

A tanulmányok alatti vizsgák rendje

A tanulmányok alatti vizsgák a következők:

- javítóvizsga
- osztályozó vizsga
- különbözeti vizsga
- pótló vizsga
- kis érettségi

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

- A vizsgát a tanév helyi rendjében meghatározott időszakban (vizsgaidőszak) lehet tenni, azzal, hogy az igazgató ettől eltérő időpontot is kijelölhet.
- A vizsga időpontjait az igazgató jelöli ki, melyet a helyben szokásos módon valamint az intézmény honlapján közzétesz.
- A vizsga időpontjáról (év, hónap, nap, óra, perc) és helyszínéről (cím, épület, terem száma) a vizsgázó, illetőleg a kiskorú tanuló esetén a szülő (gondviselő) minimum a vizsga kezdete előtt 10 nappal írásos értesítést kap.
- Egy vizsgaidőszakban legfeljebb két évfolyam tananyagából tehető vizsga. ~~Három évfolyam anyagából csak rendkívül indokolt esetben igazgatói engedéllyel lehet vizsgázni.~~
- Az osztályozó vizsga kérelemre történő letételét az igazgató engedélyezi. Az osztályozó vizsgára való jelentkezés az iskola titkárságán elérhető formanyomtatványon történik, az igazgató által meghatározottak és kihirdetettek szerint. A jelentkezési lapot a tanuló, valamint kiskorú tanuló esetében a gondviselő is aláírja. Az osztályozó vizsga napján a tanuló mentesül a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.
- A vizsga követelményeit az iskola helyi tantárgyi tantervében foglaltak határozzák meg. A vizsga részletes követelményeiről a tanuló a vizsga előtt legalább 6 héttel írásbeli tájékoztatást kap. A tantervi követelmények az iskola honlapján folyamatosan megtekinthetők
- ~~A vizsgakötelezettség a tanulónak az évfolyam követelményeiben megállapított valamennyi tantárgyra vonatkozhat. Ez alól felmentést csak az illetékes pedagógiai szakszolgálat (szakértői bizottság) szakvéleményében foglaltak alapján, az igazgató adhat engedélyt.~~

[AA7] megjegyzést írt: Biztos ????

[ÉA8] megjegyzést írt: Ez nem így van. Nem kell minden tantárgyból minden esetben vizsgázni a tanulónak.

Vizsgaforma, vizsgarészek

- szóbeli vizsga
- írásbeli vizsga

A tanulmányok alatti vizsga szabályai:

- Tanulmányok alatti vizsgát, független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll.
- A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.
- Az iskolában tartott tanulmányok alatti vizsga esetén az igazgató, a független vizsgabizottság előtti vizsga esetén a kormányhivatal vezetője engedélyezheti, hogy a vizsgázó az jogszabályban meghatározott időponttól eltérő időben tegyen vizsgát.
- Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben lehetőség van rá, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust van, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.

- A tanulmányok alatti vizsga – ha azt az iskolában szervezik – vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes kormányhivatal bízta meg.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel:

- a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért,
- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére,
- teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket,
- szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat,
- a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményterés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat az Nkt. 3. melléklete szerint taníthatja.

Az igazgató felel:

- a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért.
- dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
- írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
- ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
- minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig tarthat.

Írásbeli vizsga:

- A vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák, és ne segíthessék.
- A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.
- Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni.
- A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni.
- A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet a vizsgaszervező intézménynek kell biztosítania.
- Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segéd-eszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.
- A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését.
- Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.
- A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló **maximális idő tantárgyanként hatvan perc.**
- Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani.

A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani.

A pótló vizsga – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – harmadik vizsgaként is megszervezhető.

Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát.

A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola igazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést.

Az iskola igazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását, továbbá minden olyan tényt, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását. A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola igazgatója és a vizsgázó írja alá.

A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.

Az iskola igazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat – az üres és a piszkosított tartalmú feladatlapokkal együtt – a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól.

A jegyzőkönyveket aláírásával – az időpont feltüntetésével – lezárja, és a vizsgairatokhoz mellékeli.

Az írásbeli vizsga feladatlapjait a vizsgáztató pedagógus kijavítja, a hibákat, tévedéseket a vizsgázó által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli, röviden értékeli a vizsgakérdésekre adott megoldásokat.

Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola igazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola igazgatójából és két másik – a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő – pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és

- a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- az adott tantárgyból – ha az nem javítóvizsga – a vizsgázót javítóvizsgára utasítja, vagy
- amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az a) pontban foglaltak szerint értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

Szóbeli vizsga:

Egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.

A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdí a vizsgát, amelybe beosztották.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, és – amennyiben szükséges – kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt. Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik.

Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően. A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania.

Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.

A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.

A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.

A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett.

A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.

Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felelni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.

Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.

Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre.

Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti.

A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.

A szóbeli vizsgán és a gyakorlati vizsgán elkövetett szabálytalanság esetében az igazgató az írásbeli vizsga erre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazza.

Sajátos nevelési igényű tanuló:

- A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottság szakvéleményével megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segéd-eszközt használja,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le.
 - Ha a SNI-s vizsgázónak engedélyezték, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen vagy a szóbeli vizsgát írásban tegye le, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie.

- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani.
- A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.”
- Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után külön helyiségben, vizsgáztató tanár felügyelete mellett készíti el dolgozatát. A dolgozat elkészítésére harminc percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a vizsgáztató tanár felolvassa.

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottsági szakvéleménnyel megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján:

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet.
- ha a vizsgázónak engedélyezték, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen vagy a szóbeli vizsgát írásban tegye le, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie.
- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani.
- A vizsgázó kérésére a második tétel kifejtése előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.

A tanulmányok alatti vizsgák különös – eljárási - szabályai

1. A vizsga a vizsgázó számára díjtalan.
2. A szabályosan megtartott vizsga nem ismételtető meg.
3. A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni.
4. A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel.
5. A jegyzőkönyvben minden vizsgázót külön jegyzőkönyv nyomtatványon kell jegyezni.
6. A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja, valamint a diák szóbeli felkészülés alatti jegyzetei. Az írásbeli feladatlapot és jegyzetelés (vázlatkészítés) céljára kapott papírlapot az iskola körbélyegzőjével el kell látni. A tanuló és a szülő kérésre, egyeztetett időpontban a vizsgaelnök jelenlétében a vizsgadokumentumokba betekinthez, írásos megjegyzést fűzhet az értékeléshez, melyet jegyzőkönyvbe kell venni.
7. Az írásbeli dolgozatot a szaktanár a tanuló által használt színtől eltérő színű tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli, és aláírásával látja el. A javítás téves bejegyzéseit látható módon szignálni kell.
8. A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni.
9. Az vizsgaeredmény kihirdetésének legkésőbb a vizsgát, több vizsga esetén a legutóbb teljesített vizsgát követő második munkanapon meg kell történnie.

Belső vizsgák

10. Minden tanulónk számára megfogalmazott célként szerepel a belső vizsgarendszer kialakításában az a gondolat, hogy mindenki számára fontos a vizsgahelyzet, illetve a vizsgafajták megismerése. Ugyanakkor a 10-11-12. évfolyamban az érettségiző diákok számára nagyon fontos információ, hogy időarányosan hogyan állnak az érettségi követelmények teljesítésével.

11. Idegen nyelvből a vizsga bármikor választható.

12. A 12. év végén nem érettségizni szándékozók számára:

13. 10. év végén - Komplex humán vizsga (az iskola tanárai állítják össze az anyagát, akár egyéni lehetőségek alapján).

14. 11. év végén - Komplex reál vizsga (az iskola tanárai állítják össze az anyagát).

15. A 12. év végén érettségizni szándékozók számára „kis érettségi”:

16. 10. év végén - Magyar, Matematika, Történelem, Angol, Informatika, Földrajz (kötelező); Biológia, Kémia, Fizika (választható).

17. 11. év végén - Magyar, Matematika, Történelem, Angol, Informatika (kötelező); Földrajz, Biológia, Kémia, Fizika (választható).

Vizsgaidőszak

1. Félévi vizsga: a tanév rendje szerint január végén. Pótvizsga egy hét múlva és augusztus utolsó hetében
2. Év végi vizsga: A tanév rendje szerint: május végén. Pótvizsga augusztus 15-től.

A pedagógiai program megvalósításának feltételrendszere

Épület

Az iskola nem rendelkezik saját tulajdonú épülettel. A 1041 Budapest, Lőrinc utca 40-42. szám alatti, 1907-ben épült iskolaépületet hosszú távra béreljük attól a cégtől, amely a Tüskevár Iskola számára vásárolta meg az 1845 négyzetméteres ingatlant. Idén ez teljes felújításon esett át, igyekeztük a legoptimálisabb környezetet kialakítani a már működő iskolánk számára. Az osztálytermeken kívül saját közösségi teremmel, számítógépteremmel, művészeti szaktanteremmel, irodákkal, tanári szobával, kiscsoportos foglalkoztatókkal és orvosi szobával rendelkezünk. A tanulók étkeztetését a szintén most kialakított étkező biztosítja.

Tárgyi, technikai feltételek

Az eszközök és felszerelések listája a helyiségek bontásában:

I. 1 db Informatika szaktanterem és nyelvi labor (1+1 db)

- 25 db PC,
- 25 db számítógépasztal,
- 25 db tanulói szék,
- 1 db digitális tábla,
- 1 db projektor, fénymásoló, nyomtató, szkennel,
- 1 db szerver gép, tanári munkaállomás

II. Osztályterem (11 db)

- A MSZE 24203-3/2012. sz. „Középfokú oktatási intézményekre vonatkozó szabvány előírásainak” megfelelő méretben és kialakításban,
- Tanulói létszámnak megfelelő asztal, szék,
- Tábla, szabvány világítás,
- Tanulói szekrények, tanári asztal, szék,
- Könyvespolcok, tároló szekrény,
- Virágállvány, óra, sötétítő függöny, hulladékgyűjtő.
- Taneszközök (a szaktanteremnek, évfolyamnak, autizmus specifikus igényeknek megfelelően).

III. Művészeti szaktanterem (1 db)

- Tároló polcok, kézműves anyagok /szövőkeretek, agyag, festék, stb./
- Szövőszék,
- Agyagzó korong,
- Égető kemence,
- Munkaasztalok, tanulói székek.

IV. Természettudományos szaktanterem (1 db)

- Tanári laborállomás, víz, gáz, elektromos csatlakozókkal,
- Tanulói bútorok.

V. Természettudományos szertár (1 db)

Részletes eszközjegyzéket lsd. Tételes lista leltári nyilvántartás szerint

VI. Folyosók, aula

- Zongora, csocsóasztal, ivóvíz automaták, közösségi bútorok,
- Virágállványok, hirdető táblák, tablók a tanulói munkák kiállítására.

V. Egyéni foglalkoztató (gyógypedagógus) (3 db)

- Asztal, szék négy személyre, könyvtároló polcok, szekrény, tükör,
- Mágneses falitábla,
- Fejlesztő játékok, feladatlapok, diagnosztikai eszközök, tükör.
- 1 db PC

- VI. *Egyéni foglalkoztató (pszichológus) (1 db)*
Asztal, szék négy személyre, könyvtároló polc, szekrény,
Diagnosztikai eszközök, játékok.
- VII. *Raktár*
Tároló polcok, szekrények,
Taneszközök /térképek, történelem, fizika, kémia, biológia eszközök/,
TV, videó zsúrkocsi, CD-lejátszó, írásvetítő és állvány, vetítövászson,
Kerti szerszámok.
- VIII. *Sportszertár*
Tároló polcok, sporteszközök.
- IX. *Tornaterem*
Öltöző bútor,
Női, férfi mosdó, zuhanyozó, WC létszámnak megfelelően,
Kézilabda kapuk, kosárpalánkok, tornapadok, bordásfalak,
Tornaszőnyegek, sport-, és mozgásfejlesztő eszközök.
- X. *Tanári*
Irattartó szekrények /zárható, nyitott/,
Polcok, napló és ellenőrzőtartó,
Asztal (zárható), szék létszám szerint,
Fénymásoló, nyomtató, szkennel,
PC, telefon, fax,
Kézikönyvek, szakkönyvek, folyóiratok,
Fogas, mosogató, hűtőszekrény, „kávésarok”.
- XI. *Ügyviteli, igazgatói szoba*
3 db íróasztal/számítógépasztal, irattartó lemezszekrény, székek,
Polcok, irattartó szekrények,
3 db PC, fénymásoló, telefon, fax, nyomtató.
- XII. *Beszélgetős szoba (tárgyaló) (1 db)*
Tárgyalóasztal, székek, kanapé, könyvespolcok, mosdó.
- XIII. *Tanári mosdó (2 db)*
- XIV. *Orvosi szoba*
Asztal, székek, vizsgálóágy, orvosi szekrény, orvosi eszközök, mérleg,
látásvizsgáló tábla, magasságmérő,
Orvosi lengőkaros mosdó, kézfertőtlenítő, fogas, műszerasztal.
- XV. *Tálaló, melegítő konyha (1 db)*
Ételtároló, hűtő, melegítő berendezések, mosogatók, szárítók, edény és evőeszköz tárolók.
- XVI. *Étkező (1 db)*
Tanulói étkező bútorok, edénytároló, mosdók, kézfertőtlenítők.
- XVII. *Közösségi helyiség (1 db)*
- XVIII. *Tornaszoba (1 db)*
- 10.2.2. *Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai*
tanulói asztal (1 és 2 személyes)	200 db
tanulói szék	320 db
tanári íróasztal (tárgyalóasztallá alakítható)	20 db
tanári szék	20 db
eszköztároló szekrény, polc	15 db
irodai számítógépasztal	25 db
irodai forgószék	10 db
irattartó szekrény (zárható)	8 db
páncélszekrény	1 db

napló, folyóirat és könyvtartó szekrény	4 db
állványos fehér tábla	2 db
falitábla	12 db
digitális tábla	1 db
szeméttároló	40 db
sötétítő függöny	66 db
személyi számítógép	40 db
nyomtató	4 db
szkenner	3 db
telefon faxszal	1 db
telefon központ, 5 db készülékkel	1 db
fénymásoló	3 db
írógép	1 db
tornapad	6 db
tornaszámoly	12 db
bordásfal	14 db
mászókötél	2 db
tornaszivacs	12 db
sportszerek (labdák, tornakészlet, stb.)	
magnetofon mikrofonnal	4 db
televízió	3 db
videó	2 db
CD lejátszó	4 db
DVD-lejátszó	2 db
írásvetítő	1 db
fényképezőgép	2 db
diktafon	1 db
projector	2 db
vetítő vászon	2 db
kamera	1 db
korong	1 db
agyagégető kemence	1 db

Taneszközök

Földrajzi, történelmi falitérképek,
Történelmi falitablók,
Nyelvtani falitablók,
Irodalmi falitablók,
Matematika, fizika, kémia falitablók,
Természetismeret, biológia falitablók,
Fizika kísérleti eszközök, tanulói eszközkészletek,
Kémia kísérleti eszközök,
Videó, fólia, dia, audió sorozatok,
Mikroszkóp, iránytű, nagyítók,
Koponya, emberi test demonstrációs anyag,
Labdák (futball, kosár, kézi, röplabda, medicin, gumi, kislabda)
Sporteszközök (ütők, kötelek, ügyességi játékok, íj, bokszesztyűk, stb.)
Floorball készlet, kiskapuk,
Ping-pong asztal, asztali-futball asztal,
Rajztáblák, kézműves eszközök,
Mozgásfejlesztő eszköztár,

Diszlexia, diszkalkulia fejlesztő eszközök,
Pszichológiai, gyógypedagógiai felmérő eszközök, tesztek (Raven, Rorschach, Szondi, Fi-
gyelemvizsgáló, stb.)
Tankönyvek, kézikönyvek, szakkönyvek,
Szoftverek (matematika, történelem, földrajz, részképesség-zavarok),
Társasjátékok,
Takarító eszközök, kertművelő eszközök.
/Tételes lista leltári nyilvántartás szerint/

Tantárgyi kerettantervek, követelmények

Követelmények

Közös követelmények

A nevelés, oktatás, fejlesztés a tanulási, beilleszkedési, magatartási zavarban szenvedő gyermek esetében is követelményeket támaszt a tanítás-tanulás egész folyamatára vonatkozóan.

A gyógypedagógia hatáskörébe is tartozó gyermekek fejlesztését meghatározó „Irányelvek”-nek a közös követelményekre vonatkozó állásfoglalása szerint a részképesség-zavar tüneteit mutató tanulók sajátos fejlesztésének elvei *nem indokolják a kerettanterv követelményeinek módosítását*. A tanulók e csoportja ugyanis képes a követelmények minimum – vagy annál magasabb szinten történő elsajátítására.

A közös követelmények általánosságokat tartalmaznak, ezért elkészítettük a közös követelmények sérülés-specifikus változatát.

Általános fejlesztési követelmények

A tanterv a pedagógiai szakaszokra fogalmazza meg minden egyes tantárgy esetében ezt a követelményrendszert.

A megfogalmazások, a szintek a sérülésből adódó hátrányokat igyekeznek szem előtt tartani. Tehát az egymásra épülés (a fokozatok) nemcsak életkori sajátosságokból adódnak, hanem a fejlesztés-fejlődés során megcélzott és elért eredményeket is megelőlegezik.

Az általános fejlesztési követelmények minden egyes tantárgyi tanterv bevezető és fontos része, mi analóg értelmezzük a tantárgyi céltételezéssel, csak nem az „út” elejét jelezzük, hanem azt a „mérőöldkövet”, ahová céljaink teljesülése során eljutunk, ill. el kell hogy tanítványaink jussanak.

Részletes „kerettantervi” fejlesztési követelmények

A követelmények a tantárgyi területeknél 5 részre bontva jelennek meg:

- A tanítandó tananyag (téma, altéma)
- Tanulói tevékenység
- Kötelező és javasolt fogalmak
- Elvárt tanulói teljesítmény
- Fejlesztési követelmények

~~A tanterveselődő tananyag kiválasztásának, elrendezésének, szervezésének szempontjai:~~

- ~~A tanuló tanulási szükséglete, a sérülésből adódó specialitások.~~
- ~~A „kulturális örökség” fontos értékei (műveltség).~~
- ~~A praktikus, a hasznosság, a gyakorlatiaság. Az „élethez szükséges” tananyag kiválasztása.~~
- ~~A tanuló érdekeit szolgáló ismeretek.~~
- ~~Az érdeklődést, a motivációt segítő tartalmak és tevékenységek.~~
- ~~A hagyományos tantárgyi tanítás megtartása mellett a tanterv épít a tantárgyi integrációból (koncentráció, koordináció: belső, külső) adódó előnyök tudatosítására (racionális, koherencia, gazdaságosság, egységes világnézet, integratív hatásrendszer).~~
- ~~A tananyag elrendezés fő vezérlő elve a kulturális eszköztudás (kulturtechnika) mind magasabb szintre hozása.~~

~~A tananyag mellé rendelve fontos, az előbbivel egyenrangú szerepe van a tanulói tevékenységnek.~~

~~Ezzel megvalósul az aktivitás stratégiája, és az interiorizációs folyamat eszelekvéses szintje is nagyobb hangsúlyt kap a tanítás-tanulás folyamatában.~~

A tanulói tevékenység funkciója, szerepe:

- ismeretnyújtás, ismeretszerzés;

[ÉA9] megjegyzést írt: Ez már nem vonatkozhat az iskolára, ugyanis az iskola nem lát el enyhén értelmi fogyatékos tanulókat. Csak nekik van külön kerettantervük.
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok
Minden más integráltan oktatható SNI-s tanuló a normál kerettantervi követelményeket kell elsajátítsa.

- megszerzett ismeretek gyakorlása;
- megszerzett ismeretek alkalmazása;
- készségek, képességek tréningje;
- cselekvésbe ágyazott gondolkodási műveletek, gondolkodásfajták korrekatív fejlesztése;
- pszichikus funkciók konkrét szituációkhoz kötött terápiája;
- sikeres tevékenység (személyiség-adekvát feladatadás) során érzett funkcióöröm mint a **motiválás** legfontosabb állomása.

A kötelező és javasolt fogalmak funkciója, szerepe:

- A tanítás-tanulás folyamatának tudatossá tétele.
- A gyermek számára a konkrét és elvont fogalmak közlése, „tanítása” természetesen egy folyamat első állomása, de hogy mikor interiorizálódik, ez soktényezős. Független a gyermek képességstruktúrájától, a fejlődési ütemétől, dinamikájától, a tananyagban, tevékenységrendszerben rejlő lehetőségektől, a tanár tudatos fejlesztő tevékenységétől stb.
- A több éven keresztül érlelődő fogalmak – a különböző tantárgyakban – biztosítékai lehetnek annak, hogy a pedagógiai szakaszok, valamint az iskoláztatás végére a gyermek rendelkezzen egy fogalomrepertoárral, amelyet adekvátan használ a kommunikáció során, amelyet értve és alkalmazva bővül a szókincse, és a világban való eligazodása, tájékozottsága a sikeres rehabilitációját segíti és megkönnyíti.

Elvárt tanulói teljesítmény funkciója, szerepe

- A témához, altémához (tananyag, tevékenység) rendelt idő megtervezésének segítése.
- A tanítás-tanulás folyamatának vezérlése során egy tudatosabb attitűd kialakítása azáltal, hogy megpróbáljuk megfogalmazni, hogy bizonyos életkorban, bizonyos fejlettségi fokon (lassabban, gyorsabban haladók) bizonyos tantárgyaknál egy adott idő alatt (ismeretnyújtás, rögzítés, gyakorlás, alkalmazás) mi az a teljesítmény, amelyet a gyerekektől elvárhatunk. Ez nem azonos az évfolyamok végén megfogalmazott minimális teljesítménnyel.
- Az elvárt teljesítmény tehát csak egy tanév közbeni tervezési cél, ennek elérését vagy el nem érését befolyásolhatja a gyermek(ek) képességstruktúrája, adott helyzetben, időben lévő állapota, a tanítási stratégia, taktika stb. Mindenesetre tartós (több hónapon keresztül) alulteljesítés esetén diagnosztizálás, elemzés, értékelés szükséges, amely nyomán megszülethet az aktuális terápia.

Fejlesztési követelmények funkciója, szerepe

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve is deklarálja, hogy a tantárgyak tantervében meg kell fogalmazni a **fejlesztési követelményeket**. Ahogy a célokban, úgy a követelményekben is elválasztandók a hosszabb fejlesztés során elvárt teljesítmények (képeségek, magatartásformák, attitűdök stb.) és közvetlenül egy téma (altéma) végén elvárt ismeret, tudás, cselekvés.

Természetesen a hosszú és rövid távú követelményeket a tantervi tantervekben is szinkronba hoztuk fejlődés-, tanulás-lélektani és didaktikai szempontból egyaránt.

A témaegység végére célul kitűzött tudás konkrét, megfigyelhető, cselekvés formában realizálható.

A hosszú távú célok szerinti követelményrendszer tartalmazza a fejlesztési követelményeket.

Általános iskolai tantárgyi helyi tantervek Be kell másolni a 2020-ban kidolgozott tantárgyi kerettanterveket

Gimnáziumi tantárgyi helyi tantervek